

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din
Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENECE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun: Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inserate.
Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Sovjetska Rusija in Balkan

Sovjetski komisar za zunanje zadeve Molotov je v svojem govoru, ki ga je imel 31. oktobra, besedo Balkan sploh izpustil. Tudi besede »južnovzhodna Evropa« ni rabil. Le enkrat se je, govoreč o odnosih s Turčijo, nekam megljeno dotaknil tega področja, ko je dejal, da ima Sovjetska Rusija namen, »svoje mirovne cilje, ki jih je uveljavila na Baltiku, uveljaviti tudi na črno-morskem področju ter storiti vse, da bodo sovjetski interesi trajno zavarovani.« Pazljivemu bralcu pomen teh besed ni ušel. Napovedale so, da hoče Sovjetska Rusija potem, ko bo po svoje uredila odnose z baltičskimi državami, to je s Finsko, kajti Estonka, Letonska in Litva so ji že služne, obrniti svojo pozornost »črnomorskemu področju«, to se pravi svojim sosedam, ki mejijo, kakor ona, na Črno morje. Med te države spadajo Turčija, Bolgarija in Rumunija, torej tri države, ki ležijo vse tudi na jugovzhodu Evrope in še posebej na Balkanu. S tem je torej Molotov najavil pristop Sovjetske Rusije k aktivni politiki na balkanski ploskvi, a se še ni izrazil, kakšno obliko bo ta politika zavzela in kakšne določene cilje bo zasledovala. Ako pa smo obdržali v spominu sovjetske metode na Baltiku, ne bo težko napraviti si približno sliko o metodah, ki jih namerava uveljaviti na obalah Črnega morja.

Nekaj dragocenih mišljajev so v tem pogledu dala pogajanja med Turčijo in Sovjetsko Rusijo, ki so Turkom — in tudi mnogim drugim državam — razodela prave cilje sovjetske politike na tem prostoru. Sovjetska Rusija je od Turkov zahtevala pogodbo, s katero bi bila Turčija vsaki vojskujoči se državi prepovedala prehod njenih vojnih ladij skozi dardanelske in bosporske ožine. Sovjetska Rusija je od Turčije zahtevala, da te ožine enostavno zapre ter jih postavi pod skupno pogodbeno varstvo obeh zaveznic. S tem bi bila dosežila, da bi bilo »črnomorsko področje« nepristopno za vsako velenilo in bi v njem Sovjetska Rusija lahko mirno in brez vsake skrbi po svoje urejala medsebojne odnose vseh obalnih držav, poleg tega pa bi bila dobila posredno v svoje roke tudi še ključ do Bosporja in s tem pravico do soodločevanja na Sredozemskem morju. Poskus se pri prvem naskoku ni posrečil. Turčija je igro spregledala in udarec prestregla s podpisom zavezniške pogodbe z Anglijo in Francijo dne 19. oktobra.

Sovjetska vlada bo po tem prvem ponesrečenem poskusu, kar činično imenuje »urejevanje črnomorskega prostora«, načela na drugem koncu. Kje? Vsi znaki kažejo, da v Bolgariji. Brat bolgarskega ministrskega predsednika poslanec Kjusjevanov, ki je bil med sovjetsko-turškimi pogajanjmi v Moskvi na čelu 25 bolgarskih poslancev na obisku pri sovjetski vladi, je pri povratku pripovedoval, kako mu je sovjetski komisar Molotov razlagal svoj načrt, kako priti do Carigrada, in kako ga je navduševal za to, naj bi Bolgari in Sovjeti skupno organizirali ta pohod po suhem z bolgarskih tal. Sovjetska vlada s svojimi prizadevanji, da bi z Bolgarijo navezala čim bolj tesne stike, tudi ni čakala. Sovjetski poslanik v Sofiji je dobil celo krdelo »tajnikov«, ki naj mu pomagajo pri obdelovanju bolgarskega javnega mnenja. Med sovjetsko in bolgarsko vlado pa so bila načeta na več poljih hkrati zanimiva pogajanja, katerih namen je pregleden. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da se bolgarskemu narodu priče, ko je po 20 letih pridnega čakanja v »skromnosti našel« velikega prijatelja, ki mu prišepetava na ušesa možnost, da bodo kmalu odrešeni bratje v Dobružji, ter mu čara pred očmi še druge visokoteče privide. Sovjetska vlada ima očitno namen, zasidrati se v Bolgariji, od koder potem lahko vpliva na več strani, predvsem na Rumunijo in Turčijo, to se pravi: na obe državi »črnomorskega prostora« ter tako pripravlja svoj končni in najvišji cilj, da sama zagospodari v Črnem morju in si pridobi tudi odločujoče mesto pri vratih, ki vodijo iz Črnega v Sredozemsko morje.

Cilji sovjetske politike na Balkanu torej niso nikakor zagonezni. Nasprotno, v svitu zgodovine, ki nam pripoveduje o neprestanem prizadevanju caristične Rusije, da bi prodrla do Carigrada in s tem postala sredozemska velenila, kakor tudi v blesteli luči zadnjih dogodkov na Baltiku, se nam prikazuje v brutalni jasnosti: ona želi priti v posest Bosporja in Dardanel ali vsaj oboje dobiti pod svoje nadzorstvo. To pa zdaj, to pa takoj, dokler traja v Evropi vojna, ki je za Sovjete najbolj primerna priložnost, da brez vojaškega napora dosežejo postojanke, ki bi jih jim nobena vojna ne mogla dati. Da bodo Sovjeti stremeli za tem svojim ciljem ne samo z diplomatskim orožjem, ne samo s političnim in morda celo vojaškim pritiskom, marveč še z drugimi sredstvi, ki jih imajo zadosti v svojem revolucionarnem arzenalu, ni treba posebej poudarjati.

Ni torej nikakor čudno, če se je tudi pozornost drugih velenil obrnila kar naenkrat na Balkan, proč od zahodnih bojišč, kakor da bi bilo treba pričakovati neke velike odločitve na Balkanu. Vloga Nemčije je zavita še v kopreno. Iz pisanja njenega časopisja ne sledi jasno, kakšni so njeni cilji. Ali sta se Nemčija in Sovjetska Rusija v svojem zavezniškem paktu pomenili ne samo o Baltiku, marveč tudi o južnovzhodni Evropi ter si porazdelili vloge in področja, ni mogoče reči v sedanjem trenutku. Ali je njuna delavnost vzajemna, ali vzporedna, ali v tihi rivaliteti tekmujoča, tudi to je še v megli. Le to čutimo, da je delavnost nemške politične in gospodarske diplomacije v tem predelu izredno žilava in načrtno dosledna. Mnogo bolj jasna je politika Anglije in Francije, o kateri do gotove mere smemo reči, da razširjenju sovjetskega vpliva ni nasprotna in toliko, v kolikor bi to razširjenje Nemčiji oviralo pot proti vzhodu, da pa se Sovjetom postavlja v bran, v kolikor želijo zlomiti odpor Turčije, prodreti do bosporskih ožin in se pojaviti na Sredozemskem morju. Anglija in

9 tednov podmorniške vojne

Anglija priznava izgubo 55 ladij s 238.000 tonami — Francija je izgubila 7 ladij s 47.000 tonami, nevtralne države pa 34 ladij s 93.000 tonami
Izguba Anglije znaša poldrugi odstotek njenega brodogoja

London, 6. nov. t. Angleško informacijsko ministrstvo je danes objavilo nekatere številke, ki se nanašajo na izgube angleškega trgovinskega brodogoja zaradi nemške podmorniške vojne. Objava teh številk ima namen preprečiti razširjanje lažnih podatkov, kakor tudi tega, da pokaže, kako je Anglija zagospodarila nad nemškimi podmornicami.

Številke pravijo, da je angleška trgovinska mornarica izgubila do sedaj v devetih tednih, odkar traja podmorniška vojna, vsega skupaj 57 ladij. Razdeljene po tednih, so bile izgube sledeče: prvi teden enajst ladij, drugi teden 16, tretji teden 7, četrti teden 3, peti teden 2, šesti teden 3, sedmi teden 4, osmi teden 7, deveti teden 4 ladije. Skupna nosilnost vseh angleških potopljenih ladij znaša 238.795 ton. Ker je angleška trgovinska mornarica v začetku vojne štela 18 in pol milijona ton (všete niso ribiške ladije, niti izključno obrežne in rečne ladije (ladij), sposobnih za plovbo na visokem morju, znaša izguba torej točno poldrugi odstotek vsega brodogoja.

Iz objavljenih številk izhaja, da so nemške podmornice najbolj potapljale angleške ladije. Saj znašajo francoske žrtve samo 7 ladij s skupno nosilnostjo 47.935 ton, nevtralne žrtve pa 34 ladij s 93.897 tonami, in sicer v septembru 15 s 37.284 tonami, v oktobru 17 ladij s 44.058 tonami, v novembru pa 2 ladij s 12.450 tonami.

Admiraliteta pristavlja, da ni verjetno, da bi nemške podmornice moge v bodočnosti razviti delavnost, ki bi bila le od daleč podobna njihovim delavnostim v začetku vojne. Admiraliteta pravi dalje, da je Nemčija spoznala, da letalski napadi na angleške ladije niso imeli nobenih uspehov, kajti nobena angleška ladija ni bila od nemških letal poškodovana tako, da bi bila za plovbo nesposobna. Letalskih napadov na trgovske ladije torej ni treba več pričakovati.

Nemške številke

Temu nasproti pa objavlja nemško vrhovno poveljstvo, da so nemške podmornice in nemške križarke od začetka vojne do konca oktobra potopile vsega 115 ladij s skupno nosilnostjo 475.321 ton. Tukaj so všete vse ladije, angleške, francoske in nevtralne. Nemško poročilo ne pove, koliko potopljenih ton pride na Anglijo.

Vojna na morju

Kopenhavn, 6. novembra. t. Veliko potrlost je izzvala po vsej Danskii novica, da je največji in najbolj moderni danski parnik »Canada« na letel na mino in se potopil. Zadnje dni so namreč divjali silni viharji po Severnem morju. Odrgrali so številne mine od nemških minskih polj in jih sedaj podijo morske struje na vse strani. Žrtve ene teh izgubljenih min je postala danska ladija »Canada«. Po vsej Danskii je zavladala žalost, posebno, ker ni mogoče ugotoviti število človeških žrtev, ki jih je ta nesreča zahtevala. Angleška admiraliteta je odredila obsežne ukrepe, da morje kmalu očisti od teh min, ki ogrožajo svobodno plovbo po morju.

Vojna na suhem

Berlin, 6. nov. AA. DNB. Vrhovno poveljstvo razglasa: Na zahodu ponekod živahno ogledniško delovanje, drugače pa le slabotno topniško streljanje. Blizu Saarburga smo zbili neko francosko letalo.

S Finsko — manj napeto

Sovjeti so »omilili« svoje zahteve do Fincev

Helsinki, 6. nov. t. Zadnja poročila iz Moskve pravijo, da postaja ozračje za sporazum med Finci in sovjetsko vlado vedno boljše. Pogajanja se bodo nadaljevala v boljšem razpoloženju. Trajala bodo najbrže še nekaj dni, ker je finsko odposlanstvo moralo stopiti v stik s finsko vlado in ker se morajo sovjetski odličniki udeležiti slovesnosti ob priliki praznika obletnice revolucije. Zastoj v pogajanjih bo le kratkotrajen in se bodo nadaljevali v dveh, treh dneh.

Zadnjega razgovora na Kremlju se je udeležil oseben Stalin sam. Finsko zastopstvo je izjavilo, da je pripravljeno ugoditi dvema zahtevama Sovjetov, in sicer:

1. da odstopi Sovjetom enega od štirih otokov v Finskem zalivu;
2. da odstopi Sovjetom tudi polotok Ri-bači nad Murmanskim, in

Francija sta izbrali Turčijo kot stebrišče svoje politike ter jo skušata okrepiti s tem, da navežeta tudi druge balkanske države na tega osrednjega odpornika. Še bolj jasna je politika Italije, ki je v polnem pomenu besede sredozemska velenila. Italija je pokazala, da ji zadnji dogodki na Balkanu niso všeč. Sovjetska politika gre v opreko z interesi Italije na Sredozemlju. In vsak, kdor Sovjete podpira, ne sme računati na prijateljstvo Italije. Sprememba vlade, ki je postavila na krmljo drugo garnituro, je to razpoloženje dovolj jasno podčrta. Prizadevanja italijanske politike, da pritegne nase balkanske države s prijateljskimi pogodbami, ima samo eno razlago, ne več. Tajinstveni mostovi, ki nastajajo med Italijo na eni,

Pariz, 6. nov. AA. Havas. Vojno poročilo od 6. novembra zjutraj pravi: Na nekaterih točkah bojišča krajevna delavnost artilerije.

London, 6. nov. AA. Reuter. Ministrstvo za informacije uradno poroča iz Pariza, da je francoski generalni štab objavil nova pravila za vojskovanje, iz katerih se vidi silna udarna moč posameznih čet. Ena četa šteje 160 do 180 ljudi in lahko izstrelji 300 kg municije v eni minuti, pri čemer pa niso všete krogle, izstreljene iz pušk. Vsaka četa ima 4 lahke topove in 12 lahkih strojníc.

Pariz, 6. novembra. b. Nemška ogledna letala so izkoristila lepo vreme ter so v skupinah po

12 letal večkrat preletela področje nad Forbachom, na katerega je nemško topništvo že nekajkrat osredotočilo svoj ogenj. Vojni opazovalci so prepričani, da bodo prve nemške ofenzive imele za cilj, da odrežejo področje Forbacha, da tako olajšajo francoski pritisk na Saarbrücken ter omogočijo tovarnam in rudnikom v saarskem področju nadaljevanje dela.

Bruselj, 6. novembra. t. Belgijski poslanik v Berlinu je dobil nalog, da pri nemški vladi vloží protest proti temu, da je včeraj nemško letalo letelo nad belgijskim državnim ozemljem. Belgijske opazovalne postaje so namreč točno ugotovile nemško narodnost letala, ki so ga preganjale.

Molotov je spet govoril

Napad na Anglijo, Francijo, Turčijo in Ameriko

Moskva, 6. novembra. t. Na današnji seji moskovskega sojeta je imel komisar za zunanje zadeve Molotov svoj drugi govor, v katerem je z izredno ostrimi besedami napadel »imperialistično politiko kapitalističnih držav. Molotov je v svojem govoru med drugim dejal:

»Ker kapitalistične države niso hile v stanju, da prebredejo notranje težave, ki jih tarejo, so se odločile za to, da vržejo skoraj polovico prebivalstva na svetu v zločinsko vojno, ki jo sedaj skušajo raztegniti še na ostali svet. V sedanjem trenutku še ni mogoče reči, da so meje vojni že potegnene. Res je nasprotno. Seveda se jim ne bo posrečilo, da bi potegnili v vojno tudi Sovjetsko Rusijo. Pokazali smo, da se smemo zanašati na svojo lastno razsodnost.

Vojskujoče se države sedaj delajo na vse načine poskuse, da bi nevtralne države potegnile v vojno trenje. Njihova prizadevanja so imela delno tudi uspeh. Saj dobro vemo, kako važna vprašanja odpira v tem pogledu angleško-franco-

ska-turška pogodba. Borba se je razvila torej in je potegnila s seboj tudi nekatere balkanske države. Tudi nekatere skandinavske in še druge države. Anglija in Francija storita vse, kar moreta, da bi vojno podaljšali, da bi s tem okrepili svojo moč nad svetom in utrdili svoje kolonialne imperije.

Tudi je dobro znano, kako je neka država (misleč Ameriko) pod pretvezo nevtralnosti sklenila, da bo angleške in francoske cilje podpirala in s tem hujšala k nadaljevanju vojne, od katere pričakuje visokih dobičkov na hrstu vojskujočih se narodov, iz njihovih žrtev, njihovega trpljenja in novega siromaštva.

Vojna bo postala še bolj divja, ko se bodo imperialistične države zavedle, da ne morejo drugače urediti svojih notranjih zmed. Zato so sklenile, da bodo s pomočjo vojne ponovno razdelile svet med seboj v korist tistega, ki bo najmočnejši.

Angleška napoved:

„Prva žrtev Sovjetije — Bolgarija“

London, 6. nov. b. Diplomatski dopisnik »Daily Telegrapha« je mnenja, da se ključ položaja za bodoči razvoj vedno bolj nahaja v Sovjetski Rusiji. Vse kaže, da si je Rusija, za svojo prvo žrtev na Balkanu izbrala Bolgarijo, ki sedaj plava med svojimi panelavističnimi težnjami in strahom, da izgubi svojo samostojnost. Vsekakor bi bila Bolgarija, ki bi prišla pod vpliv Sovjetske Rusije, nasprotna težnjam, da se ustvari balkanski blok. V tem oziru se popolnoma strinjajo turški in italijanski interesi. Pred kratkim izvedene spremembe v italijanski vladi so ponovno poudarile protikomunistične tendence Rima. Mussolini namerava zopet vzpostaviti vpliv Italije v Podonavju, pri čemer ga bo podpirala tudi Turčija, ako bi Sovjetska Rusija izvajala prevelik pritisk na Bolgarijo.

Nemški gospodarski razmah v Bolgariji

Berlin, 6. novembra. AA. (DNB.) Nemška lokomotivna industrija je dobila pri natečaju za dobavo lokomotiv Bolgariji naročilo za 9 lokomotiv. To naročilo ponovno dokazuje, da vlada med Nemčijo in Bolgarijo tesno gospodarsko razmerje in da sta obe državi odločeni vzdržati medsebojno trgovino v popolnem obsegu. Nobena blokada ne more ovirati te trgovine.

Po poročilu o bolgarski zunanji politiki v mesecu septembru stoji Nemčija stalno na prvem mestu. Nemški uvoz v Bolgarijo znaša 55,5% vsega bolgarskega izvoza, bolgarski izvoz v Nemčijo pa 78,1% vsega bolgarskega izvoza. V prvih 9 mesecih tekočega leta je Bolgarija uvozila za 3,7 milijarde levov, od tega gre na Nemčijo za 3,25 milijarde, to je za 68,8%. V istem času je znašala celotna vrednost bolgarskega izvoza 3,2 milijarde levov, od tega je šlo v Nemčijo za 1,98 milijarde, to je 62%.

Nemški gospodarski krogi poudarjajo, da je obenem opaziti povečanje izmenjave blaga tudi med Nemčijo in Rumunijo. To prav tako dokazuje tesno zvezanost nemškega gospodarstva z gospodarstvom južnovzhodne Evrope.

Papen hitro odpotoval iz Sofije

Sofija, 6. novembra. t. Nemški veleposlanik v Turčiji baron von Papen, ki je bil po podpisu ankerskega pakta s Francijo in Anglijo poklican na poročanje v Berlin, se je na potu nazaj v Ankaru ustavil najprej v Belgradu, kjer je bil gost nemškega poslanika, a kjer se ni sestal z nobenim jugoslovanskim državnikom, nato pa še v Sofiji, kjer pa se je proti vsakemu pričakovanju zadržal le nekaj ur, ker je že popoldne odpotoval dalje proti Carigradu.

Italija povdarja prijateljstvo z Bolgari

Rim, 6. novembra. AA. (Stefani.) Listi pišejo o gospodarskem dgovoru med Italijo in Bolgarijo, ki so ga podpisali v Sofiji v soboto in poudarjajo njegov pomen. Listi pišejo, da so se pogajanja vršila v ozračju največje priprčnosti in medsebojnega razumevanja in da so tako odstranila vse težkoče. Dopolnilni protokol, podpisan v soboto v Sofiji, pravi »Tribuna«, ima političen pomen, ker je dokaz prijateljskih zvez med obema državama.

Maršal de Bono v Albaniji

Rim, 6. nov. b. Maršal De Bono, ki je bil pred kratkim imenovan za inspektorja vojske v Albaniji, Libiji, na Dodekanezu in v Vzhodni Afriki, je te dni obiskal Albanijo.

Politični zapiski

Nedelja zborovanj

Preteklo nedeljo je bilo v arhivskih krajih Jugoslavije polno zborovanj vseh strank in skupin. JNS je imela zborovanje v Požarevcu, kjer je med drugim govoril tudi g. Jovo Banjanin. Ta je o sporazumu takole dejal: »Sporazum nam ni prinesel tistega, kar so želeli, ker na Hrvaškem danes po sporazumu vidimo popolno izločanje. Gesel, ki se jih je dolejš posluževal g. Maček in njegovi pristaši, se zdaj poslužujejo hrvatski ekstremisti, za kar nosijo odgovornost gospod Maček in hrvatski ban g. dr. Šubičić.« — V Osijeku pa je imela svoje zborovanje SDS, kjer je govoril minister za socialno politiko g. dr. Budisavljevič, ki je obenem predsednik SDS. Minister je med drugim izjavil: »Še letos bomo izvedli svobodne občinske volitve s tajnim glasovanjem, nakar pridejo na vrsto volitve za narodno skupščino, nato pa volitve za hrvatski sabor, da bi v te zbere prišlo zastopstvo, ki bo v skladu s mišljenjem in voljo ljudstva. Na tem zborovanju je govoril tudi bivši poslanec HSS dr. Žigaj Sol, ki je pozdravil zborovalce ter želel, da bi SDS med tujakimi Srbi izvedla močno organizacijo.

Zborovanje ministra dr. Čubriloviča

V Bijelini je imel kmetijski minister dr. Čubrilovič zborovanje, ki so se ga udeležili prav tako pristaši zemljoradniške kakor samostojne demokratske stranke. Minister je med drugim izjavil: »Zemljoradniška stranka je danes v vladi obenem z drugimi strankami in ne more izvršiti vsega, kar bi rada, čeprav je prepričana, da je zemljoradniška stranka. Hrvatska seljačka stranka ter samostojna demokratska stranka v stvari eno in isto.«

»Kakor čreva v trebuhu«

V Banja Luki je imela shod SDS, ki ga je pozdravil tudi član vodstva HSS prof. Ljudevit Tomasič, ki je naglašal, da na Hrvaškem nihče ne preganja Srbov. Nato pa je govoril nekdanji poslanec SDS prota Dušan Keenanovič, ki je med drugim dejal: »Na Hrvaškem je v tem času padlo več Hrvatov kakor pa Srbov. Mi Srbi živimo s Hrvati kakor čreva v trebuhu, pa nas Hrvati vendar le niso požrli. Če pa ne bi bilo sporazuma, kdo ve, kdo bi danes tukaj sedel.«

»Najmočnejše je avtonomistično gibanje v Sloveniji«

»Hrvatski Dnevnik«, glasilo dr. Mačka, prinaša o avtonomističnih gibanjih v Vojvodini in Sloveniji. O Sloveniji med drugim tako pravi: »Najmočnejše je bilo avtonomistično gibanje v Sloveniji. Slovenski narod je že pri ustvarjanju te države pokazal avtonomistično voljo. Slovenska ljudska stranka je bila zastopnica tega prizadevanja. Med tem pa so liberalci, tudi slovenski liberalci v praksi skušali Slovenijo reševati od posledic centralizma. Njihovo protiautonomistično držanje je bilo bolj narekavano po strankarskih interesih. Liberalci so v Sloveniji bili vedno v manjšini. V avtonomni Sloveniji pri sedanjih sili strank bili oni nagnani v opozicijo, medtem ko jim je centralizem omogočal, da so v zvezi z neslovenskimi strankami izvrševali svojo oblast tudi v Sloveniji.«

Kakšen bo volilni red za hrvatski sabor

Kakor poročajo hrvatski listi, je volilni red za hrvatski sabor v načrtu že narejen. Glavni misli tega načrta so: Volitve bodo po okrožjih, ki bodo štela po 10 okrajev. Vsako okrožje bo volilo po 10 poslancev. Volitve bodo po proporciji, da bi se mogle uveljaviti vse stranke, ki imajo med ljudstvom kaj zaslonbe. Tako Hrvatov ne bo zastopala le ena stranka. Voljenih bo vsega skupaj 100 poslancev, ki bodo dobivali dnevnice zgolj za tisti čas, ko bo zasedal sabor. Listi pravijo: »Če ne nastopijo kake take razmere, ki jih danes še ni mogoče naprej videti, je gotovo, da bodo čimprej, vsekakor pa še pred božičem razpisane volitve za hrvatski sabor.«

Slovenec naj povsod ostane Slovenec

V Sarajevu izhaja list Zora, ki je namenjen tukajšnjim Slovincem. V zadnji številki ima članek, kjer piše, da Slovinci sme in mora ostati Slovinci, pa naj živi kjerkoli med Srbi ali Hrvati. Slovinci se sicer morajo v nekaterih ozirom prilagoditi svoji okoliščini, vendar ne tako, da bi se z okolico popolnoma spojili ter žrtvovali vse tisto, kar je slovensko in kar Slovincem v skupni narodni državi daje enakopravno mesto.

Vprašanje Bosne in Hercegovine je najtežje

Vprašanje Bosne in Hercegovine pri preureditvi države je slej ko prej najtežja stvar. Po sporazumu s Hrvati je del Bosne in Hercegovine priključen k Hrvatski. Zoper to je velika večina muslimanov in tudi Srbov. Srbska nacionalna zamisel je od nekdaj bila, da spada Bosna in Hercegovina k Srbiji, medtem ko so muslimani in Hrvati temu ugovarjali. Medtem ko je večina Hrvatov želela združitev s Hrvatsko, je večina Srbov želela združitev s Srbijo. Muslimani pa, ki jih je v tej deželi relativno največ, so stali na stališču avtonomne Bosne in Hercegovine. Po sporazumu s Hrvati bosanski muslimani zahtevajo avtonomijo Bosne in Hercegovine. HSS se temu ne upira, ako se bodo prebivalci v glasovanju izrekli za to. So pa zastopniki predvsem JNS, ki v javnosti zelo ostro nastopajo zoper avtonomijo Bosne ter med Srbi hujskajo. Stališče bosanskih muslimanov je izraženo v listu »Pravda«, ki je glasilo ministra dr. Kulenoviča, kjer je rečeno v uvodnem članku med drugim to: »Nasprotniki našega avtonomnega stališča imajo v glavnem le en razlog, češ, da nam Bosna in Hercegovina ne moreta in ne smeta biti posebna enota iz nacionalnih razlogov. Le kako naj bi Hrvati ali Srbi bili ogroženi, če bi bila upravna enota tista, ki oni v njej že dolga stoletja žive. Po njihovem mnenju je naše stališče le kljubovalno do drugih ter narekavano s tem, ker bi tudi mi hoteli biti udeleženi pri urejanju svoje hiše, medtem ko bi, razdeljeni na dve upravni enoti, na srbsko in hrvatsko, bili od tega izključeni. Tega kajpada ne povedo s temi besedami, marveč malo zavito, vendar tako, da je to nam in vsakemu jasno. Največ nesreče je naša država pretrpela zato, ker v njej niso bili vsi deli enakopravni. To je bila sploh največja napaka vse dosedanje naše državne politike, ki je največ pripomogla k temu težkemu stanju, v katerem sta danes ljudstvo in država.«

Izjava ministra dr. Kulenoviča Bosna in Hercegovina zahteva svojo avtonomijo

To naj bo četrta upravna enota v Jugoslaviji, nosilka jugoslovanske misli

Belgrad, 6. nov. m. Danes ob 1 popoldne je minister za gospodstvo in rudnike dr. Džalfer Kulenovič sprejel časnikiarje, ter jim je najprej podal izjavo o poslovanju poverjenega mu resorja. Nato pa se je minister dr. Kulenovič, ki je voditelj jugoslovanskih muslimanov, zadržal nad eno uro s časnikiarji v razgovoru o političnih vprašanjih. V izjavi, ki jo je o tem vprašanju podal časnikiarjem, je minister poudarjal potrebo, da se ob končni preureditvi države ustanovi še četrta deželna enota, ki bo obsegala prejšnje meje Bosne in Hercegovine.

Po informacijah o resornih vprašanjih so se časnikiarji najprej zanimali za uredbo o prenosu poslov z ministrstva za gospodstvo in rudnike na banovino Hrvatsko. Na to vprašanje je minister odgovoril: »Ta uredba še ni izdelana, toda izšla bo prihodnje dni. Uredba iz mojega resorja je bila dejansko najprej urejena. Vse sem že bil pripravil. Od banovine Hrvatske je bil za rudarske posle določen inž. Belančič, ta pa je zbolel in tako ni bilo mogoče še uredbe izdelati. V glavnem pa je vendarle že gotova in ni spornih vprašanj. Mislim, da bo do konca tega tedna uredba povsem gotova.«

Poleg slovenske, hrvatske in srbske deželne upravne enote mora biti še bosanska!

Nato so časnikiarji vprašali ministra dr. Kulenoviča, kakšno je njegovo stališče z ozirom na polemiko, ki se je te dni razvila o vprašanju avtonomije Bosne in Hercegovine. Dr. Kulenovič je takoj odgovoril:

»O Bosni sem se že izjavil. Že pred nekaj leti sem javno povedal, kakšno stališče zastopam. Smatram, da bi bilo najbolje, če bi prišlo na dnevni red vprašanje preureditve države, da se ustanovi še ena, to je četrta teritorialna enota poleg treh, poleg srbske, hrvatske in slovenske še bosansko-hercegovaška enota. Smatram, da je potrebna še četrta enota, ki bo vezala omenjene tri enote. Kajti ta četrta enota ne bo dajala svojemu področju samo plemenitega ali narodnostnega obeležja zdaj, kakor ga bodo dajale hrvatska, srbska in slovenska enota, temveč bo ta četrta bosansko-hercegovaška enota imela izrazito jugoslovansko obeležje. Na področju te četrte enote namreč živijo pomembni tako Srbi kakor Hrvati, po veri pa katoličani, pravoslavci in muslimani, ki spadajo tako med Hrvate kot med Srbe. Vsi ti so pa Jugoslavi. Oni, ki so končali šole, pravijo, če so Hrvati ali Srbi, da so vsi Jugoslavi. To je resnična stvar. Jugoslovanstvo je temu živju že prirojeno. Bolj se ga drži pa drugi, ker ga brez dvoma pojmujejo tako, kot so ga prej pojmovali Strossmayer, Skerlić in drugi. Ne pojmujejo jugoslovanstva tako, kakor razni gospodje, ki so prišli po letu 1918 in ki so eno jugoslovanstvo vezali za srbstvo, drugo za hrvatstvo itd. Jaz zastopam stališče, da morata in Hercegovina dobiti svojo enoto in da dobita, razume se tudi to, kar jima pripada tako kakor drugim, tako da bi naša država imela poleg srbske, hrvatske in slovenske tudi jugoslovansko enoto, ta pa bi bila Bosna in Hercegovina.

Brez Črne gore!

»Ali tudi s Črno goro?« je vprašal g. ministra eden izmed časnikiarjev. Minister dr. Kulenovič je odgovoril: »Brez Črne gore. Meje se vedno lahko določijo. To je lahko v starih mejah Bosne in Hercegovine. Meni bi bilo to najljubše, ker se je ljudstvo v tem oziru že navadilo. To prebivalstvo je navezano na svoje središče, ki je Sarajevo. Kar se mene tiče, vam lahko rečem, da iz tega ne delam vprašanja, če bi se izvršile male spremembe področja, morebiti na periferiji, da se en del razdeli na primer tam, kjer bi bila nujno potrebna kakšna korektura meje. Toda, da bi se Bosni priključilo le to, kar je pasivnega in bi se Bosna tako še bolj obremenila, lahko javno in svobodno poveste, da nisem za to. Sicer se to sedaj tudi ne zahteva in tudi ni potrebno, ker se ne bi dosegel pravi namen. V interesu države kot celote je, da se ustvari močna gospodarska enota, ki se bo lahko sama vzdrževala. Nepravilno bi bilo priključiti tej enoti še kakšno večje področje.«

»Ali Črna gora sploh ne prihaja v poštev pri ustanovitvi nove četrte enote?« je vprašal minister eden izmed časnikiarjev.

Teden važnih odločitev v domači politiki

Nedeljska belgrajska »Politika« prinaša v svojem političnem delu daljše poročilo o političnem položaju ter pravi:

»Vprašanje o volitvah, in sicer občinskih, parlamentarnih in za hrvatski sabor, je bilo doslej predmet pogovorov v političnih krogih ter v časopisju. Pretekli teden pa je prinesel nekaj novih elementov. Vprašanje volitev je prišlo že pred strankarske ljudi. Pretekli četrtek se je sešlo predsedništvo JRZ. Kakor se glasi sporočilo, ki je bilo izdano po tem sestanku, je predsedstvo JRZ obravnavalo vprašanje občinskih volitev ter preureditve države. V sporočilu ni nič rečeno o kakem sklepu, vendar pa v krogih JRZ pravijo, da so o teh vprašanjih govorili v splošnih obrih, da so bile izmenjane misli, da pa ni bilo nobenega sklepa. Pravijo, da bo treba o tem še govoriti, da se izve razpoloženje tudi drugih koaliranih vladnih strank.

Drugi dan, pretekli petek, je bila konferenca v predsedstvu vlade, ki so se je udeležili predsednik vlade g. Dragiša Cvetković, predsednik senata g. dr. Antko Korošec, minister za gospodstvo in rudnike dr. Džalfer Kulenovič, minister za telekomunikacije g. Jevrem Tomić, minister prometa gosp. Bešlić kot predstavniki JRZ, potem pa minister pravde g. dr. Lazar Marković, minister prosvete g. Božidar Maksimović, minister brez portfelja dr. Mihajlo Konstantinović ter še zemljoradniška stranka g. dr. Milan Gavrilović.

Oba ta sestanka, ki so na njih bile zastopane vse stranke in skupine zunaj SDK, sta se tudi pečala z vprašanjem volitev ter nadaljnje preureditve države. Ta vprašanja so preveč važna ter tehtna, da bi bilo mogoče o njih sklepati ter zavzeti stališče po dveurni konferenci. Zastopniki posameznih strank in skupin so izrazili svoje mnenje ter so o vseh vprašanjih bile izmenjane misli. Ta posvetovanja se bodo najbrž nadaljevala ta teden, ko bodo posveti zadobili sklepno obliko.

»V poštev lahko prideta samo Bosna in Hercegovina s svojimi starimi mejami, ali morebiti še kako neznanu spremembo na periferiji. Enostavno vam lahko rečem: Kar sem prej in javno povedal in poudaril, to smatram za pravilno. Poudariti pa moram, da nisem noben hegemonist in tudi nimam namena zahtevati kakšne majorizacije. Hočem samo to, da se potrebe tega prebivalstva uresniči. Razen tega je tukaj še posebna miselnost, posebno življenje brez ozira na vero. Mi smo se tukaj rodili in tukaj hočemo živeti. Poleg tega sem prepričan, da bodo poleg nas muslimanov tudi drugi govorili tako, ker so skušnje pokazale in kažejo, da tako mora biti.«

Bosna — mala Jugoslavija — Pijemont jugoslovanstva

»Kadar se daje že tudi drugim, ko smo se odločili za decentralizacijo, se samo po sebi razume, da bi se ponovno storila velika napaka, če bi morali Bosna in Hercegovina plačati račun za vse. Imeli bi verjetno vprašanja, ki bi se vlekla v nedogled.

Na vprašanje časnikiarjev, ali bi mogla ta četrta enota finančno živeti, je minister izjavil:

O tem sem prepričan, da bi ta oblast v finančnem oziru lahko samo sebe vzdrževala. Razume se, da bi bila tudi ta enota navezana na center države, kakor vse druge enote. Želim, da se vedno poudari to, kar bo Jugoslavijo družilo kot celoto. Zato se tudi najbolj zavzemam za teritorialno enoto bosansko-hercegovaško, ker bi ta enota s svojim prebivalstvom, s svojim področjem kot mala Jugoslavija bila neke vrste jamestvo za ohranitev in okrepitev Jugoslavije. S tem, če se bo ustvarila mala jugoslovanska, to je bosansko-hercegovaška enota, bo to samo v korist veliki Jugoslaviji.

»To bi bil Pijemont jugoslovanstva«, je pristavil eden izmed časnikiarjev.

»Da.« je odgovoril minister dr. Kulenovič. Vem, da je veliko očitkov. Očitki pa so zato, ker politiki skoraj nikdar niso iskreno in očitno hodili med narod. Edino mi smo bili, člani bivše jugoslovanske-muslimanske organizacije, ki smo odkrito nastopali med ljudstvom. Drugi so vedno nastopali pod drugo firmo: eno so čutili, drugo so govorili. Edino mi smo se zavzemali za iskreno jugoslovanstvo.

V tej edini bi naše skupno življenje prišlo še bolj do izraza. Mi v Bosni in Hercegovini nimamo niti enega vprašanja, ki bi nas delilo. Vsa vprašanja so rešena. Druga so vprašanja gospodarske narave ali agrarna vprašanja. Če hočemo iskreno govoriti, nas nič več ne deli. Mi smo združeni in navezani na skupno sodelovanje. Nihče ne bi mogel reči, da je Bosna in Hercegovina srbska ali hrvatska ali slovenska. Slovincem tam ni, toda vsak bi lahko rekel, da je jugoslovanska. Jaz rečem odkrito: Mi muslimani smo prvi dan našega skupnega življenja prevzeli jugoslovansko zastavo in jo bomo tudi nosili. Prepričani smo, da bo ona tudi zmaga, ko bomo mi vsi Jugoslavi. Iskrin in pravi Hrvat je tedi rekel: »Zdaj smo končali s banovino Hrvatsko. Zdaj bo borba dvajset let, da bomo pravi in čisti Jugoslavi.« Če bi prvega dne stopili na pot Stojana Protića, bi bili danes v drugačem položaju in ne v tem, v kakršnem se nahajamo.

»Ali ste, gospod minister, to vprašanje pretresali s uradnimi predstavniki katolikov in pravoslavcev?«

»S katoliškimi uradnimi predstavniki nisem prišel v stik, toda ne dvomim, da so v Bosni in Hercegovini katoliki, ki to želijo. Tudi o muslimanih ne dvomim. Tudi pravoslavni svet, posebno tisti, ki morda niso sodelovali toliko v aktivnem političnem življenju, pa tudi tisti, ki so sodelovali, so za to tezo kakor jaz. In čim dalje gremo, vse bolj dozoreva to vprašanje, ki bo prišlo povsod do močnega izraza.«

»Gospod minister, to pomeni, da bo vaša pot privedla do kompaktne jugoslovanske države?«

»To je edina pot. Če bi se drugod postavili na bazo, kakor pravijo nekateri: plemensko, drugi pa: narodnostno, in bodo ostale same tri enote, to je hrvatska, srbska in slovenska, tedaj se jaz bojim za bodočnost Jugoslavije. To odkrito povem!«

»Kakšen uspeh bi imela ta četrta edinica?«

Bosanski muslimani — čuvarji najčistejšega jezika

»V Bosni in Hercegovini živi okrog 900.000 pravoslavcev, okrog 800.000 muslimanov in 550.000 katolikov. Ti podatki niso po uradni statistiki. Bosna in Hercegovina se ne bo nikdar izbrisala iz

našega srca. Bosna in Hercegovina bo ostala vedno v naših srcih. V svoji preteklosti je imela vidno in plemenito vlogo, jo ima danes in jo bo imela tudi v bodočnosti.

Vi sami veste, za časa Turkov so muslimani vedno varovali svojo samostojnost, svojo Bosno in so se borili proti sultanu. Kdo je pričakoval švabsko poznanje. Smatrajo nas kratkomočno za Turke. Naš mnogi Srbi in Hrvati ne razumejo in ne poznajo. Smatrajo nas kratkomočno za Turke. Naš kmet še ni kultiviran, ni šolan, toda je zdrav. Najboljši primer so naše družine, ki so se izselile v Turčijo pred več stoletji. Še danes njihovi vnuki in pravnuki govorijo naš jezik. Mislim, da je pri nas najčistejši jezik. V času, ko je bil g. Uzunović gradbeni minister, je v neki uredbi bila beseda: araba. Moj otrok ne ve, kaj je »arabac«. Tudi ne ve, kaj je »škrilijač«, in ne ve, kaj je »čekmedžec«. To vsi vi tukaj do dobro veste. Po vsem tem se lahko samo napravi sklep, kje je večji vpliv turškega jezika.«

»Kakšno stališče ima vaša stranka do tega vprašanja?«

»Moja strankarska organizacija je JRZ. Kaj pa bo JRZ rekla, to bomo videli. Toda ona je blizu tega. Moja ožja strankarska organizacija pa je JMO, ki je nosilec tega mišljenja od prvega začetka. V svojem programu, ko smo ustanovili JMO, nismo tega postavili v program, temveč je to duša našega sveta. Mi smo se poglabili v dušo tega sveta in smo videli, da je tako. Jaz sem v Grafcu, ko so govorili o tem vprašanju, govoril in dosegel silen aplavz, ker sem videl, da sem govoril iz duše tega sveta.«

Minister dr. Kulenovič se je nato poslovil od časnikiarjev.

Kaj je blokada?

V nedeljski številki »Slovenec« dne 5. novembra je na 3. strani izšel članek pod naslovom: Kaj je blokada? Pomotoma so izostale uvodne besede, iz katerih izhaja, da je članek dejansko izjava francoskega ministra za blokado Pernota, ki jo je dal pred nekaj dnevi, in ki jo je objavila agencija Avala. Članek torej ne izraža stališča lista.

Slovenski poslanci so se posvetovali

Ljubljana, 6. novembra.

Danes ob 10 dopoldne so se zbrali v Jugoslovanski tiskarni na sestanku bivši slovenski poslanci.

G. minister dr. Miha Krek je poročal o splošnem političnem položaju in programu bodočega dela. Poslanci so poročali o stanju stranknih organizacij v okrajih in o političnih gibanjih opozicijskih strank. Končno se je razvila daljša debata o občinskih zadevah in nameranih novih volitvah v občinske samouprave.

Sestanek je g. minister zaključil ob pol 2 popoldne potem, ko so bili soglasno sprejeti sklepi o vseh zadevah, ki so bile na dnevnem redu.

Politični umor pri Sisku?

Sisak, 6. nov. b. Sinoči je v Velikem Trebarjevu v lastni hiši ob 19 postal žrtev neznanih morilcev 51 let stari Ivan Radič, sorodnik pokojnih Stjepana in Antona Radiča. Bil je nekdanji član glavnega odbora HSS ter narodni poslanec v skupščini Petra Živkovića od 1931. do 1935. leta, in eicer za okraj Čazmo. Ivan Radič je ostal doma s svojo tašto, njegova žena pa je šla na obisk k poročni hčerki. Ob 19 so neznanji morilci skozi okno oddali dva strela, ki sta Radiča smrtonosno ranila. Ko so morilci videli, da Radič še ni izdihnil, so skočili skozi okno v sobo in oddali nanj še pet strelcov. Glede zločina vladata dve domnevi: Ivan Radič je po prvi balet prikrajšal neke delavce na Brodgradilišču, kjer je soudeležen, po drugi domnevi pa je padel kot žrtev političnega zločina. Radič je bil zadnje dni zelo žalosten, ker je pred umorom dobil grozljivo pismo. Morilcev doslej še niso aretirali.

Belgrajske novice

Belgrad, 6. nov. m. Pravosodni minister dr. Lazar Marković se je sinoči odpeljal v Sabac ter obiskal svoje politične somišljenike. Na konferenci je imel daljši govor. Podal je politični pregled od leta 1918 do danes. O poslanih volitvah je dejal, da bodo morda prej, kakor si mislimo. Volivna parola na teh volitvah bo: za sporazum ali proti njemu. Nazadnje je bila sprejeta resolucija, v kateri somišljeniki dr. Markovića zahtevajo sklicanje širšega glavnega odbora radikalne stranke.

Belgrad, 6. nov. m. Predsednik vlade Cvetković je danes nadaljeval konferenco predstavnikov vladnih političnih strank. Na konferenci so razpravljali o volivnem zakonu za občinske in poslanske volitve. Po tej konferenci je imel predsednik vlade o tem vprašanju razgovor s podpredsednikom vlade dr. Mačkom.

Belgrad, 6. novembra. Izšla je uredba o prenosu kompetence gradbenega ministrstva na banovino Hrvatsko.

Belgrad, 6. novembra. AA. Izvojni odbor pri Narodni banki opozarja vse izvoznike lesa v Nemčijo, da se jim bo dovolil izvoz hrastovih pragov in specialnih kretniških konstrukcij samo sorazmerno z izvozom tega blaga v prejšnjih letih. Izvozniki morajo zato najpozneje do 15. novembra t. l. predložiti deviznemu ravnanstvu Narodne banke prijavo o izvršenem izvozu tega blaga v Nemčijo v letih 1937, 1938 in 1939 do 31. oktobra t. l. V teh izjavah morajo izvozniki navesti datum izvoza, številko izvoznikovega dovoljenja, vrsto, količino in vrednost blaga te vrste, ki so ga izvozili prejšnja leta. (Iz deviznega ravnanstva Narodne banke kraljevine Jugoslavije.)

Belgrad, 6. novembra. AA. Z davišnjim brzim vlakom se je pripeljala v Belgrad švicarska gospodarska delegacija. Vodi jo delegat za trgovinsko pogajanje pri švicarskem trgovinskem ministru dr. Jean Evard. Ta delegacija je imela te dni trgovinsko pogajanje v Rumuniji. Pogajanja z našo gospodarsko delegacijo, ki jo vodi pomočnik zunanjega ministra Milivoje Pilja, se začne danes popoldne.

Izvoz orožja iz Amerike pričel

Vsa ameriška pristanišča polna francoskih in angleških ladij
železniške proge vse obremenjene

New York, 6. nov. b. Vse vzhodne ameriške luke so polne zaveznških ladij, na katere so že pričeli vkrcavati vojni material. Velika skladišča v teh lukah so bila že pred meseci polna vojnega materiala in najmodernejšega orožja za zaveznške države. Natovarjajo z veliko naglico, da bi ladje mogle čimprej odpluti v Evropo. Letalske tovarne in tovarne vojnega materiala so zadnje mesece zaposlile dvakrat toliko delavcev, kot so jih imele poprej. Ti delajo noč in dan, da bi bila vsa naročila pravočasno pripravljena. Železniške proge so vse polne vlakov z vojnim materialom.

Na Atlantskem morju pa že križarijo na določenih mestih angleške križarke s pomožnimi ladjami, ki bodo nadzirale plovbo trgovskih ladij v Evropo. Proti podmornicam bodo nastopila vodna letala, ki se bodo dvigala z raznih ladij, nosilk letal, ki so tudi že razporejene po Oceanu.

Ameriške ladje smejo v Sredozemsko morje

»da ne bi škodovala trgovini Italije«

New York, 6. nov. AA. Stefani: »New York Times« trdi, da v uradnih krogih v Washingtonu tolažijo dejstvo, da je Roosevelt izključil Sredozemsko morje iz tistih področij, ki so prepovedana za plovbo ameriškim ladjam, kot željo, da ne bi delal ovir italijansko-ameriški trgovini in da bi se na ta način izognili vsemu, kar bi moglo prinesiti škodo italijanski trgovini v splošno korist miru. Ladje Združenih ameriških držav bodo zaradi tega smele obiskovati italijanska, grška in turška pristanišča in priti tudi v Črno morje.

Oster glas iz Nemčije:

»Amerika gre po poti v zadnji svetovni vojni«

Berlin, 6. nov. AA. DNB.: Današnji jutranji časopisi komentirajo politiko predsednika USA Roosevelta predvsem v zvezi z vprašanjem ukinitve prepovedi izvoza orožja. Nemški listi v prvi vrsti poudarjajo protislovje, ki obstoji med sedanjim Rooseveltom in stališčem in izjavami, ki sta jih dajala Roosevelt in Hull leta 1935 in 1936.

»Völkischer Beobachter« ugotavlja, da niti v Ameriki nihče ne zanika, da ukinitve prepovedi izvoza orožja mora koristiti samo zahodnim demokratičnim državam. Predsednik Roosevelt je prej trdil, da Združene ameriške države ne smejo podpirati nobene vojskujoče se države.

»Montag« omenja, da so USA leta 1915, torej za časa svetovne vojne, na pobudo nemškega veleposlanika grofa Bernsdorfa odgovorile z noto od 22. avgusta 1915, v kateri so poudarile »da bi vsaka sprememba« zakona o nevtralnosti za časa vojne pomenila kršitev nevtralnostnih načel.

Združene države so prešle pozneje na stran zaveznikov in gredo zdaj isto pot.

Amerika grozi Japonski:

»Ako je na Kitajskem ne bo srečala pamet«

Washington, 6. nov. t. V kongresu je senator Pittman, ki ima glavne zasluge, da je bil sprejet nevtralnostni zakon, ki dovoljuje Ameriki, da prodaja orožje tudi vojskujočim se državam, danes napravil pravo senzacijo,

ko je napadel Japonsko in njeno politiko, ki da je za ameriške interese na Kitajskem skrajno kvarna. Dejal je, da Amerika ne bo smela gledati japonskega početja s prekrizanimi rokami. Za to ji ni treba proti Japonski uporabljati vojnih sredstev, ker ima druga, še bolj učinkovita sredstva na razpolago. Januarja meseca namreč preneha veljati trgovinska pogodba med Ameriko in Japonsko. Odpovedal jo je v avgustu letošnjega leta Roosevelt. Naj

Mobilizacija duš

Portugalski katoličani so h koncu oktobra poromali na svojo največjo božjo pot, Fatima. Prišlo jih je na desetisočevce z 11 nadškofi in škofi in več kot 200 duhovniki. Glavni dan romanja je služil sv. mašo lisbonski kardinal, patriarh Cerejeira. Od 7 zjutraj pa do opoldne je 30 duhovnikov neprestano obhajalo množice vernega ljudstva.

V svojem cerkvenem govoru je kardinal med drugim povedal sledeče misli:

»Portugalski škofje in verniki so danes poromali v Fatimo, da bi po Mariji, posrednici vseh milosti, izprosili pri nebeškem Očetu v teh tragičnih dneh, ko vojni bič udarja po Evropi in se preliva kri, varstvo za svojo domovino. V teh razmerah še bolj kot sicer čutimo svojo človeško slabost in se zato skrušenih src, polni vernega zaupanja obračamo k vsemočnemu Bogu. Prišli smo semkaj, da prosimo Boga, da napravi konec vojne in da nam milostno dodeli dolgotrajen mir. Prelita kri pa naj bo cena za mednarodno skupnost, v kateri bodo pravice božje spoštovane in za jamčena svoboda narodov. Poromali smo semkaj, da sprosimo od Boga, da bi bila Portugalska obvarovana pred grozotami, opustošenjem, smrtjo in trpljenjem, ki so nujne posledice vojne.

Otroci božji, kvišku srca! Razglašena je mobilizacija duš. Mi moramo nebo in srce nebeškega Očeta oblegati z neprestanimi molitvami. Izrabite pravice, ki vam jih je dal sv. krst, pravico otrok božjih. Vedno imate pravico, da se bližate vašemu Bogu, ki je vaš Oče. Prosite ga za odpusčenje in usmiljenje v imenu vseh, ki v našem času toliko trpe.« — Verske svečanosti in govor kardinala so prenašale vse portugalske radiododajne postaje.

kongres pooblasti vlado, da bo smela proti Japonski izvajati gospodarski pritisk, pa bo za dostavilo, da bo Japonska na Kitajskem priznala in spoštovala ameriške interese.

Senator Pittman je najavil, da bo kongresu predložil zakonski predlog, ki bo Ameriki dal možnost ostrega gospodarskega nastopa proti Japonski, ne glede na to, da bo Amerika pri pogajanjih za novo trgovinsko pogodbo z Japonsko izkoristila svoj položaj ter Japonsko spravila do pameti. Ako Amerika zapre Japonski svoj trg, potem je Japonska izgubila več kakor polovico svoje zunanje trgovine. Pittman je izjavil, da bo svoj predlog najprej pokazal predsedniku Rooseveltu, nato pa, da ga bo predložil kongresu.

Nemški protest Norveški

ker je zaprla nemško posadko in osvobodila ameriško ladjo

Oslo, 6. novembra, t. Norveška vlada je po temeljitim proučevanju nemškega protesta odgovorila odklonilno na njene zahteve glede ameriške ladje »City of Flint«.

Kakor znano, je nemško moštvo, ki jo je zaplenilo na visokem morju, ameriško ladjo najprej odpeljalo v sovjetsko pristanišče Murmansk, od koder jo je po norveških vodah hotelo pripeljati v kakšno nemško pristanišče. Norveške oblasti pa, ki so dale ladjo spremenljati s svojimi vojnimi ladjami, so se trudile, da ne bi vmesno pristala v kakšnem norveškem pristanišču. Toda nemško moštvo je ladjo proti volji norveških oblasti privleklo v norveško pristanišče. Na kar so nastopile norveške oblasti ter so mednarodnih predpisih moštvo internirale, ladjo vrnilo nazaj njenemu ameriškem moštvu ter ji dovolile, da je svobodno odplula.

Nemška vlada je na to zahtevala od Norvežanov, naj

1. nemško moštvo takoj izpuste,
2. predajo Nemcem ves tovor, ki je bil na ameriški ladiji, in
3. da ladjo tako dolgo zadrže v norveških vodah, dokler nemška vlada z ameriško vlado ni uredila tega spora.

Norveška vlada je na te zahteve odgovorila odklonilno in dokazala, da se je ravnala strogo po predpisih mednarodnega prava. Norveška vlada je v odgovoru tudi podčrtala, da se nemški poveljnik ladje ni pokoril povelju norveških oblasti, ki ladjo niso dovolile vstopa v norveško luko, češ, da mu je bilo iz Nemčije ukazano, da mora na vsak način v luko. Norveška vlada v svojem odgovoru pravi, da v njenih vodah nobena druga država nima pravice izdajati povelj in da so za vzdrževanje reda pristojne na Norveškem edinele norveške oblasti.

Ladja »City of Flint« je odplula iz Norveške in se bo z vsem tovorom, ki je bil prvotno namenjen Angliji, vrnila v Ameriko. Nemška vlada je bila tudi o tem obveščena.

Anglija — Sovjetija

London, 6. nov. AA. Havas: »News Chronicle« objavlja uvodnik, v katerem se bavi z vprašanjem, da odide kak angleški minister v Mo-

Sovjetija pomaga Nemčiji

Sovjetska mirovna ofenziva iz Zeneve — Prišepetavanje za »baltiške metode« napram Belgiji in Nizozemski

Zeneva, 6. nov. t. Prihodnje zasedanje Zveze narodov je določeno za 4. december. Sama po sebi ni novica, ki bi svet razburjala. Vloga Zveze narodov je danes izbrisana. Na njenih razvalinah se bije boj med tremi vesilami. Toda govorniki oder Zveze narodov in hodniki njene palače so še vedno ostali shajališče diplomatov, kjer se še vedno pletejo spletke, ki lahko imajo svoj veliki pomen v razpletu dogodkov.

Zato je zanimivo, da se je iz Zeneve raznesla novica, da bo Sovjetska Rusija, ki je še vedno član Zveze narodov tudi po tem, ko dejansko pohlada baltiške države, ki so tudi članice te ustanove, izstopila iz Zveze narodov. To bi bilo tudi dosledno. Toda kar naenkrat se je oglašil sovjetski veleposlanik v Londonu Majski, ki je na odločni način zanikal to novico, češ, da bo sovjetska vlada na seji Zveze narodov zastopana in da bo sovjetski zastopnik celo vodil seje kot predsednik Sveta, ker pride vrstni red sedaj nanj.

V Zenevi je sovjetsko zanimanje sprožilo trumo raznih razlag. Ustališa se je ta, da hoče Sovjetska Rusija zenevski govorniki oder uporabiti za to, da tamkaj sproži novo mirovno ofenzivo, morda celo nove mirovne predloge na naslov Anglije in Francije. Semkaj so prišle iz verodostojnih virov tudi novice, da je sovjetska vlada v Berlinu odsvetovala nemški vladi, naj se nikar ne spušta v kakšno ofenzivo proti Angliji in Franciji, ne na suhem, ne na morju in ne v zraku, ker da bi to poslabšalo nade, ki jih Sovjetska Rusija goji, da bo v Zenevi uspeša s svojo mirovno ofenzivo. Sovjetska vlada namreč upa, da bo končno volja Francozov in Angležev do odpora le zlomljena in da bodo ti narodi dostopni za nemške in sovjetske mirovne ponudbe.

Te razlage svobodno krožijo po Zenevi. Ni mogoče, da bi jih mogli potrditi na podlagi dokazov od merodajnih strani, toda značilno je, da jih sovjetski krogi v Zenevi ne sami zelo radi poslušajo, marveč jih tudi pomagajo širiti.

Baltiške metode napram Belgiji in Nizozemski?

Zelo zanimiva poročila je v Zenevi nabral tudi dopisnik londonskega »Daily Telegrapha«, ki trdi, da je Sovjetska Rusija Nemčiji ob strani kot politična pomočnica in svetovalka ne samo pri izvajanju mirovne ofenzive, ampak tudi na drugih poljih. Časnikar pravi, da je na poučenih mestih izvedel, da je način, kako je Stalin »rešil« baltiško vprašanje, napravil na Hitlerja globok vtis. Stalin je baltiške države pustil navidezno svobodne. Dobil pa je od njih pristaneke, da so mu odstopile strateške postojanke, ki so vredne toliko, če ne

V Tokiu zanikajo grožnje

Tokio, 6. nov. AA. DNB. Lesti se zmerom povečajo pozornost sobotnemu razgovoru med japonskim zunanjim ministrom in ameriškim poslanikom Crewom. Zastopnik zunanjega ministertva je danes izjavil, da je bil ta razgovor popolnoma poučnega značaja in da ni bilo na nobeni strani nobenih predlogov. Zastopnik zunanjega ministertva je odločno zavrnil trditve, da je Crew grozil z gospodarskim pritiskom in je poudaril, da o tem sploh ni bilo govora. Vsa sporna vprašanja med Ameriko in Japonsko se bodo mogla urediti, ko se sestavi nova kitajska vlada pod predsedvom Vangčingveja.

skvo, z ozirom na nenadne spremembe, do katerih je prišlo v sovjetski politiki, kakor tudi z ozirom na značaj zadnjega govora sovjetskega komisarja za zunanje zadeve Molotova. Pri vsem tem je treba upoštevati, da se angleško-sovjetski odnosi postopajo ter da je treba storiti vse potrebno, da se to zaustavi. Treba bi bilo vedeti, kakšen »mir« ima v mislih Sovjetska Rusija, kakšni so njeni nameni do sosezdov. Mnogo je razlogov, da se Velika Britanija jezi na Moskvu. Vlada Velike Britanije bi se morala tem bolj prizadevati, da po diplomatski poti izve, kaj namerava Sovjetska Rusija.

Velik odmev papežev okrožnice

Citta del Vaticano, 6. nov. dl. Prva okrožnica sedanjega sv. očeta je kljub tragičnim okoliščinam, ki sedaj zaposlujejo ves svet, naletela na ogromen odziv po vsem svetu. Od vseh strani sveta prihaja dnevno nastotne brzojav in pismen na državno tajništvo, ki izražajo navdušenje, ljubezen in hvaležnost vernikov pa tudi drugovercev za globoko človeške besede, ki jih je svetu spregovoril sv. oče. Pa tudi v tisku je okrožnica naletela na ugoden odziv. Znani so ugodni komentarji italijanske tiska. Polagoma pa prihajajo enako ugodna poročila tudi iz drugih delov sveta. Ves svet se zaveda velike moralne vrednosti sedanje okrožnice in daje priznanje poglavarju katoliške Cerkve, da je v tako ugodnih časih, ki jih preživlja človeštvo, znal najti nadvse primerne besede, da opozori narode na večno veljavno resnico.

Post na Češkem

Petek — brez mesa — Skromni jedilni listi po gostilnah — Pijača neomejena

Praga, 6. novembra. t. Vlada češko-moravskega protektorata je na priporočilo nemške vlade izdala nove odredbe glede »poenostavitve jedilnih listov« po vseh gostinskih obratih protektorata. Novi predpisi so nabiti po vseh gostilnah, restavracijah in hotelih ter vzbujajo pri Čehih največje zanimanje. Uveden je enkrat na teden brezmesni dan, in sicer v petkih, ko bodo smeli gostinski obrati oddajati samo brezmesna jedila. Ribe ne spadajo pod pojem mesnih jedil. Nadalje je predpisano, da mora postati jedilni list skromnejši in sme obsegati samo dve vrste juh, eno toplo in dve mrzli predjedi, tri tople in dve mrzli vrsti mesnih jedil, dve vrsti enostavnih močnatih jedil in eno vrsto sira. Kdor bi se temu zoperstavljal, bo najstrožje kaznovan. In sicer tako gostitelj, kakor tudi gost, ki ne bi hotel spoštovati predpisanega jedilnega lista. Glede pijač ni nobenih predpisov.

TOMBOLA v Kranju 12. nov.

pričetek točno ob 14. uri; konec pred 17. uro

Dva avtomobila: Opel „Kapitaen“ Din 59.500—

Kadet Din 34.500—; spalnica Din 18.000—; dve motorni kolesi itd.

Kupite tablice v predprodaji po Din 5—; na dan tombole stane tablica Din 7—

pretvezami, kot je to storila Sovjetska Rusija, češ da se mora Nemčija zavarovati tudi pred »posrednimi napadi«. Sovjetska prišepetavanja, da so v Berlinu proučevali in je moralo nekaj o tem priti na uho nizozemski in belgijski vladi, da prva odredila na Nizozemskem obsedno stanje, druga pa izdala obsežne vojaške ukrepe za ohranitev svoje nevtralnosti. Celotna švicarska vlada je postala vznemirjena in je odredila nove vpoklice, tako da ima Svica danes pod orožjem pol milijona vojakov.

Tukaj v Zenevi sodijo, tako iz nameravane mirovne ofenzive poslanika Majskega pri bodočem zasedanju Sveta Zveze narodov, kakor iz dogodkov pri malih sosedah Nemčije na zahodnem obronku meje, da želi Sovjetska Rusija nekako odvrniti delovanje nemške diplomacije od vzhoda, predvsem od jugovzhoda Evrope, vsaj dotlej, dokler ona sama tamkaj ni utrdila svojih postojank po načrtih, ki jih je gotovo že izdelala.

Francozi o novih nemških načrtih

»Evropska zapora« proti Angliji s pomočjo Italije, Sovjetije, skandinavskih držav in Balkana

Pariz, 6. novembra. t. Francosko ministertvo za informacije je razdelilo med časnikarje poročilo, v katerem razglablja o vsebini zadnjih posvetov v Nemčiji, ko je Hitler klical k sebi generalne in diplomate. Francosko mnenje o teh posvetih je, da gre za nove nemške načrte vojaškega in vojno-gospodarskega značaja.

Nemčija naj bi — po francoskem mnenju — poskusila pridobiti Italijo za tri cilje:

1. da se Italija pridruži Nemčiji v vojni proti Franciji in Angliji, najavi svoje zahteve napram Franciji in napram Angliji ter se udeleži borbe tako v vojaškem kakor v gospodarskem pogledu.

2. Italija naj bi v zvezi na znanje nemško-sovjetski pakt teer priznala Sovjetski Rusiji njene pridobitve na Balkanu, v kolikor jih je ta pakt pripoznal vnaprej.

3. Italija naj bi se vključila v zbor tistih evropskih držav, ki jih hoče Nemčija med seboj povezati, da izvede proti Angliji popolno »evropsko zaporo«, to se pravi, prepreči sleherne trgovinske zveze z Anglijo.

V ta namen naj bi maršal Goring osebo potoval v Italijo, da bi pregovoril italijansko vlado za našete cilje. (Medtem je bilo v Berlinu zanikano, da maršala Göringa v Italijo ne bo, kar pa italijanski tisk ni motilo, da je še naprej objavljaj novice o maršalovem prihodu v Italijo. Op. ur.)

»Evropska zapora«, ki bi jo Nemčija rada izvedla proti Angliji, naj bi po francoskih virih obsegala Nemčijo, Italijo, vse skandinavske države (Švedsko, Norveško, Finsko, Dansko), vse podonavske in balkanske države (Madžarsko, Romunijo, Grčijo, Jugoslavijo, Albanijo), ter Sovjetsko Rusijo.

Boljševiki umorili osem Radzivilov

Pariz, 6. nov. t. Tukajšnji časopisi so objavili poročilo, da so boljševiške oblasti takoj po svojem prihodu v Ukrajino zaprle vse člane znane poljske kneževske družine Radzivil, ki niso mogli pobegniti. V Francijo je pribežala samo princesa Katarina Radzivilova. Boljševiki so jetnike postavili pred »vojno sodišče«, ki je obsodilo na smrt osmero izmed njih. Ustreljeni so bili takoj in sicer kar skupno. Med umorjenimi so 51 letni Leon Radzivil, njegova žena, njegova sinova Anton in 18 letni Jurij, knezov brat Karel, njegova žena, hčerka ter nečak. Radzivilovi so imeli v Ukrajini 36.000 hektarjev zemlje.

Zagrebska vremenska napoved: Zboljšanje vremena.

Zemunska vremenska napoved: Hladnejše vreme, pretežno jasno v zahodnih krajih, ponekod jutranja megla. Postopna razjasnitev sredi države in v severnih krajih. Oblačnost z dežjem bo še prevladovala v severni polovici.

Izvoz naših vin

V mesecu oktobru t. l. smo izvozili v Nemčijo 472.273 litrov naših vin. Skoraj vse vino je bilo izvoženo iz mariborskega okraja.

Ves letošnji naših vin je znašal do konca oktobra t. l.: v Nemčijo 1.334.175 litrov, v Češki protektorat 20.422 litrov, v Holandijo 891 litrov, na Poljsko 4922.5 litrov.

Financiranje francosko-angleških nakupov v Ameriki

V ameriškem gospodarstvu je danes najvažnejše, kako bosta lahko Anglija in Francija plačevali svoje nabave vojne in drugega materiala v severnoameriških Zedinjenih državah. Predvsem je treba upoštevati, da imata Anglija in Francija znatne zlate rezerve, katere lahko v veliki meri porabita za financiranje svojih nakupov v Ameriki.

Tako cenijo, da znašajo zlate rezerve Francoske banke 2.574 milij. dolarjev, zlate rezerve francoskega deviznega izravnalnega zaklada pa okoli 500 milij. dolarjev. Zlate rezerve Angleške banke znašajo 1.066 milij. dolarjev, angleškega deviznega zaklada pa 559 milij. dolarjev. K temu je treba prišteti še zlate rezerve Kanade, ki bodo gotovo šle v ta namen. Skupno torej razpolagata Anglija in Francija s 4.911 milij. dolarjev zlata. Obenem je treba upoštevati, da ima Anglija še znatno produkcijo zlata v svojih prekomorskih posestvih. Dvletna produkcija zlata bi dala Angliji in Franciji še 1.3000 milij. dolarjev zlata.

V drugi vrsti pridejo v poštev naložbe angleškega in francoskega kapitala v severnoameriških Zedinjenih državah. Po stanju dne 31. maja 1939 so znašale angleške naložbe kapitala v Ameriki 2300—2400 milij. dolarjev, francoske pa 500—600 milij., kanadske pa 1.400 milij. Tako je na razpolago angleško-francoskemu bloku 4.200—4.400 milij. dolarjev naložb, katere lahko prodajo za nakup materiala.

Poleg tega pa je možno, da se Anglija in Francija poslužita kreditov. Kajti Reconstruction Finance Corporation lahko da kredite industrijam, te pa zopet lahko povečajo svoje kapacitete in potem dobavljajo Angliji in Franciji.

Posestne izpremembe v Ljubljani in okolici

Oktober kaže, da so kupčije z zemljišči in hišami še vedno prav živahne. Zemljiška knjika okrajnega sodišča ljubljanskega je zadnji čas zaznamovala tudi mnogo večjih kupčij. Zaznamovane so bile med manjšimi kupčijami tudi večje, tako:

Družba sv. Vincencija Pavelskega za prostovoljno oskrbo siromakov in mladinsko varstvo v Ljubljani je prodala Alojziju Intiharju, solskemu upravitelju v Trzinu par. št. 474/9, k. o. Petersko predmestje I. del v izmeri 807 kv. metrov za 46.806 din.

Lombar Andrej, posestnik, Ljubljana VII., Celovška cesta 136, je prodal Rudolfu Šturmju, trgovcu v Ljubljani, Miklošičeva cesta 21, hišo št. 135 na Celovški cesti z vrtom, spadajočo pod vl. št. 884 k. o. Zgornja Šiška za 420.000 din.

Poznel Fran, slaščičar v Ljubljani VII., Knez Kocljeva ul. 61, je prodal gđc. Kristini Berčeto, zasebnici, Ljubljana VII., Celovška cesta 28 a hišo št. 61 v Knez Kocljevi ulici, spadajočo pod vl. št. 787 k. o. Zgornja Šiška za 121.000 din.

Medved Dušan, akademik, in gđc. Mara Medved, zasebnica, Ziljskega ul. 3, sta prodala Franu Zaletlu ml., sinu trgovca v Vižmarjih 90 par. št. 484/4 stavbišče k. o. Zgornja Šiška za 140.270 din.

Jeras Olga, zasebnica, Ljubljana, Lavričeva 8, je prodala Erni-Ljubici Jovanovičevi, soprogi carinskega posrednika v Ljubljani, Livarska 3, zemljišče s hišo vl. št. 355 k. o. Kapuškino predmestje za 405.000 din.

Šeškar Anton, posestnik na Jezeru, občina Preserje, je prodal Martinu Sterletu, posestniku v Mateni 30, občina Ig, gozdno parcelo št. 691/20 k. o. Tomišelj v izmeri 5889 kv. m za 5000 din.

Knific Marija, posestnica vdova na Rakovniku 2, je prodala sinu Antonu Knificu dve parceli 957/2 in 957/3 k. o. Preska v skupni izmeri 1079 kv. m za 5850 din. Sin si je tam zgradil hišo.

Palma Mran, posestnik v Ljubljani-Moste, Zadružna 9, in njegova žena Marija sta prodala Franu Musarju, šol. upr. v pok., Ljubljana, Vodmatska 5, in njegovi ženi Ani par. št. 155/8 in par. št. 155/5 k. o. Udmat za 77.000 din.

Občinska hranilnica na Vrhniki je prodala Andreju Suhadolniku, posestniku v Preserju, par. št. 3387/9 k. o. Brezovica travnik v izmeri 1537 kv. m za 12.000 din.

Matjan Jože, posestnik v Vižmarjih št. 31, je prodal Ivanu Peterlinu, posestniku v Podborštu, občina Komenda pri Kamniku, par. št. 158/7 k. o. Vižmarje v izmeri 998 kv. m za 29.940 din.

Za izvoz boljše kaže. Po vesteh iz Beograda se mednarodni promet vedno bolj normalizira. Tudi naš izvoz ne zadeva na nobene posebne težkoče pri izvozu v evropske države in Ameriko. Obstoja tudi možnost pokritja vojnega rizika in sicer za izvoz na Norveško in Švedsko z 2%, v Ameriko s 3,5% in v Indijo z 1,5%. Blago v Ameriko gre najprej v Genovo, odkoder obstoja brza proga. Nabava evrov in iz neklirskih držav se je začela razvijati normalno.

Trgovinska pogajanja s Švico. V soboto so bila zaključena trgovinska pogajanja med Romunijo in Švico. Dosežen je bil modus vivendi, ki bo stopil v veljavo dne 10. novembra. Ker so švicarsko-romunski pogajanja, je pričakovati, da se bodo kmalu začela zopet trgovinska pogajanja naše države s Švico, ker bo švicarska delegacija šla najprej v Bolgarijo, nato pa k nam, da nadaljuje prejšnji mesec delno zaključena pogajanja. Prejšnji mesec je bilo urejeno vprašanje izvoza živine v Švico, ta teden pa pridejo na vrsto tudi drugi predmeti.

Tolmačenje predpisa čl. 19 b deviznega pravilnika. Z ozirom na vprašanje, kako je treba razumeti predpis čl. 19 b pravilnika za devizni in valutni promet pri postopanju z depoziti tujih plačilnih eređetev, ki so predmet deviznovalutnih prekrškov, je izdal finančni minister naslednje pojasnilo: Tuja plačilna eređetva, ki so predmet deviznovalutnih prekrškov, se bodo prodala Narodni banki po uradnem tečaju in se bodo njih protivrednosti dale v depozit pri davčnih upravah, ki jih bodo varovale do razprave.

Financijski les in skupni davki na poslovni promet. Finančni minister je odredil, da finančni les prodajo: nepredelan, samo izzečen ali prežagan — okrogli les (stebila, klade) ni podvržen plačilu skupnega davka na poslovni promet, ker je ta les že določen v drugih etopnjah tarife skupnega davka na poslovni promet.

Gospodarstvo

Cene in izvoz živine v oktobru

Iz gospodarskega glasnika Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine posnemamo o tržišču živine v mesecu oktobru naslednje podatke:

Zivi prašiči. Zastoj, ki je nastopil v septembru zaradi mednarodnih dogodkov, je trajal skoraj do konca septembra. Tedaj se je ponovno začel izvoz, čeprav v zmanjšanih količinah. To stanje je trajalo vse do zadnjega tedna oktobra, od tega časa naprej izvažamo tedensko v Nemčijo po 2500 komadov na dunajski kontingent in 1000 komadov na nemški kontingent.

Razen tega je bilo v Švico izvoženih 68 vagonov prašičev, od zadnjega tedna oktobra dalje pa se bo izvozilo 1000 komadov tedensko, od katerega pride ena tretjina na pršutarje.

Od zadnjega tedna oktobra dalje plača Zavod

za svinje, ki se izvažajo v Nemčijo 50 par višje cene kot doslej, za izvoz v Švico pa plača 12 din za Špeharje in 12,20 za pršutarje franko Chiasso. Cene v državi naraščajo, posebno proti koncu oktobra, ko so dosegle višino 8,50—9,50 din za po vrsti in kakovosti.

Ziva goveda. Izvoz goveda je bil v oktobru naslednji: za Italijo okoli 450 komadov tedensko, Cene za goveda v državi so se gibale med 4,50 junic. Za Nemčijo je šlo tedensko 500 komadov, madov, od česar okoli 40 odst. bikcev, juncev in za zadnji teden pa je bilo treba izvoziti 800 koda 0,50 din po vrsti in kakovosti, dočim so bile cene, ki jih plača Zavod za pospeševanje zunanje trgovine izvoznikom, povečane za okoli 0,25 din pri kg.

Ljubljanski tramvaj

Mestna občina ljubljanska je kot znano že lani postala lastnica vseh delnic Splošne maloželezniške družbe. Odkupila je namreč od dunajskega Siemens-Schuckerta eno tretjino delnic družbe, prejel pa je imela v posesti dve tretjini delnic. S tem je postala Splošna maloželezniška družba, ki je lastnica ljubljanskega tramvaja, prav za prav mestno podjetje. Zaradi tega se je poslovna doba prilagodila preračunskemu letu mestne občine ljubljanske. Na običnem zboru dne 6. novembra 1939 so bili odobreni zaključni računi družbe že za posl. dobo od 1. januarja 1938 do 31. marca 1939, torej za 1 leto in 3 mesece.

Iz računskega zaključka posnemamo, da so se dohodki ljubljanskega tramvaja povečali od 8,05 milij. din v letu 1937 na 10,95 milij. din v letu 1938-39, toda pri tem je treba upoštevati kot že omenjeno, da je trajala poslovna doba 15 mesecev. V samem letu 1938 so znašali dohodki 8,5 milij. din, tako da odpade na prve tri mesece 1939 vsota 2,46 milij. din. Število potnikov je naraslo od 7,1 na 10,04 milij. od 1937 na 1938-39 odnosno na 7,6 milij. v letu 1938. K temu je omeniti, da lani nekaj časa ni obratovala dolenska proga zaradi popravil, na novo pa je bila dana v promet proga k Sv. Križu. Tako se je dolžina prog povečala lani od 15,6 na 19,4 km, dolžina tirov pa od 21,7 na 26,2 km. Stanje voznega parka je ostalo lani nespremenjeno, pač pa so bili predelani bivši opatijski vozovi za 0,9 milij. din.

Razen dohodkov od prodanih vozniških listkov je bilo drugih dohodkov v letu 1938-39 še 0,03 (0,02) milij. din, tako da so skupni dohodki znašali 10,98 milij. din. Upravni in obratni stroški obremen z obrestni vred so narasli od 8,1 na 11,0 milij. din. Samo državna vozarinska taksa se je

zvišala od 1,05 milij. leta 1937 na 1,43 milij. din leta 1938-39. Odpisi investicij so znašali 1,06 (0,85) milij. din.

Bilanca izkazuje povečanje investicij od 42,3 na 46,6 milij. din zaradi novih in obnovljenih prog. Nadalje so se povišale tudi vloge v denarnih zavodih od 0,98 na 1,47 milij. din in dolžniki od 0,16 na 1,32 milij. din. Gotovina je znašala 0,3 (0,34) milij. din. Med pasivi so se zvišali upniki od 34,35 na 40,56 milij. din, predvsem dolg pri Pokojninskem zavodu. Pokojninski sklad uslužbencev je ostal nespremenjen na 3,67 milij. din. Rezerva za omrtizacijo investicij je narasla od 4,8 na 5,86 milij. din. Izguba poslovnega leta 1938-39 v znesku 1,1 (izguba za 1937 je znašala 0,9) milij. din je bila krita s prenosom iz rezerve za odpis investicij in poslovnih izgub, ki je s tem bila zmanjšana na 3,81 milij. din. Dejansko pa je bil donos ugodnejši, ker je bil del novih investicij knjižen na račun izgube in se je bila tudi nabava nekaterih strojev knjižena med obratnimi stroški, kar bi moralo pravilno iti na intencijski račun.

Tramvaji v ostali državi

Iz statističnega letopisa za 1938-39 posnemamo, da so imela tramvajski promet še naslednja mesta v državi: Beograd, Zagreb, Dubrovnik, Niš, Novi Sad, Osijek, Sarajevo in Subotica. Skupna dolžina tramvajskega omrežja vseh mest v državi je od 1937 na 1938 narasla od 136 na 137 km, število motornih voz pa od 245 na 256, priklonih od 117 na 131. Število potnikov je naraslo od 126,9 na 136,17, dohodki pa od 137,9 na 155,34 milij. din.

V naslednjem podajamo pregledno primerjavo tramvajev v treh naših največjih mestih za lansko in predlansko leto (podatki za 1937 v oklepajih):

	Beograd	Zagreb	Ljubljana
dolžina prog v km	42 (42)	22 (22)	17 (16)
število motornih voz	90 (89)	70 (68)	30 (20)
število priklonih voz	49 (39)	35 (33)	7 (7)
skupno število mest	9.950 (7.972)	6.279 (512)	1.091 (850)
potnikov v milij.	59,4 (56,3)	45,6 (43,66)	7,6 (7,1)
prevoženih milij. km	9,56 (8,86)	7,55 (6,9)	1,74 (1,68)
dohodki, milij. din	72,2 (68,3)	52,6 (41,0)	8,5 (8,05)

V ostalih mestih je bila dolžina prog naslednja: Sarajevo 6, Dubrovnik 6, Novi Sad 7, Osijek 11, Niš 12, Subotica 14 km. Število prevoženih potnikov je znašalo lani (v oklepajih število za 1937, v milij.): Dubrovnik 1,4 (1,3), Niš 1,46 (1,2), Novi Sad 4,9 (4,64), Osijek 3,97 (3,33), Sarajevo 11,2 (4,3) in Subotica 1,24 (1,14). Dohodki pa so znašali v milij. din: Dubrovnik 3,37 (3,16), Niš 2,95 (1,95), Novi Sad 4,55 (4,28), Osijek 3,6 (3,56), Sarajevo 6,3 (5,8) in Subotica 1,866 (1,73).

Kino Matica

Tel. 21-24

Same še danes ob 10. 19 in 21. uri

Demonška simfonija

Muzikalna drama najlepših kompozicij in melodij nesmrtnega

Irving Berlina

ALEXANDERS

RAGTIME BAND

Tečaj grške drame. Finančni minister je odredil, da se do nadaljnjega navedbe in izjemno do mesečno obračunskih tečajev pri plačilu skupnega davka na poslovni promet luksuznega davka kakor tudi pri plačilu carine »ad valorem« za blago, ki je uvoženo iz Grčije in fakturirano v grških dramah, preračunava grška dramma v dinarje po tečaju 32,50 32,50 din za 100 dramah.

Poslovni red sveta pokojninskih zavodov. »Službene novice« z dne 4. novembra objavljajo poslovni red za svet pokojninskih zavodov, ki je bil kot znano ustanovljen z uredbo o razširjenju pokojninskega zavarovanja. Osnutek za ta poslovni red so izdelali pokojninski zavodi na svojem zasedanju dne 24. in 25. septembra.

Izprememba pri Jugoslovanskem Lloyd. Dosedanji lastnik, direktor in urednik »Jugoslovanskega Lloyd« v Zagrebu g. Ivan Malinar je izročil v soboto vse svoje pravice in dolžnosti ter vodstvo in urejevanje lista g. dr. Zlatanu Ružiču, znane publicisti. G. Malinar je bil okoli 30 let čenikar, ekoro vedno pri »Jugoslovanskem Lloyd«.

Prva jugoslovanska tvornica strojev in mostov. Slavonški Brod. Bilanca za l. 1938 izkazuje 0,175 milij. din čistega dobička (1936 0,056 milij. din) pri glavnici 55 milij. din. S tem se izguba iz prejšnjih let zmanjša na 1,9 milij. din.

Kontinentalna boksitna rudokopna in industrijska d. d., Zagreb. Izbrisan je član uprave Pavel Tolzman, vpisan pa Hans Georg Schöder, ravnatelj iz Berlina.

Iz dalmatinske premožovne industrije. Pri premožovni družbi Monte Promina v Siveriću so bili izbrani člani uprave: Elio Morpurgo, Edvard Seidl in Juraj Pany, vpisani pa so bili inž. Karl-Francesco Levera, dr. Nello Vignolini in inž. Dane Matosić. — Pri rudarsko-industrijski družbi »Obekrba Dalmacije e premožom« d. d. v Splitu sta bila izbrana člani upravnega odbora dr. Ivan Bulić in dr. Jošip Bervaldi, dočim sta bila vpisana dr. Ulika Štanger in Gjino-Jakov Marović.

Licitacije. Dne 13. novembra bo pri Upravi vojno-tehničnega zavoda v Kragujevcu licitacija za dobave večje količine konstruktivnega jekla; dne 14. novembra orodnega jekla. Ista uprava sprejme večje število kvalificiranih delavcev ključavničarske in kovinsko-stružarske stroke. Predmetni oglas in pogoji so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled. — Dne 16. novembra bo pri draveki divizijski oblasti v Ljubljani licitacija za oddajo del za postavitve vojnih objektov na Vrhniki.

Prodaja. Dne 10. novembra bo pri Glavni carinarnici v Ljubljani javna prodaja enega vagona granitnega kamenja, lesa, desk, lanolineke zmesi in parafina.

Likvidacija. Lesna zadruga v Lučah, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Nova delniška družba. V Beogradu je bila v trg. register vpisana d. d. »Jugostroj«, tvornica strojev in aparatov Glavnica znaša 2 milij. din. V upravnem svetu so bili izvoljeni: Nikola Koda, inž. Ivan Novak in Damjan Popović (vsi iz Beograda),

Vlado Smolčič (Split), inž. František Hejduk (Praga) in inž. Jaroslav Mraz (Vel. Mito). Ravnatelj je Svetozar Tišima str., inž. iz Zemuna.

Stanje Narodna banke. Dodatno k našemu včerajšnjemu poročilu navajamo, da je znašal skupno obrok bankovcev z obveznostmi po vidu 170,906 (v prejšnjem izkazu 10,588,1) milij. din, skupna podlaga po stvarni vrednosti 3,179,25 (3,179,1), od tega samo zlato v blagajnah po stvarni vrednosti 3,162,0 (3,161,84) milij. din, skupno kritje 29,46 (v prejšnjem izkazu 30,02) %, od tega samo z zlatom v blagajnah 29,80 (29,86) %.

Zvišanje glavnice. »Risc«, tvornica gumastega blaga v Zagrebu zvišuje glavnico od 0,5 na 1,5 milij. din z izdajo 2000 novih delnic po 500 din imenske vrednosti.

Italijanski minister za vzhodno Afriko Teruzzi

Obrok bankovcev v Nemčiji. Od 23. oktobra do 23. oktobra je obrok bankovcev Reichsbanke narasel od 10,202,85 na 10,819 milij. mark. Pripominjamo, da je obrok bankovcev dosegel najvišjo višino dne 30. septembra z 10,995,0 milij. mark.

Belgijska zunanja trgovina. Od avgusta na september je padel belgijski uvoz od 1,825 na 939 (lani septembra je znašal uvoz 1,812) milij. frankov, dočim je izvoz padel samo od 2,033 na 1,469 (lani 1,756) milij. frankov.

Danska zunanja trgovina. V septembru je znašala vrednost danskega uvoza 124,3 (avgusta 1937 171,7, septembra 1938 148,5) milij. kon, vrednost izvoza pa 147,8 (avg. 1939 131,5, sept. 1938 140) milij. kron. Po daljšem času je bila zaradi znatno zmanjšane uvoza danska zunanja trgovina aktivna za 23,5 milij. kron.

Blagovna hiša Louvre v Parizu v likvidaciji. Velika blagovna hiša in hotelska družba Louvre v Parizu je prišla v prisilno likvidacijo.

Borze

Dne 6. novembra

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.30

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 5.592.345 din, na belgrajski borzi pa 8.280.000 din. Prometa v efektih je bila na belgrajski borzi 375.000 din.

Ljubljana — Uradni tečaj

London 1 funt	175.30—178.50
Pariz 100 frankov	99.10—101.40
Newyork 100 dolarjev	4808.00—4468.00
Zeneva 100 frankov	995.00—1005.00
Amsterdam 100 gold.	2348.50—2386.50
Bruselj 100 belg	736.50—748.50

Ljubljana — Svoobodno tržišče

London 1 funt	216.54—219.74
Pariz 100 frankov	122.47—124.77
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov	1228.18—1238.18
Amsterdam 100 gold.	2900.55—2938.55
Bruselj 100 belg	909.68—921.68

Ljubljana — Zasebni kliring

Berlin 1 marka	14.20—14.40
--------------------------	-------------

Zagreb — Zasebni kliring

Solun 100 drahem	82.65—83.35
----------------------------	-------------

Belgrad — Zasebni kliring

Solun 100 drahem	82.90—83.60
----------------------------	-------------

Curik ob 12: Pariz 10,03, London 17,70, Newyork 44,6, Bruselj 74,25, Milan 22,50, Amsterdam 236,75, Berlin 178,50, Stockholm 106,25, Oslo 101,30, Kopenhagen 86,10, Atene 8,40, blago, Helsingfors 8,85, Buenos Aires 105,25.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 438—440

v Zagrebu 437 blago

v Beogradu 438.25—440

Ljubljana, državni papirji: 7% investicijsko posojilo 98—100, agrarji 53—54, voj. škoda promptna 438—440, begluške obveznice 82,50—84,50, dalm. agrarji 74—76, 8% Blerovo posojilo 91,50—98,50, 7% Blerovo posojilo 88—90, 7% posojilo DHP 98—100, 7% stab. posojilo 90—92. — Delnice: Narodna banka 6900—7000, Trboveljska 195 do 205.

Zagreb, državni papirji: 7% investicijsko posojilo 97 blago, agrarji 53 blago, vojna škoda promptna 437 blago, begl. obveznice 82 blago, dalm. agrarji 70—73, 6% šumske obveznice 76 blago, 8% Blerovo posojilo 92,50—94, 7% Blerovo posojilo 89,12—91, 7% stab. posojilo 90 blago. — Delnice: PAB 202 denar, Trboveljska 200 denar, Gutmann 40 denar, Sladk. tov. Osijek 90 denar, Osj. livarna 150 denar.

Beograd, državni papirji: 7% investicijsko posojilo 99 denar, vojna škoda promptna 438,25 do 440, begluške obveznice 80,50—81,50 (81), dalm. agrarji 75,50—76,50 (76), 4% sev. agrarji 51,50 denar, 6% šumske obveznice 73,50—74,50, 8% Blerovo posojilo 93,50—94, 7% Blerovo posojilo 89,50—91, 7% posojilo DHB 98,50 denar, 7% stab. posojilo 97 denar. — Delnice: Narodna banka 7000 denar, PAB 204,50 denar.

Žitni trg

Novi Sad: Pšenica: bač. okolica N. Sad 167,50—170, srem. 166—168, slav. in baranjska 167—169, gbč. 169—171, bač. ladja Tisa 174—176. — Oves: bač., srem., slav. 146—148, Rž: bač. 130—132,50. — Ječmen: bač., srem. 150—152,50. — Kozuza: bač., bač. pariteta Indija 128—131, ban. 126—128. — Moka: bač., ban. og ogg 255—260, 235—240, 215—220, 195—200, 165,170, 122,50—125, srem., slav og ogg 252,50—257,50, 232,50—237,50, 212,50—217,50, 192,50—197,50, 162,50—167,50, 122 in pol do 125. — Fižol: bač., srem. beli brez vreče 335—340. — Tendence čvrsta. Promet sred.

Živinski sejmi

Cene kmetijskih pridelkov v Ptujju dne 4. novembra t. l. Pšenična moka 2,50 do 3,25 din, govedina I. vrste 9 do 11 din, II. vrste 7 do 9 din, teletina 9 do 12 din, svinjina 5 do 12 din, sveža slanina 15 din, prekajana slanina 20 din, svinjska mast 19 din, fižol 3,50 do 4 din, leča 10 din, krompir 0,85 do 1 din, seno 0,85 do 1 din, slama 0,25 do 0,30 din, ječmen 1,60 din, kisle zelje 4 din, čebula 1,50 do 2 din

Vse vode so silno narastle

Ljubljana, 6. novembra.

Zadnje dni, so se vretili zapored prav silni nalivi. Vode so naglo naraščale, kajti zemlja je že prepojena in zato voda naglo odteka v struge raznih potokov in rek. Organizirana je bila pri nas, kakor navadno ob takih dnevih, hitra poročevalska služba od raznih vodomerških postaj. Ljubljana sama je hitro naraščala, prav tako njeni pritoki. Tudi Sava je drvela v močnih valovih skozi naše kraje tja na Hrvaško in dalje. Zanimiva so poročila, ki jih je prejel hidrotehnični urad banke uprave danes o stanju voda v nedeljo in danes dopoldne. Nevarnost hujših povodnj je za enkrat odстранjena, ker je nastal nenavaden vremenski preobrat.

Glavne vodomerške postaje so javljale sprti vodno stanje glavnih rek. Litija je javila, da je Sava zjutraj tam pri velikem mostu narasla sprva na 250 cm nad normalo, nato še danes ob 8. dopoldne na 290 cm. Sava je dosegla včeraj pri Krškem 166 cm nad normalo, nato 210 cm danes ob 7. uri zjutraj. Danes dopoldne ob 10 pa je nastopil večja legepa vremena že začela upadati in je tamonjši vodomer kazal že 201 cm nad normalo. Po raznih poročilih Krka doseže še ni napravila hujše nesreče. Zanimive podatke o naraščanju Save so javile v Ljubljano tudi Radeče. V nedeljo ob 15 je bilo tam vodno stanje Save 345 cm nad normalo, zvečer ob 18 že 390 cm. Danes Sava tam upada. Iz Radovljice so danes javili, da je tam Sava narasla včeraj za 150 cm nad normalo.

Pri Brezicah je Sava danes ob 7 dosegla 370 cm. ob 8 420 in ob 9 340 cm nad normalo. Velikanske množine vode se vane proti Zagrebu in dalje proti Beogradu.

Tudi Savinja je v nedeljo močno naraščala. Pri Lašcu je v nedeljo ob 7 dosegla 95 cm, ob 12 200 cm in ob 17 celo 270 cm nad normalo. Celje je danes javilo, da je bilo stanje Savinje ob 10 200 cm nad normalo. Hudournik Dreta pri Rečici je včeraj dosegel 250 cm nad normalo. Paka je v Smartnem ob Paki dosegla včeraj 170 cm nad normalo.

Danes eplošno opažajo, da reke v Sloveniji naglo upadajo in da ni hujše nevarnosti za povodnji.

Velika povodenj v Loški dolini

Stari trg pri Rakeku, 5. nov.

V soboto zvečer je začelo deževati tako močno, da je voda do zjutraj prestopila vse bregove. Vsi izvirki so začeli bruhati vodo z vsa silo tako, da ljudje kaj takega še ne pomnijo. V Starem trgu je voda prišla v več liš in kleti tako, da so ljudje celo noč delali. Most v Starem trgu je voda zamašila s plotovi in tako prestopila cesto. Prav tako je bil most zamašen med Ločem in Starim trgom, da je voda drla čez cesto. Most v Smaratu je pod vodo, tako da je pod vodo tudi novi most v Nadlesku. V Danah pri požiralniku je voda narasla v eni uri nad dva mestra. Glavna cesta je bila na več krajih poplavljenja.

Stari trg pri Rakeku, 6. nov.

Voda še vedno prihaja tako, da je v Podcerkvi in Danah tisto do hiš. Zahodni del doline izgleda kot eno samo veliko jezero. Voda je napravila veliko škodo, zlasti po njivah, ker imajo ljudje še veliko zunaj n. pr. repo, korenine itd. Prav tako pa bo uničena jesenska selev.

Sava pri Kranju

Močno deževje zadnjih dni je povzročilo, da so se korita naših rek napolnila skoraj do roba. Sava je v teh dneh silno hitro narasla, je kalna in umazana. V nedeljo zvečer je še vedno močno deževalo. Zdi se pa, da sedanega visokega stanja Save in Kokre niso krive toliko padavine, ampak tudi dejstvo, da je pred nedavnim po hribih zapadlo veliko snega. Hitra izprememba temperature in deževje, ki je sedaj nastopilo, pa je povzročilo, da se je začel ta sneg hitro taliti in voda odteka po hribovskih jarkih in grapah. Tok Save valil obenem tudi ogromne količine lesa,

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Danes, jutri in v četrtek ob 8. uri velefilm iz študentovskega življenja

Nesramna laž

ZNIŽANE CENE

CISTEK

Boleslav Prus — Vinko Lovšin :

Lajna

V Medeni ulici si lahko vsak dan okrog poldneva srečal že priletnega gospoda, ki je hodil iz Krasinskega trga v Senatorsko ulico. Poleti je nosil eleganten, temnomoder površnik, sive hače po najnovejšem kroju, čevlje na blesek kakor zrcalo — in — malo ponošen cilindar.

Njegova lica so bila zdravoročna, zalisci sivkasti, oči sive in mihe. Haja je bila nekoliko aklonjena; roke pa je držal vedno v žepih. V lepem vremenu je imel pod pazduho palico; v dežju — pa je imel razpet avilen angleški dežnik.

Vedno je bil globoko zamišljen in je polahko stopal. Pri kapucinah se je vedno pobožno dotaknil s roko ključa in prekoračil ulico na drugo stran, da pogleda pri Piku: kako kaže barometer in termometer? Potem se je zopet povrnil na desni pločnik, se ustavil pri razstavi Mieskovskega in ogledoval fotografije Modrevskega — ter šel dalje.

Na potu se je umaknil vsakomur, ako se je pa kdo vanj zaletel, se mu je pa samo dobrohotno nasmehnil.

Ako je kdaj zagledal lepo žensko, si je nataknil naočnike, da si jo bolje ogleda. Toda, ker je delal to zelo flegmatično, se je skoraj vedno urezal.

Ta mož je bil — gospod Tomaž.

Gospod Tomaž je hodil po Medeni ulici trideset let in mnogokdaj je premišljal, koliko stvari se je v tej ulici ta čas spremenilo. Leto bi lahko razmišljala o njem Medena ulica.

Ko je bil še odvetnik, je tako naglo hodil, da bi na ulici nobena šivilja, ki se je vračala z dela do-

celo velike hlode, deske, korenine itd. Pri Kranju je zlasti voda tudi narasla zaradi velikega jez, ki ga elektrarna Majdič vsako leto nekoliko poviša, kar povzroča, da voda zastaja in poplavlja okolico. V vaseh, ki stoje v nivoju Save, imajo po hišah in v kletih polno vode.

Savinja

Savinja je zaradi močnega deževja še vedno nad normalo. V nedeljo je tako narasla, da je

Velika katastrofa onstran nemške meje

Pri Labudu je narasla Drava porušila jez za elektrarno — Gradbeni material nosi Drava s seboj ter ga ljudje lovijo

Maribor, 6. nov.

Danes so posestniki, ki stanujejo vzdolž ob reki Dravi, začudeni gledali, kako nosi reka najrazličnejši gradbeni material. So to veliki žolni, deske, tramovje, ki je deloma že zvezano med seboj. Ljudje so ves dan ta material pridno lovili ter ga spravljali na breg. Bilo je očitno, da je reka nekje v svojem toku porušila večje objekte ob vodi ter sedaj nosi ostanke s seboj. Ljudje so se spraševali, kjer bi se to zgodilo, ker pa od naše strani ni prišlo nobeno poročilo, je bilo jasno, da prinaša Drava razbitine od nekod iz Nemčije. Domnevanja so bila pravilna, ker se je v nočni sneni noči pripetila velika katastrofa v bližini naše meje v Labudu (Lavamünd) na Koroskem.

V Labudu so začeli pred več meseci s gradnjo velike električne vodne centrale na Dravi. Ta dela bi se morala izvršiti v okviru znanega nemškega štiritletnega gradbenega načrta, ki ga je začel izvajati Göring. Pri gradnji elektrarne v Labudu, ki bi morala postati ena največjih na Koroskem ter ji je bila odločena v elektrifikaciji tega predela nemške države važna naloga, je

prestopila bregove ter poplavlila polja in travnike v Savinjski dolini. V nedeljo je prestopila tudi že v Celju, tako da je bil nemogoč prehod pri železniškem mostu na Masarykovem obrežju. Voda je zajela tudi mestni park in preplavila cesto pod gradom. S sabo je nosila precejšnje množine lesa, ki so ga lovili v Celju. Prav tako močno so narasli tudi pritoki Savinje: Voglajna, Ložnica in Sušnica. V nedeljo je Savinja v dveh urah narasla za 2 metra. Nekaj škode je napravila tudi pri regulaciji.

bilo zaposlenih več sto delavcev, po večini iz naše države. Večina tistih beguncev, ki so jih agenti iz naše države skrivaj tihotapili čez mejo v Nemčijo, se je zaustavila v Labudu, kjer so dobili pri gradnji elektrarne delo. Ko pa se je začela vojna, je morala Nemčija ustaviti večino del svoje štiriletkne in takšna usoda je zadela tudi gradnjo elektrarne v Labudu. Že izvršena dela so močno utrdili, da bi vzdržala dalj časa raznim naravnim pritiskom, potem pa so gradnjo ustavili. Kljub temu pa je sedaj postala labudska elektrarna žrtev narastlih voda.

Na koroskih in tirolskih hribih je zapadlo v oktobru veliko snega. Zadnje dni pa je pritisnil jug z velikimi nalivi, pa se je začel sneg naglo topiti. Posledica je bila rapidno naraščanje Drave, ki je sedaj velika in deroča, kakor za časa spomladanskega tavanja snega. Hudemu pritisku narasle reke se napol dogotovljeni jez nove elektrarne v Labudu ni mogel upirati ter se je v pretekli noči vse skupaj zrušilo. Ruševine tega jezja nosi Drava s seboj ter jih lovijo ljudje ob njenem teku po naši zemlji. Oblasti opozarjajo vse, ki bodo te predmete lovili, da svoj plen prijavijo najbližji orožniški postaji.

„Satani v krilu“ so dobili hlače:

Highlanderji, „peklenske gospe“

Škotska žaluje

Po škotskih vojašnicah je žalovanje... Otožno si vojaki škotskih gorskih polkov zjutraj oblačijo hlače in se z žalostjo spominjajo svojih pisanih kril, ki samevajo v njih omah in so izobčene iz vojašnic in vojaških skladišč...

Borba za »kilt« (kikla, krilo), za znano pisano škotsko krilo, traja že dolgo. Že več let je generalni štab britske armade hudo napadal

Mussolini pri otvoritvi novega mesta Pomezia, ko zasaja drevo v spomin na ta zgodovinski dogodek

to vojaško posebnost Škotske. Že vojni minister Duff Cooper, in še bolj njegov naslednik Hore Belisha, sta dokazovala, da »kikla« vendar ne spada k vojakom, da je to oblačilo popolnoma nepraktično za moderno vojevanje. Za prezimovanje v skroviščih, za prenočevanje v umazanih, mrzlih, mokrotnih strelskih jarkih, za kopanje zemlje in plazenje po tleh potrebuje svobodni vojak gorke, trpežne hlače, sive ali rjave barve, ne pa da ima pisano, križasto, kratko kiklo!

General Gort, najvišji gospodar angleške pehote, in večina gospodov generalnega štaba so se priključili mnenju svojega ministra. Toda častniki Highlanderjevih polkov so se živahno ugovarjali, češ: »Vzemite našim vojakom kikle, pa jim vzamete tudi vojnega duha in veselje za vojaški stan! Vse, kar vsebuje stoletna tradicija Highlanderjev, bo izginilo s kiklami, in ostali bodo povprečni polki brez duha in tradicije...«

Pri tem je za enkrat ostalo. Highlanderji so obdržali svoje »kiltce«. Ko je izbruhnila ta vojna, so prispeli v kiklah v Francijo v svoje oddelke na Maginotovi črti. A ondaj se je že kmalu pokazalo, da sta Gort in Belisha pravilno sklepala. Celo škotski častniki so pripoznali to resnico. In tako so že tri tedne Highlanderji na fronti oblečeni v hlače, in teden dni je minilo, odkar so po armadnem ukazu izginile kikle tudi iz škotskih vojašnic.

Highlanderji stari 180 let

»Stoletne tradicije Highlanderjev« — to je bil važen ugovor škotskih častnikov. Highlanderji bodo mogli kmalu obhajati svojo 200-letnico. Prvi škotski polk je bil ustanovljen v začetku 7. letne vojne, in njegovo ustanovno listino je podpisal sam veliki William Pitt. Že od začetka so se ti vojaki imenovali Highlanderji, to so »ljudje z visoke planote«, in to ime se jih je prijelo. Od začetka so nosili »kiltce«, škotska krila, in vsako krilo je bil poseben znak določene družine. Medtem ko so vojaki

Mac Pharsona iz Aberdeena imeli zeleno-rdeče križasta krila, so se Mac Donaldci iz Edinburga oblačili v rumeno-modra krila; Mac Stiffocci iz Edinburga pa so se spoznali po svojih vijoličastih krilih. In prav od začetka, od 7. letne vojne dalje, so imeli Highlanderji še eno posebnost: svoj »dudelzak«, piskajoči meh, svoje narodno glasbilo, ki je zmeraj do nelo na čelu njih čet.

Že v dobi Williama Pitta so si Highlanderji pridobili glas, da so najboljši vojaški britske pehote. Odlikovali so se v Kanadi, premagali so prekušča gorska plemena v Indiji in so odločno segli v burško vojno. V svetovni vojni je služilo več ko četrtina Škotov pri Highlanderjih. Potomci Škotov, ki so se izselili v kolonije, niso hoteli služiti pri kanadskih, avstralskih in sličnih edineh. Potolazili so se šele, ko je vojaška oblast dovolila še posebne »Prekomorske Škote«, ki so se potem v vrstah starih bratov iz stare domovine na vso moč hlabro vojskovali v Champagniji, Flandriji in pred Arrasom.

Jurij Highlanderjev je nudil pogled, ki je bil nekaj prav posebnega. Njih pisana krila, ki jih je bilo že od daleč videti, so rftotala v vetru. Njihova divja piščalska godba je preglušila celo najbolj divje vojno hrumenje. Ni čudno, da so jim Nemci dejali, da so »satani v kiklah«, da so »gospe iz pekla«. Izmed vseh edinic angleške pehote so imeli ti škotski polki največ izub, največji bojni plen in največ vojaških odlikovanj.

Živio meh!

Prav nič ne dvomimo, da bi bilo v tej vojni kaj drugače. Res je, da nimajo več svojih kiklov. A Belisha in Gort sta optimistična. Duh Highlanderjev ne bo trpel zaradi tega — nasprotno — tem hujše se bodo vojskovali, da bi bilo vojne čim prej konec in da bi čim prej prišli domov v svoje kikle...

Sicer so res izgubili svoje »kiltce«, »dudelzak« in piščali so jim ostali. To jim je v tolažbo, saj nihče noče ugonobiti njih starih žeg. Na Maginotovi črti se zdaj oglašajo mimo klarineta, lovskega roga francoskih čet, ki jih budi in poziva, tudi divje-barbarski glas dudelzaka, ki naznanja prijatelju in sovražniku, da so Highlanderji, kakor pred 200 leti, tudi zdaj na svojem mestu!

Nad vsemi vodami

»Ambrosianum« v Milanu je ena najslavnejših knjižnic sveta. Ena od velikih dvoran je na novo preurejena, in prefekt knjižnice, Galbiati, se je domislil, da je dal v vdolbine dvorane, med police knjig, postaviti kipe največjih pisateljev in mislecev sveta. Anglija je poslala kip Shakespeara, ki ga je napravil mladi kipar mr. Cecil Braon. Nemci so poslali kip Goetheja. Njemu nasproti stoji soha Francoza Chateaubrianda, in Rusija je poslala kip Tolstoj. Ne neme priče velike dobe, ki so tu tako lepo v slogi drug z drugim, nas spominjajo, kako lepo bi moglo biti na svetu...

Kadar je pravnik zaslišal na ulici lajno, je pospešil korak in je bil nekaj ur zelo slabe volje. On, sicer tako miren človek, se je na prvi glas lajne — razvnel, kakor sicer tih — je kričal, in kakor sicer razpolozen — se je razjezil.

In te svoje slabosti ni pred nikomur skrival, ampak se je opravičeval:

»Glasba,« je govoril razburjen, »tvori najglobljeke telo duha, v lajni pa se ta duh presnavlja v stroj in orodje razboja. Kajti lajnariji so navadno roparil Sploh pa,« je dostavil, »lajna me draži, jaz pa imam samo eno življenje, katerega mi ne gre zapravljati s poslušanjem zaprne lajne.«

Nekateri zlobenci, ki so vedeli, kako gospod Tomaž mrzi igranje stroje, so si dovolili neokusno šal — in... mu poslali pod okno dva lajnarija. Gospod Tomaž je od jese zbolel in ko je zvedel za krivca, ga je pozval na dvobo.

Celo častno sodišče je bilo treba sklicati, da se prepreči prelivanje krvi za na videz tako malo reč. Hiša, v kateri je stanoval državni pravnik je šla že večkrat iz rok v roke. Razumljivo da je vsak novi lastnik amatral za dolžnost povišati vsem stanarino, najprej za seveda gospodu Tomažu. Pravnik je plačal povsice s premagovanjem, ampak samo pod tem pogojem, jaeno določenim v pogodbi, da se ne bo igralo v hiši lajne.

Brez ozira na varnostne odredbe v pogodbi je poklical gospod Tomaž vsakega novega vralarja in začel s njim nekako takle razgovor:

»Poslušaj vendar, dragec... Ah, kako ti je že ime?«

»Anton, prosim — gospod državni!«

»Poslušaj zn, Anton! Kadarkoli se povrnem domov pozno zvečer in mi ti odpreš vrata, dobiš dva dinarja. Razumeš?«

»Razumem, gospod državni.«

»A razen tega boš dobil od mene vsaki mesec petdeset dinarjev, pa veš zakaj?«

(Dalje)

Droline novice

Koledar

Torek, 7. novembra: Janez Gabriel Perb., mučenec.

Sreda, 8. novembra: Bogomir, škof, Klavdij in tovariši, mučenci.

Novi grobovi

† V Gornjem Logatcu je umrl gospod Slavko Smole, posestnik, starešina gasilske čete itd. Pogreb bo danes ob pol štiri popoldne na pokopališču v Gornjem Logatcu. Naj v miru počiva! Zalujocim naše iskreno sožalje!

† V Zelenikah je mirno v Gospodu zaspala gospa Amalija Jeglič roj. Globočnik, vdova podpolkovnika. Pokopali jo bodo danes ob dveh popoldne na župnijskem pokopališču v Zelenikah. — Naj ji sveti večna luč! Zalujocim na se iskreno sožalje!

Osebnostne novice

== Napredovala sta s kraljevim ukazom na mariborski carinarici za višja carinska inšpektorja gg. Milenko Manojlovič in Trifan Vujošević.

== Goroka. V grajski kapeli banovinske kmetijsko-gospodinske šole v Mali Loki, je na zahvalno nedeljo stolni dekan g. dr. Kimovec poročil tamkajšnje bivšo gojenko, pesnico Marjko Brenčičevo in Toneta Jelena, posestnika in dreveničarja ter našega strokovnega pisatelja iz St. Ilje pri Velenju. Vzoroma katoliškima novoporočencema kličemo: Bag daj svoj blagoslov in veliko sreče!

Igrati slovenski misli
se pravi z slovenskimi
očmi in skazi življenja.
Zato raje nosila
taka očala od

LJUBLJANA
PASAJA
NEBOTIČNIKA

— Duhovniški tečaj ZFO v Ljubljani preložen. Obveščamo vse gg. duhovnike, da je duhovniški sestanek, ki je bil sklican za 8. t. m., iz tehničnih razlogov preložen na 15. novembra. Tečaj se bo pričel ob 9 v Rokodelskem domu.

— Vincencijeva konferenca v Radovljici se zahvaljuje uradništvu Meestne hranilnice za dar 200 dinarjev, naklonjenih namesto venca na grob evemu bivšemu ravnatelju g. Vinku Hudoverniku.

— ZZZ podpisala s mestno občino v Ptuj kolektivno pogodbo. Med mestno občino v Ptuj in Zvezo združenih delavcev je bila podpisana kolektivna pogodba. S kolektivno pogodbo so se uredili delovni pogoji delavcev zaposlenih pri mestni občini ter je s to pogodbo določeno tudi 10% zvišanje plač. Ta slučaj je pokazal, da je možno tudi pri javnih institucijah s pogodbenimi s delavskimi organizacijami zadovoljivo urediti obojestranske delovne pogoje.

Mestni občini v Ptuj gre za njeno uvidevost in socialnost gotovo vse priznanje. Zveza združenih delavcev pa je zopet pokazala, da more po svojem programu nuditi delavstvu vse tisto in še več, kar bi morale nuditi razrednoboje organizacije.

— Književno sporočilo. Vsem onim kulturnim delavcem, ki so podpisane na njegovo prošnjo objavili sodelovanje pri zbiranju epominov na svoje šolanje, pa tudi onim, ki so prejeli tozadnje prošnje, pa se še niso odločili za sodelovanje, sporočam vam, da je zadnji termin za vpošiljatev prispevkov določen na 1. dec. t. l. — Iz črtic, ki so do sedaj došle podpisane, se sklepa, da bo zbirka precej obširna in bi utegnili obsejati celo dva zvezka. Na razna vprašanja cenj, sotrudnikov, oziroma sotrudnic, sporočam tudi, naj zamisljeni epomini ne obsegajo samo pozitivne, marveč, če je taka dana, tudi negativno sodbo o šoli in njenih činiteljih. Na tak način se potem v šolski črtici lažje zasluži ozadje tega ali onega dogodka v življenju posameznika. Iz tega sledi, da zbirka ne bo obsegala samo običajnih mičnih anekdot, marveč bo dala z opis šolskega življenja tudi pobudo za razmišljanje vzgojnega dela, torej pobudo za razno gledanje dogodkov epominskih črtic. V Središču ob Dr., dne 4. nov. 1939. Anton Kosi.

— Zivinske kužne bolezni v Sloveniji. Po stanju z dne 23. oktobra sta bila slinavka in parkljeva na 140 dvorih, vranični prisad na 1, konjske garje na 4, svinjska kuga na 23, svinjska rdečica na 22 in kuga čebelar zalege na dveh dvorih.

— Pretep v gostilni. V neki gostilni v Zagorju je sedelo več pivcev, med katerimi je bil tudi tridesetletni rudar Stanko Cebin. Ko je šlo vino že v glavo, je nastal preprij, iz katerega se je razvil pretep. Eden izmed pivcev je z odprtim nožem planil nad Cebina in mu razrezal levo roko. Cebina so prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

Dogodivščine jugoslovanske trgovske ladje v sredi vojnih zapletkov

Jugoslovanska trgovska ladja »Jurko Topič« je še pred začetkom vojne odpeljala iz Splita kot torvar bauxita in aluminija. Ladja je bila namenjena na Nemško, kjer to rudo predelavajo. Vsega tega blaga je bilo na ladji 8000 ton, ter je ladja sploščala mirno plula proti svojemu cilju. Toda v Gibraltarju pa se je pred dvema mesecema zgodilo, da so angleške vojne ladje jugoslovansko trgovsko ladjo zadržale. Med tem namreč je že izbruhnila vojna. Naša ladja je namreč že zapustila Gibraltar, da bi krenila proti severu, ko so jo zunaj luke ustavile angleške vojne ladje ter jo napotile nazaj v gibraltarsko luko. Tam je naša ladja ostala kakšna dva meseca, nakar so jo v spremstvu angleških vojnih ladij skupaj z drugimi trgovskimi ladjami napotili v Anglijo, in sicer v angleško luko Weymouth.

Na krovu te jugoslovanske ladje služijo za častnika g. Jozo Jozovič, ki je s svojem v Split o dogodivščinah svoje ladje in njene posadke napisal obširno pismo, ki je te dni prišlo v Split. V pismu pravi o nevarnem poplavljanju in spremstvu angleških vojnih ladij iz Gibraltarja na Angleško sledeče:

»Odpluli smo ponoči. V spremstvu je bilo pod nadzorstvom in varstvom angleških vojnih ladij

— Razpisano mesto notarja. V Metliki je razpisano mesto notarja. Prosilci za to mesto ali mesta, ki se izprazni z zasedbo notarjstva v Metliki, morajo vložiti svoje prošnje najkasneje do 28. decembra 1939 pri notarski zbornici v Ljubljani.

— Pri saprtju, motnjah v prebavi, vzemite jutraj še na prazen želodec en kozarec naravne »Franz-Josef« grenčice.

— Olajšave pouka za kmetijske otroke v višjih ljudskih šolah. Kraljevska banska uprava je že pred časom izdala odlok, po katerem imajo otroci kmetijskih staršev, ki obiskujejo ljudsko šolo sedmo ali osmo šolsko leto, olajšavo pri pouku, to je, da obiskujejo redno šolo samo od 1. novembra do 31. marca, torej samo pet mesecev. Sedaj pa je banska uprava to olajšavo spremenila in bodo morali otroci v bodoče hoditi vse leto v šolo, vendar samo ob torkih in petkih, kar je s pedagoškega stališča vsekakor umestnejše. Po zakonu o ljudskih šolah morajo otroci hoditi v ljudsko šolo, dokler ne dovrše osem šolskih let ali najdelj dekline do dovršenega 15. leta, dečki pa do 16. leta. Banska uprava pa, upoštevajoč domače razmere, lahko na prošnjo staršev in mnenje šolskega upravitelja dovoli otrokom z utemeljenimi razlogi predčasni odpuščaj iz šole. Te prošnje pa morajo biti vložene pri šolskem upravitelstvu v smislu najnovejših okrožnic najkasneje do konca vsakega šolskega leta.

— Pedikura je modernemu človeku neobhodno potrebna — toda, da je uspešna, morate rabiti tudi SANOPED. Glavna zaloga: drogerija Jantigaj, Ljubljana, Krekov trg.

— Smrtina nesreča na paši. V Veliki dolini nad Kamnikom (Crna, obč. Kamn. Bistrica) sta pred dnevi brata Romšak: 11 letni Francek in 10 letni Lovro, pasla koze. Lovro je s svojim nožem v grmovju rezal palice, poleg njega pa je stal brat Francek. Naenkrat sta opazila, da so koze prekorale mejo sosedovega pašnika in sta stekla za njima. Lovro, ki je tekel kar z odprtim nožem, se je nenadoma spodknil in je padel tako nesrečno, da se mu je nož zarijal naravnost v srce. Pri vsem tem pa je bil še toliko duha prisoten, da je zaklical svojemu bratu, da bo moral k zdravniku in da naj kar moč hitro teče po mamo, kar je Francek takoj storil. Ko je mati v spremstvu Francek prihitela na kraj nesreče, je bil ubogi dečko že mrtev.

Letalska pošta kar v hišo

Poročnik Taffy Jones, odličnik angleškega letalstva iz prejšnje vojne, je sedaj učitelj mladih pilotov v letalski šoli severozahodne Anglije. Njegova stara mati, ki živi sredi dežele, že zdavnaj ni nič slišala o njem in se je že močno vznemirjala. Tedaj se je Taffy Jones nekaj posebnega domislil.

Na letalskih vajah, ki se jih s svojimi učenci redno udeležuje, je priletel tudi v okolico svojega rojstnega kraja. Brž je kar pri krmilu nabečkal nekaj besed na list papirja in je poiskal v žepu kuverto. Potem si je v ozračju privoščil majhen izlet prav nad vas, kjer živi njegova mati, in je vrpel pismo nizdol. Neki kmečki fant ga je pobral in ga je prinesel stari ženi, ki je vsa vesela vzkliknila: »To je mojemu fantu kar podobno!«

Po državi

• Odpuščanje delavcev v splitski ladjedelnici. V splitski ladjedelnici delavci že delj časa delajo izmenoma. Skupno je danes v ladjedelnici zaposlenih nekaj nad 500 delavcev, etalno pa je dela samo okrog 250 delavcev. Zato se delavci menjavajo in delajo samo po 15 dni na mesec. Tako menjavanje ne zadovoljuje niti delavcev niti ladjedelnice. Uprava ladjedelnice se trudi na vse mo-

Italijanski korporacijski minister Ricci

še 27 drugih trgovskih ladij. Spremljale so nas angleške vojne ladje ter en poljski rušilec, ki je pobegnil Nemcem iz Gdanskega. Niti ena izmed teh vojnih ladij ni bila poškodovana. Imeli nismo na ladjah niti enega svetlobnega signala. Strašno smo se počutili... Na naši ladji »Jurko Topič« je poleg domače posadke bilo še osem angleških vojakov ter trije njihovi častniki. Ko smo pluli po odprtem morju v spremstvu, nas je naenkrat presenetila strašna neizgoda. Začel je divjati orkan, ki je v presledkih udarjal v nas celih 6 dni. Ta nevarnost je pomorščakom nagnala strah v kosti. Toda prav to je posadkam ladij prineslo pomirjenje. Angleži so nam povedali, da smo v takem viharju lahko kar brez skrbi zaradi napadov od strani nemških podmornic. Vendar se vkljub temu nismo nikdar ločili od reševalnih pasov ter smo celo spali z njimi.

Spremistvo je prišlo v angleško luko Weymouth desete dne pred zoro. Bili smo se, da ne bomo mogli pristati, ker se vihar še ni polegal. Mislili smo tudi, da bo luka zatemnjena, kakor so bile naše ladje. Toda že od daleč smo zagledali svetlobno. Weymouth je bil razsvetljen kakor za kako slovesnost. Ladja bo ostala v luki, dokler je ne razlože, nakar bo odplula v Rotterdam.

Italijanski poljedelski minister Tassinari

goče načine, da bi dobila kaj novega dela, s čimer bi se stanje v ladjedelnici zboljšalo, pa ni nobenih novih naročil in tudi ni upanja, da bi jih v doglednem času kaj bilo. Zato bodo sledile v ladjedelnici nove redukcije, ki bodo prizadele 150 do 200 delavcev. V ladjedelnici bo ostalo samo toliko delavcev, kolikor jih je potrebnih. Delavske organizacije in gospodarske ustanove bodo s svoje strani ukrenile vse potrebno, da se vse potrebe za državno in trgovsko mornarico sploh naročajo samo v domačih ladjedelnicah.

• Zgodba bosanskega dobrovoljca, ki že 20 let zaman dokazuje, da je živ. Že dvajset let se bosanski dobrovoljec Peter Tasič, ki živi zdaj v Uzičah, bori za svojo pravico, to je one uglednosti, ki jih država nudi bivšim dobrovoljcem. Toda močnejši kakor vsa njegova prizadevanja je porumenel kos papirja, ki leži v arhivu ministrstva in na katerem je zapisano: Peter A. Tasič iz vasi Bijela pri Dobruhu v Bosni, padel v Dobružu (Kota Amzaš) 2. novembra 1916. — Ta kos papirja je močnejši kakor življenje, kajti Tasiču se v 20 letih še ni posrečilo, da bi dokazal oblastem, da ne gnije v romunski zemlji, nego da je še živ. S težavo se rje skozi življenje kot dninar. Veak dinarček, ki si ga prihrani, porabi za to, da zbira dokaze o tem, da je še živ. Ni še izgubil upanja, da bo nekega dne le našel svojo pravico. — O evojih burnih doživljajih med svetovno vojno pripoveduje le nerad. Leta 1914 so ga poslali na rusko fronto, kjer pa je porabil prvo priliko, da je z več svojimi tovariši pobegnil k Rusom. V Saratovu je zbolel za tifusom in je več tednov nihal med življenjem in smrtjo. Za veliko noč 1916 je vstopil v 4. prostovoljski polk in šel z njim na fronto v Dobružo. 22. novembra 1916 je hudo ranjen padel v turško ujetništvo. Ko se je tedaj zadet od krogle, zrušil na tla, so njegovi tovariši mislili, da je po njem in zaradi tega so javili poveljniku, da je padel. Odzid izirva usodni listek v ministretvu, ki ne priznava Tasiču, da živi. Turki so ga z drugimi ujetniki vred izročili Bolgarom, ti pa naprej Avstrijcem. V Nišu je bil z mnogimi evojimi tovariši obojen na smrt. Neki mlad Srb, ki je služil kot častnik v avstroogrski armadi, mu je pobral vse dokumente in jih sežgal. V zadnjem hipu pa so se krvniki premislili. Tasič in tovariši so bili pomiloščeni in poslani na italijansko fronto. Ker pa so tudi tu mnogi Boeanci šli čez k Italijanom, so ostale dobrovoljce s Tasičem poslali nazaj v Belgrad, kjer jih je rešila erbska vojska. — Takšna je zgodba bosanskega dobrovoljca, ki že 20 let zaman dokazuje, da je še živ...

• Srečka državne loterije je pripomogla, da sta po 21 letih našla dva prijatelja. Trgovca Jovica Ceranič, ki ima v Sabcu dobro idočo trgovino s kolonialnim blagom in kolekturo erečk državne loterije, se je že od leta 1918 na vse načine trudil, da bi zvedel za usodo neke ruske veleposelstniške družine, pri kateri je kot ruski ujetnik živel dve leti. Družina je z njim zelo lepo ravnila in se mu je pri njej godilo kot domačemu sinu. Ceranič je zaradi tega hotel družini, ki je pred boljševiško revolucijo pobegnila v inozemstvo, izkazati svojo hvaležnost, vendar so bila vse njegova prizadevanja, da bi izsledil kakega potomca družine, brezuspešna. Te dni pa je stopil v njegovo prodajalno neki možki in kupil erečko državne loterije. Povedal je ime: Lav Homenko. Presenečen je Ceranič natančneje pogledal moža in spoznal v njem sina ruske družine, ki jo je 21 let zaman iskal. V prekipenjačem veselju ga je objel. Tudi Rus je bil silno vesel, ko je v trgovcu spoznal svojega prijatelja, bivšega vojnega ujetnika Ivana. Prijatelj sta si imela mnogo povedati. Homenko je povedal, da je s svojimi starši, ki pa so medtem že umrli, pribežal čez Carigrad v Jugoslavijo, kjer je našel svojo družo domovino. V Zagrebu je študiral tehniško fakulteto. Podnevi je delal kot navaden zidarski delavec na stavbah, ponoči pa je sedel pri knjigah. Z veliko energijo se mu je posrečilo, da si je priboril diplomu. Toda ker je dolgo časa zaman čakal na zaposlitev, si je v Sabcu odprl mlekarano. Dve leti je stanoval v isti ulici kakor Ceranič, ne da bi drug za drugega vedela. Sele srečka državne loterije je pripomogla, da sta se dva prijatelja našla po 21 letih.

• Držno razbojništvo v Erdutu v Slavoniji. V eni preteklih noči so vdrl trije zakrknani roparji v stanovanje vdove Ljubice Obuškovič v Erdutu v Slavoniji. Razbojnik so jo prebudili in zahtevali od nje denar. Ko jim je odgovorila, da ga nima, ji je eden od roparjev dejal: »Imaš 10.000 dinarjev. Vemo dobro, da jih imaš, čeprav smo iz Belgrada.« Vdova jim je nato dala 120 din, toda roparji niso bili zadovoljni. Eden od njih je udaril vdovo e tako silo, da je padla po tleh. Drugi pa je potegnil sekirino in ji zagrozil, da ji bo odsek glavo, ako ne izroči denarja. Vdovi ni preostalo drugega, kakor da je ugodila zahtevi roparjem. Roparji so jo nato zvezali in jo opozorili, da ne sme ven skozi vrata, ker da je pred vrati bomba, ki bo eksplodirala. Nato so odšli v jedilno shrambo, kjer so se najedli in napili, potem pa odšli. Vdova je po daljšem naporu pregrizla vrvi, s katerimi je bila zvezana, in skozi okno skočila na cesto. Stekla je na orožniško postajo, kjer je naznanila drzni napad.

• Smrt otroka v plamenih. V bolnišnici v Petrinji je za hudimi opeklinami umrla petletna deklica iz Tremušnjaka. Dekletce se je doma sukalo okrog ognjišča, pri pa je prišlo tako blizu, da se ji je vnela obleka.

• Milin je zgorel. Velik požar je nastal v mlinu v vasi Privlaci pri Vinkovcih. Ker je začelo goreti ob dveh ponoči, se je požar nemoteno širil in so ga zapazili šele, ko je bila vaa zgrajba že v plamenih, prav tako tudi skladišče, polno pšenice. Došli gasilci so se omejili samo na lokaliziranje požara. Milin je zgorel do temeljev z vsemi stroji in vso zalogo moke in pšenice. Škodo cenijo na 150.000 dinarjev. Zavarovan je bil mlina samo za 52.000 dinarjev.

• Kmetje sami kaznovali tatove. Pri Glini so tatovi ukradli kmetu vse pajne z medom vred.

Ljubljana, 7. novembra

Gledališče

Drama: Torek, 7. novembra: Zaprt. — Sreda, 8. novembra: »Hudičev učenec«. Red Sreda. — Četrtek, 9. novembra: »Antigona«. Red Četrtek. — Petek, 10. novembra: »Neopravičena ura«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera: Torek, »Glumač Matere Božje«. Red B. — Sreda, 8. novembra: Zaprt. — Četrtek, 9. novembra: »Figarova svatba«. Premiera. Premierski abonma. — Petek, 10. novembra ob 15: »Trubadur«. Dijaška predstava. Globoko znižane cene.

Radio Ljubljana

Torek, 7. novembra: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Soliska ura: Naše rudno bogastvo (vodi prof. Rafael Bačar) — 12 Vsa kemu nekaj (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Poročila — 18 Plesna glasba (plošče) — 18.40 Stari štajerski gradovi (Leo Pettau) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nacionalna ura: Prebivalci Perasta v XVIII. stoletju (dr. Antun Dabinovič, Belgrad) — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Čajkovski: Uvertura 1812 (veliki simfonični orkester, plošče) — 20.20 Anton Leskovec: »Vera in nevera« (člani Rarijske igralne družine) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V odhidi igra Radijske orkester

Drugi programi

Torek, 7. nov.: Belgrad: 20.10 Oljekopova poje, 20.40 Tamburice, 21 Violina — Zagreb: 20 Hrvaški pesniki, 20.30 Sonate, 21.15 Lahka gl. — Sofija: 19 Orkestralni koncert, 20 Komorni koncert — Ankara: 19.15 Orkestralni koncert, 20.30 Operne arije — Beromünster: 20.17 Simfonični koncert — Budimpešta: 19.30 Verdijeva opera »Don Carlos«, 23.40 Ciganski orkester — Bukarešta: 20 Romunska glasba, 21.10 Plesna glasba, 21.50 Trio — Hilversum: 20.15 Orkestralni koncert — Stockholm-Hjrbj: 20.25 Madžarska glasba — Trst-Milan: 17.15 Klarinet, 21 Simfonični koncert — Rim-Bari: 21 Opera »Orfej in Evridika« — Florenca: 21.05 Moderna glasba — Reykjavik: 21.40 Klavir — Riga: 20.35 Schubertove skladbe — Sottens: 20.30 Igra »Skrivnostni Jimmy«.

Prireditve in zabave

Martinov večer, 11. novembra ob pol 20 v hotelu »Metropole« (Miklič). Spored bo pester in zabaven. Pridite, ne bo vam žal. Pripeljte prijatelje in znance. — Zadruga Bežigradski dom.

Sentjakobčanil I. Prosvetni večer FO in DK Ljubljana-Sv. Jakob bo v sredo, dne 8. t. m. in ne v torek, 7. t. m., kot je bilo v nedeljskem »Slovencu« pomotoma objavljeno. Ker je spored večera zelo pester, se ga gotovo udeležite in pridite v sredo ob trčetrni na 8 v farno dvorano, ker bo začetek točno ob 8. Na predprodanju vstopnic ne pozabite! Na razpolago je samo še nekaj sedežev, katere dobite v trgovini Kavčič, Florijanska ul.

Predavanja

Sadarska in vrtnarska podružnica Ljubljana-mesto priredi prihodnje predavanje v sredo, dne 8. novembra t. l. ob 7 zvečer v kemijski dvorani na l. drž. realni gimnaziji v Vegovi ulici. Predaval bo g. nadzornik Josip Strekelj: »O ozimljenju povrtnine«, torej o delu na vrtni, ki ga je treba sedaj nemudoma izvršiti. Vstop prost. Člani in gostje vabljeni.

Sestanki

Pevski zbor Glasbene Matice ima drevi in v četrtek, obakrat ob 20 važni pevski vaji vsega mešanega zbora. Nova navodila! Odbor. Dekliški krožek Ljubljana-mesto! Drevi točno ob 8 imamo sestanek pri frančiškanih. Dobimo se v pasaji.

Naše dijaštvo

Akademsko kongregacija »Regina apostolorum« ima v eredo 8. t. m. svoj redni sestanek. Vsi dosedanj člani so dolžni, da se sestanka udeležijo. Pripeljte novince!

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa 6; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

Kmetje so sklenili, da bodo sami posekali tatove. Šli so v Gline in pri veletrogovcu Kohnu naleteli na tri kmete, ki so prodajali med. Kmetje so tatove počakali in vse tri zvezali. Ko so se naprej preiskovali, so ugotovili še dva tatova. Vseh pet tatov je posteno občutilo jezo kmetov. Zvezane so obesili za trubehe in jih na vso moč pretepali. Šele oddelek narodne zaščite je rešil tatove, ki bi jih sicer razljudeni kmetje gotovo potolkli do smrti. Narodna zaščita je tatove izročila orožnikom, ki so jih odgnali v sodne zapore.

Anekdoti

Neki stari Italijan je prišel po štiridesetih letih zopet v poslopje vseučilišča, v katerem je študiral več let. Ko je stopil v poslopje, je dejal: »Glej, isti etari hodniki.« Ko je šel v predavalnico, mu je usel vzklik: »Iste etare predavalnice.« Stopivši iz poslopja je srečal dijaka, ki je šel roko v roki z neko gospodično. »Iste etare navade.« Dijak ga je slišal in odgovoril: »Oprostite, gospod, ta mlada gospodična je moja eestra.« Starec se je nasmešnil in dejal: »Zares, tudi isti etari izgovori.«

»Dober dan — žal, danes ne bom utegnil dolgo ostati doma!«

Najnovejša poročila

Borba med letali

Pariz, 6. nov. t. V teku današnjega dneva je prišlo na fronti do hudih borb v zraku. Ko so na francoski strani opazili grupo od 27 nemških letal, se je takoj vzdignilo 9 francoskih aeroplanov, kateri so v bitki sestrelili 9 nemških letal. Sedem od teh je padlo na francosko ozemlje. Vsa francoska letala so se vrnila neopozkodovana v svojo bazo.

Nastop novega sovjet. poslanika v Sofiji

Sofija, 6. nov. AA. Havas: Ob priliki predaje svojih akreditivnih pism je novi sovjet.ski poslanik Lavrentijev med drugim dejal: »Trudil se bom, da se zavarujejo dobri odnosi med Sovjetsko Rusijo in Bolgarijo tako na političnem, kakor na gospodarskem in kulturnem polju. Utrditev dobrih odnosov med Sovjetsko Rusijo in Bolgarijo sloni na zgodovinski tradiciji obeh narodov in na medsebojnem razumevanju problemov, ki se nam postavljajo. Vse to bo prispevalo k delu za mir v Evropi.« Bolgarski kralj Boris je odgovoril: »Bolgarski narod vdano dela za zboljšanje svojega položaja, ker je prav tako prista miru kot mednarodnega sodelovanja. Zaradi tega sprejemam s posebnim zadovoljstvom vaše zagotovilo, da boste vložili vse svoj trud, da po želji vaše vlade gojite iskreno sodelovanje ter utrjujete politične in kulturne zveze med Sovjetsko Rusijo in Bolgarijo.«

Železna garda še straši

Romunska vlada zaprla voditeljico največje ženske organizacije

Romunska vlada zaprla kneginjo Cantacuzen. Bukarešta, 6. novembra. t. Velikansko senzacijo je povzročila odstavitev odbora največje romunske ženske organizacije »Pravoslavna zveza romunskih nacionalnih žensk«. Na čelu organizacije je stala kneginja Cantacuzen. Predsednica je bila stavičena pod policijsko nadzorstvo. Navedena organizacija vzdržuje sama 6 ženskih gimnazij, eno žensko trgovsko šolo, 30 ljudskih šol in nad 100 otroških vrtec. Vladni ukrep ugotavlja, da je organizacija delala proti vladnim smernicam in da je celo bila v stiku s državni nevarnimi organizacijami (Železna garda). Arhivi so bili zaplenjeni in jih sedaj policija proučuje. Za komisarja je bila postavljena gospa Tatarescu, žena bivšega ministrskega predsednika.

Kaj pomeni to?

Zanimivi letaki na Dunaju

Budimpešta, 6. novembra t. Po ulicah Dunaja so bili ponoči nabiti veliki letaki, ki predstavljajo nemškega vojaka, ko drži v roki en sam hlebec kruha, med tem ko stoji ob njem madžarsko dekle, polno zdravja, s cekarčkom v rokah, kjer je kruha na zberbo. Spodaj pod sliko je napis v velikih črkah: »Kako dolgo bomo to še vzdržali?«.

Končni izid švicarskih volitev

Bern, 6. nov. dl. Končni izid volitev je sledeč: radikalni demokrati 50 mandatov (prej 48), katoliška konservativci 44 (42), socialisti 45 (50), socialisti Nicolove smeri (prijazni komunistom) 4, kmečko-obrtno-meščanska stranka 21 (21), liberalci 6 (7), mladi kmetje in svobodni demokrati 6 (7), nezavisni 9 (7), brez strank 2 (5). Vodilne stranke so se okrepile na račun malih strank. Vladni blok bo razpolagal sedaj v narodnem svetu s 121 glasovi, kjer je imel dosedaj 117 sedežev. V vladnem bloku so radikalni demokrati, katoliški konservativci, obrtno-meščanska stranka in liberalci. Vlada bo mogla svojo nevtralizirano politiko po tem volilnem izidu mirno nadaljevati.

Stare srebrnike čimprej zamenjajte!

Belgrad, 6. nov. AA. Opozarjajo se vsi zainteresirani, da je določeni kratek rok, da se vzame stari srebrni denar iz prometa, in sicer samo 6 mesecev za srebrnike po 50 din in samo leto dni za srebrnike po 20 din. Po odlokih, ki jih je finančni minister izdal svojčas, poteče rok za zamenjavo starega srebrnega denarja po 50 din že 16. februarja, za zamenjavo starega srebrnega denarja po 20 din pa 16. avgusta 1940. Ker takrat preneha ta denar biti zakonito plačilno sredstvo, se pozivajo vsi, ki ga imajo, da v lastnem interesu ta denar čimprej zamenjajo na blaginjah Narodne banke ali pa pri državnih finančnih ustanovah. (Iz Narodne banke kraljevine Jugoslavije.)

Druga vseameriška konferenca za delo

Belgrad, 6. nov. AA. Sredi tega meseca se sestane v Havani, glavnem mestu Kube, druga vseameriška konferenca za delo. Te konference

se udeležita razen vseh ameriških držav kot delegata sveta mednarodnega delovnega urada tudi dva člana posvetovalnega odbora iz Evrope, namreč Jouxhaux, francoski delavski delegat in Djoka Djuričič, glavni tajnik centrale industrijskih korporacij iz Belgrada. Na konferenci bodo razpravljali o socialnih vprašanjih, in prvi vrsti o tistih, ki so v zvezi z razmerami, nastalimi zaradi sedanjih vojne, in o vprašanjih, ki se posebno tičejo ameriških držav.

Trgovinska pogajanja s Švico

Belgrad, 6. nov. AA. Danes so se v zunanjem ministru začela trgovinska pogajanja s švicarsko delegacijo. Cilj pogajanj ni sklenitev kakšne nove trgovinske pogodbe med Jugoslavijo in Švico, ker takšna pogodba obstoji že od junija t. l., izpopolnjena z naknadnim protokolom iz septembra t. l. Namen teh razgovorov je, da se z novimi pogajanjimi uredi razna tekoča tehnična vprašanja o blagovnem in plačilnem prometu na podlagi obstoječih dogovorov. Pogajanja bodo najbrž trajala 3 do 4 dni. Švicarsko delegacijo vodi ravnatelj za trgovinska pogajanja pri švicarski vladi dr. Embrard, razen tega sta pa v delegaciji tudi podravnatelj švicarskega kompenzacijskega urada in tajnik švicarske zveze za trgovino in industrijo. V imenu Jugoslavije vodijo razgovore pomočnik zunanjega ministra Milivoj Pilja, prvi guverner Narodne banke Ivo Belin, upravnik zavoda za pospeševanje zunanje trgovine Milutin Petrovič, glavni ravnatelj Prizada Edo Marković in diplomatsko-konzularni pripravnik zunanjega ministarstva Dušan Karliković, tajnik delegacije.

Belgrajske novice

Belgrad, 6. novembra. AA. Danes dopoldne je trgovinski minister sprejel zastopnike bombažnih tovarn Graso in Co. iz Egipta. Graso se je mudil v daljšem razgovoru z ministrom. Govorila sta o izvozu bombaža iz Egipta v Jugoslavijo. Minister Andres je izjavil, da bo ta predlog proučil in da se bo prav v kratkem odločil.

Belgrad, 6. novembra. AA. Trgovinsko ministvo redigira uredbo o spremembi uredbe o trgovinskih, industrijskih in obrtnih zbornicah. Te spremembe določajo, da vodi zborniške zadeve, če je več svetovalec zbornice poklicanih na orožne vaje, predsedstvo samo. Če bi pa moral eden ali več članov predsedstva tudi na orožne vaje, bo predsedstvo določilo enega ali več članov sveta, ki bodo opravljali tekoče zadeve in nadomestovali člane predsedstva, dokler bodo na orožnih vajah.

Drobne novice

Moskva, 6. nov. AA. Havas: Ker je v priključenih poljskih krajih uveden združni sistem privatne trgovine, je privatna trgovina prenehala.

Monakovo, 6. nov. lj. Prihodnja sredo, dne 8. novembra, bo v Monakovem slovesna proslava nastopa narodnega socializma. Priprave so v teku; pričakujejo, da bo ob tej priliki tudi Hitler prišel v Monakovo.

Stockholm, 6. nov. AA. Stefani: Švedska vlada se je začela pogajati z Združenimi državami o nakupu 250 vojni letal raznih vrst.

Budimpešta, 6. nov. AA. Stefani: Izvajajoč zakone o narodni obrambi bodo med 18. in 19. novembrom privrati na vsem Madžarskem, izvzemši na novih ozemljih gornje Madžarske, naredili vojaške spiske za morebitno vojno in pomožno službo. Popisali bodo vse moške od 12. do 70. leta in vse ženske od 16. do 50. leta.

Stockholm, 6. nov. AA. Stefani: Švedska tovarna za orožje Bofors je izdelala nov avtomatski protiletalski top kalibra 40 mm, ki lahko odda 140 strelcev v minuti.

Bruselj, 6. nov. t. Tukaj je umrl dolgoletni veliki župan prestolnice Max, ki je bil tudi večkrat minister v raznih belgijskih vladah. Listi posvečajo obširne posmrtnice pokojniku, ki je zaslovel zaradi svojega junaškega zadržanja v zadnji vojni, ko je bila Belgija zasedana od Nemcev.

Vatikan, 6. nov. AA. Havas: Danes se je, kakor vsako leto, vršila v papeževi navzočnosti v Sikstinski kapeli zadušnica za kardinali, ki so letos umrli. Maše se je udeležilo 21 članov rimske kurije, med njimi tudi kardinal Hlond.

Sofija, 6. nov. AA. Danes dopoldne je po 5 dnevni bolezn umrl v sofijski bolnišnici Rdečega križa tajnik jugoslovanskega poslanstva v Sofiji dr. Evgen Culek.

Wardha, 6. nov. AA. Reutr: Sporočilo, ki je bilo danes izdano, pravi, da Gandhi zahteva, da se izvršijo volitve v konstituantno, ki bi izdelala ustavo za novo ureditev Indije.

Kovno, 6. nov. AA. Stefani: Predstavniki mednarodnega Rdečega križa so našli v pokrajini Vilno 40.000 poljskih beguncev. Smatra se, da je število beguncev znatno večje, ker se je štetje šele začelo.

London, 6. nov. AA. Havas: Prvi lord admiralitete Churchill se je vrnil danes iz Pariza v London.

Reichenberg, 6. nov. AA. DNB: Na progi HeB-Plzen je skočil s tira vlak, ki je imel 9 vagonov. Pet oseb je bilo ubitih, pet je bilo težko, 7 pa lažje ranjenih. Nesreča je nastala zaradi tega, ker je padla na prago skala.

Vsesvetki rekord tramvaja

Tramvajski promet na praznik Vseh svetnikov pomeni rekord naše električne cestne železnice. Ta rekord je pa hkrati najrazveseljivejši dokaz, kako prav je naredile sedanja mestna uprava, ko je zgradila svetokriški progo.

Tudi lanski vsesvetki promet s cestno železnico je do lanskega leta pomenil rekord, saj niti največje ljubljanske prireditve niso izkazale tako velikega navala na tramvaj. Niti pred svetokriški progo niti pozneje namreč nikdar nismo presegli 85.000 vozovnic na dan. Lani je bilo pa na praznik Vseh svetnikov oddanih 44.469 vozovnic, a letos se je to število povečalo na 49.058 vozovnic. Ker smo letos dobili tudi nove vozove popolnoma domačega izdelka, je bilo v prometu s prikolicami 52 tramvajskih vozov, ki so prevozili 8400 km. Kako ogromna je ta dolžina, si lahko predstavljamo, saj je približno enaka petini ekvatorja in tako tudi petini obsega naše zemlje. Pri tej dolžini proge in pri tej množici potnikov bi pa vsakdo računal tudi na ogromne dohodke. Res smo lani dobili za vozovnice 79.778 din, letos pa že 88.197 din, da bo ob tej vsoti v primeri z dolžino prevožene proge in s številom potnikov marsikdo razočaran. Iz nje namreč vidimo, da so obiskovalci grobov in sploh ljudje, ki so se ta dan posluževali tramvaja, izdali za vozovnico povprečno samo po 1.80 din. Z Viča

in iz Št. Vida se jih je torej zelo malo peljalo na pokopališče k Sv. Križu in tudi obiskovalci grobov iz središča mesta, od koder stane vozni- na 2 din do Sv. Križa, so šli peš do one postaje, od koder velja vozni- na samo 1.50. S šopki in venci obloženi obiskovalci grobov so se vozili na pokopališče, a večina se jih je peš vračala domov.

Na drugi strani pa tudi izdatek 88.000 din za 49.000 potnikov najlepše dokazuje, da je ljubljanski tramvaj zelo poceni, saj so obiskovalci grobov prišli na pokopališče povprečno za 1.80 din, čeprav so se tja vozili tudi z vseh končnih postaj naše električne cestne železnice, torej z Viča in Rakovnika ter iz Most in iz Št. Vida.

Vsesvetki rekord ljubljanskega tramvaja nam zgovorno pripoveduje o varčnosti Ljubljančanov. In prav ti varni Ljubljančani so najbolj veseli ugotovitve ob tem rekordu, da se je s tramvajsko progo k Sv. Križu izboljšal težki položaj ljubljanskega tramvaja sploh. Odkar imamo namreč progo na pokopališče k Sv. Križu, se je poživljal promet tudi na vseh drugih tramvajskih progah za prav lep odstatek. Če se bomo električne železnice še bolj privadili in se je še bolj posluževali, se bo njen položaj še bolj izboljšal in vsak dan bomo bližje novim prepotrebim program naše mestne električne cestne železnice.

Se danes ponavljamo prekrasni, nepozabni film
Nihče naj ne zamudi tega sporeda!
KINO UNION Tel. 22-21 - Ob 16, 19 in 21

LJUBLJANA

Razstava likovnih umetnic

V nedeljo je bila otvoritev razstave likovnih umetnic v Jakopičevem paviljonu, ki se je udeležujejo skoro vse slovenske likovne umetnice, poleg tega pa kot gosti tudi umetnice iz Belgrada, Zagreba in Sušaka. Tako so slovenske umetnice tiho in mirno nastopile brez velikih glasnih gesel ter povabile tudi svoje kolegice iz drugih delov države, da tako poudarijo skupnosti, ki jih veže še bolj v današnjem negotovem času. Te misli je poudarila tudi gospa banica Nija dr. Natlačenova, ki je odprla razstavo s temi besedami:

Velečene, dami, spoštovani gospodje! Danes, ko je nad velikim delom sveta ozračje mračno, ko sto milijoni človeštva drhte pod silno težo vojne, ko se zdi, da tam zunaj slavi strašno zmago silje sovraštvo in surova sila, odpiramo tu zopet novo umetnostno razstavo. Zavedajoč se tega strašnega kontrasta med blagodejnim mirom, čigar blagodati uživamo v naši domovini, in strahotami tam zunaj, moramo biti hvaležni Bogu in krmarmem naše države, da nam je doslej prizaneseno z vojnimi grozotami.

Lepo vrsto razstav likovne umetnosti smo že imeli priliko videti letos v teh prostorih. Danes stopajo pred nas s svojimi deli naše likovne umetnice, hotele poudariti svojo odločno voljo, da hočejo tudi one doprinesati svoj del k zgradbi naše duhovne kulture in sodelovati pri njenem razvoju.

Poleg slovenskih likovnih umetnic nastopajo pri tej razstavi tudi pripadnice hrbskega in hrvatskega naroda. To daje razstavi z ozirom na današnji čas še posebno važno obseležje. Naj bi ti skupni napori slovenske, hrvatske in srbske žene čimveč pripomogli do čim tesnejšega medsebojnega duhovnega zblizanja treh bratskih narodov, da bo tako naša skupna domovina Jugoslavija res edina in složna in tako tudi res močna.

Ob teh mislim razglašam, da je razstava odprta.

Po govoru ji je predsednica razstavljalnega odbora kiparica Pajničeva izročila lep venec živih orhidej. Otvoritev razstave se je je udeležilo odlično občinstvo, poleg otvoriteljice ge. Natlačenove tudi ban dr. Natlačen, rektor univerze prelat dr. Slavič, zastopnik mestnega župana inšpektor S. Kranjc, šef prosvetnega oddelka dr. Sušnik ter veliko predstavnic ženskega javnega udejstvovanja z gospo dr. Adlešičevo na čelu. Osebnost bili navzoči tudi slikarica gospa dr. Ružičeva s Sušaka in gđ. Pažičeva, ki razstavlja v družbi slovenskih slikaric na tej razstavi. Po otvoritvi so prirideljice razkazale odličniom razstavo, ki se je udeležujejo naslednje umetnice: Beševič Milica iz Belgrada, Pažič Stefa iz Zagreba, Božena Ružič-Vilhar iz Sušaka ter Slovenke: Kraljeva, Pajničeva, Remčeva, Piščančeva, Pregljeva, Santolaja Augusta in Henrika, Trnkoczyjeva in Zupanc-Sodnikova. O razstavi sami pa bomo še posebej poročali. Za zdaj jo občinstvu samo toplo priporočamo.

— Kronična zapeka in njene slabe posledice, posebno pa motnje v prebavi, se morejo preprečiti z že davno preizkušanim sredstvom za čiščenje, z naravno »Franz-Josefovo« grenko vodo, ki se tudi po daljši porabi izkazuje kot zelo odlična. Oni, ki bolehalo na želodcu in čreveh, pa pijejo »Franz-Josefovo« vodo, so zelo zadovoljni z okusom kakor tudi z njenim učinkom.

Ogl. reč. S. br. 30474/35.

I Prvi film s slovenskimi napisi. Pod gornjim naslovom smo objavili v nedeljski številki poročilo o prizadevanju Prosvetne zveze za izdelavo slovenskih zvočnih filmov in smo v tej zvezi tudi omenili, da je Prosvetni zvezi uspelo nakupiti v zamejstvu zbirko filmov, katere pa da bo razpečavala po vsej državi pod imenom EMONA-FILM. Naproseni smo, da naše poročilo popravimo v tem smislu, da kar se tiče nabave filmov v zamejstvu, teh ni nabavila Prosvetna zveza, temveč EMONA-Film dr. z. o. z., ki je popolnoma samostojno trgovsko podjetje. Pri tem podjetju je Prosvetna zveza samo delno udeležena in je družabnik tega podjetja tudi kinopodejtnik g. Milan Kham. Glede opreme filmov s slovenskimi napisi smo dobili pojasnilo, da bo ta izposojevalnica res opremila večje število filmov s slovenskimi napisi, vendar pa ne vseh, ki jih bo prinesla, kot je to rečeno v našem poročilu.

I Ostanke rimskega zidu so našli pri izkopavanju temeljev za stanovanjsko hišo Pokojniškega zavoda na nekdanjem nunekeu vrto. Eno izmed hiš, ki bo stala ob Nunki ulici, gradi gradbeno podjetje »Stavbna družba« iz Ljubljane. Izkop za temelje je že skoraj dokončan, le v bližini stare Nuneke ulice, nekako pod starim nunkim zidom ne gre delo naprej. Tam so namreč delavci naleteli na mogočen kamenit zid, ki je že s svojo širino izdal tudi svoj postanek. Gradbeno vodstvo je takoj obvestilo Narodni muzej in strokovnjaki so dognali, da so delavci odkrili globoko pod zemljo del rimskega obzidja, kakor tudi temelje velikega okroglega opazovalnega stolpa, ki je stal na vogalu obzidja. Poleg tega so odkopali še nekaj drugih zidov, ki izvirajo prav tako iz tistega časa. Za sedaj je odkopavanje obzidja ustavljeno, ko pa bodo ostanke temeljito pregledali, bodo zid razkopali. Prav nad rimskim obzidjem pa so odkopali delavci še drugo zanimivost. Odkrili so majhen kanal, zgrajen iz opek, v katerem so bile položene že močno preperle kabeleke žice. Vse šest bakrenih in močno izoliranih žic vodi nekako ob rimskem zidu in nad njim naprej čez Nunske ulice. Žice so bile položene prav za obzidjem nunekega vrta in ljubljanske poštna in telefonska sekcija teh vodov sploh nima v evidenci. Prav verjetno pa je, da so ti vodi ostanek provizorija iz svetovne vojne, ko so v nunske samostanu bili nastanjeni vojaki. Zidareka zadruha gradi novo obzidje nunekega vrta, pa pridno hiti, tako da je že zrastel novi zid skoraj v vsej dolžini v višini tri četrt metra.

I Srajce, kravate, — Karničnik, Nebotičnik.

I Združenje gledaliških igralcev, sekcija Ljubljana, se najpriječneje zahvaljuje vsem, ki so na katerikoli način prispevali k lepo uspeši akademiji za bolnega skladatelja g. M. Kogojca.

Se danes ponavljamo prekrasni, nepozabni film
Nihče naj ne zamudi tega sporeda!
KINO UNION Tel. 22-21 - Ob 16, 19 in 21

BREZDOMCI

Spencer Tracy — Mickey Rooney

I Tablice za tombolo v Kranju ima v predprijadi tvrdka A. Gorec. V Ljubljani kupljena tablica bo imela še posebno ugodnost, o kateri se prepričajte v izloženem oknu pri A. Gorcu.

I Predavanja Ljudske univerze. Ljudska univerza v Ljubljani nam je poselala seznam svojih predavanj za prvo tretjino tekočega leta. Iz njega posemamo, da bodo predavali sledeči gg.: 8. nov.: univ. prof. dr. Maks Samec, Nadomestki in umetne snovi; 15. nov.: univ. prof. dr. Al. Zalokar, Pomoč porodicam; 22. nov.: univ. prof. dr. E. Spektorek, Socialna mitologija; 29. nov.: univ. asistent inž. F. Premrl, Tehnološki pogledi na produkcijo v raznih gospodarskih sistemih; 13. dec.: prof. dr. F. Stele, Likovna umetnost pri severozahodnih Slovanih (I. del); 20. dec.: prof. dr. F. Stele, Likovna umetnost pri severozahodnih Slovanih (II. del).

I Važno za gg. tehnike. Na vse tehnične potreščine kakor risalno orodje, računalna, pavzne papirje in druge pripomočke nudi popust tvrdka M. Tičar.

I Na poti domov ga je zadela kap. 58 letni sameki krojaški pomočnik Lovrenc Gorjup, doma iz Ljubljane in stanujoč na Glincah, je šel v nedeljo popoldne na obisk v Trnovo. Na večer se je vračal iz Trnovega proti domu, ko ga je v Gerbičevi ulici začela obhajati elabost. Stopil je v hišo št. 64 in prosil domače, če mu dovolijo, da se malo odpočije, ker mu prihaja slabo. Tam stanujoči delavec tobačne tovarne Franc Cimerman, mu je celo ponudil posteljo, na katero se je mož tudi vlegel. Vendar mu elabost ni hotela preiti, temveč mu je postajalo čedalje huje. Cimerman je zato skočil telefonirat ter je poklical rešilni avto. Cimermanovi domači pa so potem, ko so videli, da bolnik vedno močnejše hrope, že sami uganili, da ga je najbrž zadela kap ter so mu ekušali pomagati s masažo. Vendar ni vse skupaj nič pomagalo in ko je prihitel rešilni avto, je mož že umrl. O hitri smrti je bila obveščena tudi policija in je prišla v hišo tudi policijska komisija, v kateri eta bila policijski uradnik Fran Zibret in dr. Lapajne. Kratak pregled je zadoščal za ugotovitev, da je moža zadela možganska kap. V noči je nato eesetr pokojnega, ki stanuje tudi na Glincah, dala prepeljati truplo umrlega na svoj dom. Ljubeznivi družini, ki je v rešnici z redko požrtvovalnostjo in krščansko ljubeznijo pomagala bolniku v njegovih zadnjih vzhlijajih, pa najlepše priznanje!

I Novo vino dospelo. Sotilekč, Gradišče 10.

I Tatvine starega železa. V dnevnem tisku je bilo objavljenih že mnogo člankov, kako naj zbiramo staro železje in ga oddamo raznim industrijam železa v predelavo. Zadnji čas se je cena staremu železu, ker je po njem veliki povpraševanje, dvignala za ekoraj 50 par pri kg. Ni čudno, da so se razni brezposelni polotili drznih spekulacij in začeli zbirati staro železo ter ga prodajati mnogim ljubljanskim trgovcem s staro železino. Trije brezposelnici so se epravili na veliko zalogo starega železa, ki je nakopičen pri mostovni delavnici gorenjskega kolodvora ob kamniški prog. Tam je ograjen prostor, kamor zlagajo staro železo, tako razno litino in ležaje. Trije drzni spekulanti so začeli od tam to železje odnašati in ga prodajati gotovim ttrdkam. Cena je bila po 1.50 din kg. Izrabili so v prvi vrsti zgodnje jutranje ure in posebno praznik Vseh svetnikov. Dobili so celo vozni- ka, ki je železje nakladal in ga odvažal na razne strani. Pokradli so do 3000 kg litine in do 800 kg ležajev. Litina je kot staro železje precej draga tako-le do 15 din kg. Tatovi so v nekaj dneh napravili velikanske dobičke, pa tudi trgovci. Varnostnim organom se je naposled poseščilo, da so rešili železniški upravi večidel ukradenega blaga.

Maribor

m Opekarne odpuščajo. Opekarne na severni meji so imele nekaj časa zelo dobro konjunkturo z izvozom svojih proizvodov v Nemčijo. Dokler so Nemci utrjevali svojo zapadno mejo proti Franciji, ter zidali svojo Siegfriedovo črto, so rabili mnogo opeke, tako da so jo uvažali iz naših krajev v vsaki količini ter jo dobro plačali. Sedaj pa je gradbena delavnost v Nemčiji zaradi vojne popolnoma zaspala in z njo vred tudi izvoz naše opeke, pa so začele opekarne v mariborski okolici zle- krčiti svoje obrate. Posledica so veliki odpusti opekarniških delavcev.

Plašči, elegantni

pri „LAMA“, Jurčičeva ul. 4 (prost ogled)

m Po 45 letni zvesti službi umrl. V častiliv starosti 80 let je umrl večerj g. Janez Odlag. Po- kojnik je imel tekom svojega življenja samo dva gospodarja, katerima je služil skupaj nad 45 let. Kot hišni oskrbnik in tesar je bil 34 let neprestano v službi pri mestnem stavbeniku Rudolfu Kiffmanu v Mariboru. Pogreb bo danes, v torek, ob 15.30. Rahla naj mu bo zemlja!

m Zalostna smrt cestnega pometača. V noči od nedelje na ponedeljek se je ubil 64 letni Franc Kranjc s Teznega. Kranjc je bil zaposlen kot cestni pometač pri mariborski mestni občini, pa je hodil že 9 let spat na skedenj gostilničarja Maks Kolnika v Studenci. Tako se je spravljal tud preteklo nedeljo zvečer spat na skedenj, bil pa je nekoliko vinjen. Na senu mu je spodrsnilo ter je padel skozi svilsi in priletel na betonska tla. Ob- ležal je mrtel.

m Patrona je eksplodirala v roki 20 letnemu ključavničarju Maksu Gabrijanu v Zg. Radvanju. Sibre so mu raztrgale vodo bil ter se zatekel po pomoč v mariborsko bolnišnico.

m Sedaj pa so zimske suknje na vrsti. V nedeljo so imeli tatovi zimskih suknj izredno sre- do. Posrečile so se jim kar tri takšne tatvine, ki so vse tri bile izvršene v javnih lokalih. V neki gostilni je izginila dolga zimska suknja sive barve mesarskemu pomočniku Francu Umanu, ki je prišel v Maribor iz Murske Sobote na obisk. Tat mu je poleg suknje odnesel še kloбок ter ga oško- doval za 1000 din. — Iz kavarniške garderobe je izginila suknja tekstilnega kolorista Gerharda Hasemana. S suknjo vred je tat odnesel tudi svilen šal. Lastnik ima 2000 din škode. — Tudi tretja tatvina je bila izvršena v kavarni. Tat je odnesel 1500 din vredno sivo zimsko suknjo, rokavice in šal trgovskemu potniku Valterju Fiberniku.

Okrožnica papeža Pija XII.

»Summi Pontificatus«

Z današnjim dnevom začnemo objavljati prvo okrožnico sedanjega papeža Pija XII. »Summi Pontificatus«, ki je letos pred praznikom »Kristusa Kralja« po vsem krščanskem svetu. Okrožnica sama razodeva, da je sedanjí papež v resnici avstrijski pastir. Tako prosi, da v obnem avstrijski kraljstvo nazaj k Bogu, da pa ne bi smelo biti katoličana, ki se ne bi seznanil z njeno vsebino. V latinščem izvorniku tebe zdrži od začetka do konca, z vmesnimi naslovi smo jo opremili mi. — Op. ur.

Vsem častitim bratom patriarhom, primasom, nadškofom in škofom in ostalim ordinarijem, ki so v milosti in zvezi z apostolskim sedežem, papež Pij XII.

Častiti bratje! Pozdrav in apostolski blagoslov!

Po svojem skrivnostnem sklepu Nam je Bog, brez kakih naših zaslug, zaupal visoko čast in težko breme papeževanja prav v leto, ko obhajamo štiridesetletnico, odkar se človeštvo posvečuje božjemu Srcu Jezusovemu, kakor je veljelo naš prednik nemiljuga spomina Leon XIII., ko se je prejšnje stoletje že nagibalo h koncu, na pragu svetega leta.

In prav takrat, ko smo kot novomašniki mogli reči: Stopil bom k oltarju božjemu — smo z veseljem, ginjenostjo in najglobljim notranjim pristankom, kot oznanilo iz nebes prejeli okrožnico »Sveto leto«. In s tako gorečim navdušenjem smo se pridružili mislim in nasvetom, katerim je posvečeno to papeževanje naročilo, ki je bilo v resnici delo Previdnosti in ki s tako ostrovidnostjo odkriva očitne znane in skrite potrebe in stiske tedanjega časa! Kako torej danes ne bi čutili globoke hvalečnosti do božje Previdnosti, ki je začetek našega papeževanja postavila v leto, v katerem obhajamo spomin na tako lep dogodek iz prvega leta našega duhovništva; in kako se ne bi z veseljem poslužili prilike, da se po svetih nagibih istega našega prednika ob začetku naše papeške službe najprej poklonimo »Kralju nad kralji in Gospodu nad gospodi« (1 Tim 6, 15; Raz 19, 16)? Ta molitev naj bo temeljni kamen vsega našega hotenja in našega upanja, našega učenja in pastirskega delovanja, pa tudi trpljenja v bridkosti in težavah, kar vse posvečamo samo širjenju Kristusovega kraljstva.

Ce v luči večnosti premišljujemo zunanje dogodke in notranji razvoj zadnjih štiridesetih let in primerjamo uspehe na eni strani in pomanjkljivosti na drugi strani, nam še bolj jasno stopi pred oči, koliko svetega pomena hrani v sebi ta posvetitev človeškega rodu Kristusu Kralju, kako vzpodbuja, očišča, povzdiguje, krepi in brani duše, obenem pa se nam tudi pokaže, kako istočasno nad vse modro podpira skupnost vsega človeštva, jo ozdravlja in vodi k resničnemu napredku. Zdi se nam kot glasnik plemenite pobude in božje milosti — ne samo za Cerkve, ampak za ves človeški rod, ki je brez opore in vodstva zašel s prave poti, se zakopal v svetne stvari in se v mrzličnem iskanju za njimi potapljal vedno globlje: kot glasnik človeštva, ki se je v čimdalje večjem številu oddaljevalo od vere v Kristusa in celo od priznavanja in izpolnjevanja njegovih zapovedi; kot glasnik proti tistemu pojmovanju življenja, kateremu so zapovedi ljubezni in nauk odpovedi iz govora na gori in križa zgrajene in neumnost. Kakor je nekoč Zveličarjev predhodnik vsem, ki so ga iskali in spraševali po Njem, zaklical: »Glejte, Jagnje božje!« (Jan 1, 29) hoteč jih opomniti, »da on narodov pričakovanič« že prebiva med njimi, čeprav še neznan, tako je Kristusov namestnik vsem odpadnikom, dvomljivcem, neodločnim, ki niso marali hoditi za poveličanim Zveličarjem, ki vedno živi in deluje v svoji Cerkvi, ali pa so hodili za njim brezbržno in malodušno, proseč in ročec jih zaklical: »Glejte, vaš kralj!« (Jan 19, 14).

Razširitev in poglobitev čiščenja Srca Jezusovega, ki je ob koncu preteklega stoletja v posvetitvah človeštva nastopilo svojo zmagovalno pot in je zlasti v po našem neposrednem predniku blagega spomina vpeljanem prazniku Kristusa Kralja doseglo svojo krono, je krščanskim vernikom rodilo nešteto dobrih sadov, kot »prihod poda«, ki »razveseljuje božje mesto« (Ps 45, 5). In katera doba je bila bolj potrebna teh sadov kot naša? In katero dobo je — kljub vsemu napredku strojev in zgolj zunanjih pridobitev — izmutila duhovna praznina in bridko notranje obubožanje bolj kot našo? Ali se ne nanašajo na njo preroške besede Razodetja: »Pravi: Premožen sem in bogat in ničesar ne potrebujem — pa ne veš, da si beden in pomilovanja vreden in ubog in slep in nag?« (Raz 3, 17)

V znamenju Kristusa Kralja

Častiti bratje, ali more biti kaka dolžnost bolj nujna in bolj sveta, kot ljudem našega časa »oznanjati nedoumljivo bogastvo Kristusovo« (Ef 3, 8). Ali more biti kaj bolj vzvišene kot razviti prapor božjega Kralja in ga povzdigniti pred vsemi, ki so šli in še hodijo za napačnimi banderi, in jih pripeljati nazaj k zmagovalnemu znamenju križa, ki so ga zapustili? Koga ob pogledu na tako veliko množico bratov in sester, ki so zaslepljeni po zmotah, oslavljeni po strasteh in zbegani po predsodkih, zašli od vere v pravega Boga in od zveličavnega Kristusovega evangelija, koga ob tem pogledu ne bi prevzelo, da jim ne bi rad in z veseljem priskočil na pomoč? Kdor koli spada v vojsko Kristusovo, bodisi kot duhovnik, bodisi kot ne-duhovnik, ne more biti navdušen za večjo čuječnost in odločnejšo obrambo kot tu, ko vidi, kako se trume Kristusovih sovražnikov vedno bolj množe, ko izprevidi, kako dvigajo glavo lažna gesla, ki oživljajo verske resnice ali tajo ali jim ne puste poseči v življenje in ki bogokletno razbijajo plošče božjih zapovedi, da bi jih nadomestila s ploščami in postavami, s katerih je odstranjena sleherna sled razodetja na Sinaju, duh iz govora na gori in božji dih s križa? Kdo bi mogel brez globoke žalosti gledati, kako te zabode rode bridke sadove med tistimi, ki so se v miru in varnih dneh šteli med Kristusove, pa — kristjani bolj po imenu kot po življenju — v dneh, ko bi bilo treba vztrajati, trpeti, boriti se in odbijati prikrita ali javna napadanja, postanejo žrtve svoje malodušnosti, omahljivosti, neodločnosti in v strahu pred žrtvami, ki jih terjajo krščanska vera, nimajo oči, da bi pili iz grenkega keliha Kristusovih zvestih?

V teh razmerah in ob tem duševnem stanju more bližajoči se praznik Kristusa Kralja, na ka-

terege boste, častiti bratje, prejeli to prvo Našo okrožnico, biti dan milosti in temeljite obnove in preropenja v duhu Kristusovega kraljstva. Naj bo to dan, v katerem bo posvetitev človeškega rodu božjemu Srcu Jezusovemu, ki naj se obhaaja kar moč slovesno, zbrala pred prestolom večnega Kralja vernike vseh rodov in vseh narodnosti, da ga molijo in mu zadoščujejo in Njemu in njegovemu zakonu ljubezni in resnice obnove prisrčno zvestobe — za zdaj in vselej. Naj bo to za vernike dan milosti, v katerem se bo ogenj, ki ga je Kristus prinesel na svet, razplamtel v mogočen plamen, ki bo vedno svetlejši in vedno čistejši. Naj bo dan milosti za vse plašne, upehane, naveličane, ki so obležali, da bodo — malodušni — znova dobili moči in poguma. Naj bo dan milosti tudi za tiste, ki ali božjega Odrašenika ne poznajo ali pa so ga zapustili. Naj bo to dan, v katerem se bo iz milijonov in milijonov vernih src dvignila k nebu prošnja: »Luč, ki prihajajoča na svet razsvetljuje vsakega človeka« (Jan 1, 9), naj osvetli resnično pot in milost naj v nemirnih sreih zabodlenih vzbudi domotožno hrepenenje po večnih dobrinah, hrepenenje, ki bo vse gnalo k Njemu, ki je bil na bridkem prestolu križa želen tudi njihovih duš in je v koprnjenju po njih tudi njim želel postati »pot, resnica in življenje« (Jan 14, 6).

Zahvala svetovni katoliški družini

Ko to prvo okrožnico našega papeževanja s polnim zaupanjem izdajamo v znamenju Kristusa Kralja, smo popolnoma prepričani, da bodo vsi verniki to sprejeli z veseljem srcem. Skušnja nas namreč uči, da stika in preizkušnje našega časa v katoliškem občestvu bude zavest skupnosti in osebično povezanost bratske vzajemnosti v tako odlični meri, kot morda redko kdaj prej. V vseh, ki verujejo v Boga in hodijo za Kristusom kot svojim učnikom, se prebujajo zavest skupne nevarnosti. V dneh, ko smo s trepetajočim korakom, pa polni zaupanja v Boga, stopali na prestol, ki je po smrti našega velikega prednika ostal prazen, nam je bila ta zavest katoliške skupnosti, ki se v trdi sedanjosti tako mogočno razraža, v veliko tolažbo in oporo.

Živo se še spominjamo nešteti neznanih dokazov sinovske vdanosti Cerkvi in Kristusovemu namestniku, ki so nam prihajali ob naši izvolitvi in kronanju, in tolikega prisrčnega slavlja in toplega sijaja in radi se poslužujemo te prilike, da se vam, častiti bratje, in vsem udom katoliške družine, iskreno zahvalimo za ta miloljubni plebiscit, v katerem je tako odlično prišlo do izraza priznanje papeštva in neomajna zvestoba vrhovnemu pastirju. Vemo pa, da vse to slavi ni šlo naši ubogi osebi, ampak edino in izključno najvišji službi, v katero Nas je Kristus Gospod poklical. In od prvega trenutka smo čutili vso težo velike odgovornosti, ki je združena z najvišjo, po božji previdnosti nam podeljeno oblastjo, ti veličastni in jasni dokazi edine in nerazdružljive katoliške Cerkve, ki se tem bolj strinjajo zgrinja okrog nezlomljive Petrove skale v neprebojno obzidje, čim bolj raste besnost Kristusovih nasprotnikov, so nam bili v veliko tolažbo. In ta plebiscit svetovne katoliške edinosti in nadnaravnega bratstva narodov ob skupnem očetu nam je toliko bolj dragoceno poročilo velikega upanja, čim bolj žalostno so bile materialne in duhovne okoliščine v času, ko se je to dogajalo. Ta lep spomin Nas je tudi krepil v prvih mesecih našega papeževanja, ko smo že okusili bridkosti in težave, s katerimi je posuta pot skrivnostne neveste Kristusove po svetu.

Tudi voščila tistih, ki sicer niso udje vidne katoliške Cerkve, so nas na dvse ganila in ne moremo molče mimo njih, pa naj so v svoji plemenitosti in iskrenosti izrazili to, kar jih duži z nami bodisi ljubezen do Kristusove osebnosti bodisi vera v Boga. Vsem gre naša globoka zahvala. V vsem zaupamo v božje varstvo in vodstvo in slovesno izjavljamo, da smo preželi ene same želje: da bi posnemali zgled dobrega Pastirja in vse pripeljali k sreči: »da bi imeli življenje in ga imeli v izobilju« (Jan 10, 10).

O pomenu Lateranske pogodbe

Zlasti pa se moramo ginjeni javno zahvaliti za vse izraze spoštovanja in vdanosti, ki smo jih prejeli od vladarjev, poglavarjev držav in javnih oblasti tistih narodov, s katerimi je Sveta Stolica v prijateljskih odnosih. V posebno radost pa nam je, da moremo v tej prvi okrožnici vsem narodom po širnem svetu med te šteti drago Italijo, rodoviten vrt vere, ki sta ga zasejala apostolska prava; Italijo, ki po sklenitvi Lateranske pogodbe — do katere ni prišlo brez boje previdnosti — zavzema častno mesto med državami, ki so uradno zastopane pri Apostolski Stolic. Ta pogodba je bila srečen začetek, kot zarja mirne in bratske zveze duš v verskih zadevah in v svetni združbi, »v Italiji je obnoven mir Kristusov«; vedno prosimo Boga, da bi v jasnih dneh tega mira oživljal in krepil duha italijanskega naroda, ki je nam tako blizu in sredi katerega živimo; molimo in prosimo, da bi ta narod, tako drag našim prednikom in Nam, zvest svoji slavni katoliški preteklosti, v dragocenem božjem varstvu vedno bolj čutil resnično psalmistovih besed: »Blagor narodu, ki ima Gospoda za svojega Boga« (Ps 143, 15). Ta novi, že dolgo zaželeni pravni in duhovni red, ki ga je to nepozabno delo ustanovilo za Italijo in ves katoliški svet, se nam nikdar ni zdel tako pomemben in zedinjevalen kot takrat, ko smo z visoke lože vaticanske bazilike privrati povzdignili in razprostrli roke in blagoslovili Rim, sedež papeštva in Naše ljubljeno rojstno mesto, in Italijo, spravljeno s katoliško Cerkvijo, in narode vsega sveta.

Odpad od Kristusa je vir današnjega zla

Kot namestnik Njega, ki je v odločilni uri pred zastopnikom takrat najmočnejše svetne oblasti izgovoril velike besede: »Jaz sem zato rojen in sem zato prišel na svet, da spričam resnico; vsak, kdor je iz resnice, posluša moj glas« (Jan 18, 37), ne čutimo v naši službi nobene večje dolžnosti kot tudi v našem času z apostolsko gorečnostjo spričati resnico: testimonium perhibere veritati. Ta dolžnost pa nam nujno nalaga, da razložimo in zavrnemo človeške znote in blodnje, ker treba jih je najprej poznati, potem šele bomo mogli ponuditi zdravilni lek: »Spoznali boste resnico in resnica vas bo osvobodila« (Jan 8, 32).

(Dalje.)

KULTURNI OBZORNİK

Grudnova in Tauferjeve pesem v studijah dr. Smerdela

Dr. Ton Smerdel, docent za klasično filologijo na skopljanski filozofski fakulteti, redno informira srbske in hrvatske bralce o novih slovenskih knjižnih pojavih, ter tako obenem s Tonetom Potokarjem informira s slovensko književnostjo južni del naše države. Dr. Smerdel piše največ v reviji bosanskih frančiškanov »Franjevaški vjesnik«, ki izhaja v Visokem v Bosni, pa tudi v najboljši književno reviji, ki izhaja v Skopju, »Južni pregled«. V zadnjega je napisal posebno studijo o Igu Grudnu, v prvo revijo pa daljšo studijo o Vidi Tauferjevi, dočim je krajšo oceno njenih »Vej v vetru« napisal tudi za »Južni pregled«.

V studiji o Tauferjevi kakor tudi o Grudnu ima za uvod iste misli, deloma doslovno ponovljene o moderni slovenski liriki, ki naj jih povzamemo v naslednje: »Razvoj slovenske povojne lirike gre v dve smeri. Na prvem mestu je ta lirika prešla iz subjektivnega vizionarstva v posebno vrsto stvarnosti, ki bi jo lahko imenovali pesniški realizem, toda zopet v okviru ekspresionistične romantike. Druga smer pa se v tej liriki očituje v poglobljanju in iskanju izražanja svoje lastne osebnosti. V teh smereh bi lahko imenovali tri markantna imena: Alojzij Gradnik, Vida Taufer in Igo Gruden. Pri teh pesnikih je njihova duhovna manifestacija polna posebnega nemira. V glavnem je ta nemir najbolj umetniško izražen pri Gradniku, najbolj prefinjeno pri Tauferjevi, a apokaliptično privlačen pri Grudnu. Vsi tri lirski izrazi tega nemira so prikazani v izdelani obliki, kar zopet ne pomeni, da so zaradi povezanosti njihovih verzov manj osebni. Spoštovanje, ki ga ti pesniki goje do soneta in rime, dokazuje, da je bila vedno glavna naloga umetnosti, da v starem materialu in tehniki najde nov sijaj. Dalje izražajo ti pesniki tendenco povračanja se k impresionizmu, ki pa ima v sebi polno bogost povojnega ekspresionizma. Pot od krivenčastega ritma, od nesigurnega iskanja podob, vsebine in čustvenosti pa do ritma v pravilnem toku ter dobre rime lahko pomeni pot k novemu klasicizmu, ki je katarzičen (katarza!) po svoji duhovni fiziognomiji. Pri tem pa opažamo pri doživljanju teh pesnikov še posebno obliko nove romantike, ki pa ima gotovo novo vsebino v večji realni čustvenosti ter globokosti življenjskega tragizma. Vse to se lepo manifestira pri Srečku Kosovelu, Seliškiju in Kocbeku. Poleg tega je viden tudi močan beg k naravi. Iščemo se poti tudi izven knjižnih teorij. Tudi opažamo globoko vtapljanje se v bol bližnjega, ter se ugotavlja, da civilizacija, kakor jo doživlja moderni človek, ne more prilegniti plemenitenja. V tej liriki je tudi nagajenost k čisti poeziji, kakor tudi težnja za izrazu nove stvarnosti v liriki. O tem je še nešteto raznih drugih vplivov, najvažnejše pa je, da slovenska moderna lirika prepriča bralca o veliki osebnosti pesnika ter njegovi odgovornosti v sodobnem umetniškem in socialnem življenju Slovenije. Apokaliptična stvarnost v liriki Iga Grudna nikakor ni v nasprotju s filozofsko nastrojeno prelino čustvenostjo Gradnikovo, ali intimo subtilnosti ženske lirike Vide Tauferjeve. Gruden se razlikuje od Gradnika in Tauferjeve po veliki iskrenosti, po jemi patetiki ter grenkem poudarjanju socialne krivice. Pri Grudnu, kakor pri večini pesnikov iz Julijske Krajine je videti posebno življenjska odvratnost proti nasilju, poleg tega pa je akcentuirana borbenost, ki ima čisto v njegovi liriki tragični konec v resigniranosti in pouškanju pred zlom, v katerega zmago pa kljub temu ne veruje.«

Tako je dal nekaj skupen uvod k obema studijama o Grudnu in Tauferjevi. Studija o Grudnovi zbirki »Dvanajsta urac obsega 11 strani ter je izšla tudi kot separat, ter ima v nadaljnjem tale rezultat: Gruden gleda leopardjevske na

svet, je pol posebne simbolike, kar kaže naslovna slika, ki je v apokaliptični zvezi ter uničuje anakreotični akcent, ki se večkrat občuti tu in tam. Subjektivnost prvega dela, ki kaže tudi cankarjevo gledanje na svet, je intimna. Je kot dnevnik. On je prinesel mnogo novih motivov v slovensko socialno pesem ter dobro postavljenih ličnih emocij, v odlični obliki in apartni melodioznosti.

Govori o prvem ciklu socialnih motivov ter se dalje časa ustavi pri ciklu pesmi o »Natakarici Pepci«, ki pomenijo »neka najljubšega, kar je Gruden napisal« ter po svojih nadaljevanjih v »Sodobnostih« prestavlja »najboljši izraz, ki ga je socialna problematika našla v današnjih dneh.« Ta ciklus mu je »po globini in tragičnem pojmovanju življenja« sonetni venec. Označi mimgrede Grudnovi erotiko, potem pa preide k drugemu delu pesmi, ki ima objektivno stvarni značaj. Tu se mu zde globoke tudi one pesmi, ki na prvi zglede kažejo, da so prigodne. Najmočnejše se mu zde »Barake« in »Spomin na staro mater«. »Barake« ponatisne celo v celoti kot zgled »prenapolnjenosti problemov, ki jih je izzvala vojna in beg iz Julijske Krajine.« Kljub vsemu razočaranju Gruden veruje v bodočnost človeka, veruje, da nad človeškimi glavami gore blage zvezde in rojstvo novega dne.

Tako zaključí svojo oceno Grudnove zbirke.

Tauferjevi je posvetil še več strani (13) in naslovil članek: »Pesniški svet Vide Taufer«. Po skupnem uvodu je pristopil k opisu in analizi zbirke »Vej v vetru« ter se naslanja tudi na intervju pesnice, ki je bil objavljen v »Slovincu« 8. VI. 1937. Glavne lastnosti te, največje slovenske pesnice so — nežnost, povezanost s narodo, idealizirana erotika, prečiščena religioznost ter čustvena refleksivnost. Intimna lirika pretkana z melodioznostjo, ki spominja v mnogočem na Rilkeja. Tudi vsebinsko: Bog, ljubezen in smrt. Osnovna nota v njeni liriki je spiritualizirana. Vizije smrti, resignacija. V njenih zbirkah se čuti srečanje z življenjem, doživljanje ljubezen in obračun z življenjem. Posebno zadnji del so jobovska videnja življenja, toda brez strupa in jeze. Ta del ima sledi tudi objektivne stvarnosti. Govori o posameznih pesmih ter pravi na pr. o »Trenutkih«, da je šla globlje v problematiko modernega človeka na rilkejevski način kakor Gradnik. O pesmih »Slika« in »Senca« sodi, da nista zapeti mrtvi materi, temveč mrtvi ljubezni, ker je občutiti v njih erotični pridih. Njen dotik z naravo ji ustvarja prelepe pasteje. Iz osamljenosti je samo en korak v bol življenja, kamor gre v nadaljnjih pesmih. Posebno se zdrži od ciklusa pesmi »Magdalena«, ki jo analizira ter mu je znak, da pesnica »po religiozni katarzi najde svoj mir v realistični mistiki«. Po Kornerju (Hrvat. Prosv. 1937, br. 8) pravi, da je ta ciklus delala sedem let ter da oceno: »Lahko se reče, da je ta pesem ena od najlepših v moderni slovenski književnosti.«

Smerdel poudarja tudi slikarske elemente v njenem pesništvu ter njen vstop v slikanje objektivnosti. Pesem »Mrlič« se na pr. bere kot kak nordijski roman, taka teža realnosti je v njej. Smrt v vsej elementarnosti. Slikarska moč v »Jesenskih razgledih« dosega barvo in potencial izraznosti, ki je keatovski močan in prepričljiv. Na koncu pa imenuje zbirko »eno od najbolj uspešnih in najbolj dognanih zbir v južnoslovenski povojni liriki. Njeno vrednost pa veča še to, da jo je napisala žena. Vida Taufer zna človeka zanesti.«

Oceno pesmi v »Južnem pregledu« pa zaključuje: »Lahko rečemo, da bodo pesmi V. Tauferjeve v velikem kompleksu južnoslovenske književnosti kmalu pomenile mnogo.«

Ob tej priliki omenjamo, da ima »Franjevački vjesnik« v tej številki tudi oceno »Spominkega Zbornika Slovenije«, ki ga je izdala založba »Jubilej«.

Polemika o razmerah v Operi

Svoj čas je dopisnik belgrajske »Pravde« g. Rakočević prinesel v »Pravdi« seznam letošnje ljubljanske operne sezone, nakar mu je bivši direktor g. Mirko Polić odgovoril isto tako v »Pravdi« in pri tem poudarjal svoje zasluge za ljubljansko Opero, ki da jo je zapustil v največjem redu. Na to pa mu v »Pravdi« dne 4. novembra odgovarja g. Rakočević v članku »Pravo stanje v ljubljanski Operi«, ki ga prinašamo zaradi razčiščenja razmer v ljubljanskem gledališču v preводу.

»Če g. Polić trdi, da ni točno, da je prihajalo vse leto do raznih prepričkov, ki jih je povzročila kriza gledališke zavesti in nemarnost gledališkega vodstva za gledališče, da bi ohranilo renome, ki ga zasluži, ter da so ti preprički bili aktni tako v Drami kakor v Operi,« tedaj on namenoma potvarja stvarno resnico. Da so take nerednosti bile v operi, lahko pričajo skoraj vsi člani ljubljanske Opere, ki so nam dali zagotovilo, da to tudi store, če bi bilo potrebno. Toda predvsem bi bilo dobro slišati samega g. Polića, kako si on razlaga one stvari, ki so primorale lani odgovorne faktorje napraviti preiskavo v gledališču, ter zlasti še, s čim opravičuje premeščenje iz Ljubljane v Belgrad. Če se g. Polić tega ne spominja več, hočemo mi pomneje s svoje strani pripomoči s stvarnim gradivom, da se zadeva razčisti.

Če se g. Polić v svojem odgovoru poziva na to, »da tudi nenaklonjena Ukmarjeva kritika ni mogla oporeči nobeno delo«, mu mi lahko postržemo z izjavo samega g. Ukmarja, ki nam je rekel: »Točno je, da so bile vse moje trditve nenaklonjene predvsem vrednotam dela g. Polića, o čemer se lahko prepriča iz kritik samih. Nenaklonjene so bile samo podelitvi vlog v primerih, ki niso težile za tem, da vsak član dobi ustrezajočo vlogo. G. Polić bi se lahko spomnil vzemirjenja, ki ga je povzročil njegov nastop proti očetvi operete »Frasquita«, kar bi bilo dovolj, da ni bilo vse tako, kot on trdi.«

Sporočilo g. Polića, da je on še vedno ravnatelj opere v Ljubljani ter da nikdar ni podal ostavke, je senzacionalno odklenilo v Ljubljani. Tu je bila vaa javnost prepričana, da je podal ostavko na direktorski položaj, ker je vsak lahko in moral sklepati iz pisma, ki ga je naslovil opernemu ansamblu, kjer pravi: »V želji, da bi po štirinajstih letih spet prišel do sapa, sem v začetku maja tega leta, ko je finančno etanje zavoda postalo normalno, prošil upravo in ministrstvo za oprostitev administrativnih poslov. Merodajni faktorji so moji želji ugodili... Iz tega bi vsak moral zaključiti, da se je g. Polić zahvalil za direktorski položaj.«

G. Polić ima prav, ko pravi, da se je sezona v ljubljanski Operi začela pravočasno. To je res. Toda v času, ko sem pisal prvo poročilo, se bili odgovorni činitelji v gledališču prepričani, da se bo otvoritev zakasnila. Da se je pa sezona kljub temu začela, je edina zasluga današnjega vodstva opere.

Kar se tiče trditve, da je današnje vodstvo spet začelo z izplačevanjem v akontacijah, je tudi res. Samo

da je g. Polić pozabil, da zato ni krivo novo vodstvo Opere, temveč v prvi vrsti on. Kakor so nam potrdili odgovorni činitelji, je g. Polić iz kredita, ki je bil določen za sedanjo sezono, izplačal plače članom gledališča ter tako zmanjšal ta kredit, da je gledališka uprava spet morala začeti z akontacijami. Če je s tem hotel prineseti dokaze neuspeha sedanje vodstva, se je kruto prevaril, ker po trditvi gledališkega ansambla, finančni uspehi sedanje sezone že prekašajo lanko, čeprav jim je nesmotnost g. Polića zelo oteževala delo. Ta nesmotnost se je predvsem pokazala v tem, da je dal dopust enemu in najvažnejšim članom opere g. Franzlu, tako da mora opera danes namesto njega najemati druge pevce ter sklepati gostovanja, da bi zamenjala g. Franzla, ki svojo gado dopušta ni izbral v določene namene. Odpustitev nekaterih članov orkestra je tudi težko zadela Opero ter se sedanje vodstvo mora truditi na vse načine, da popravi te napake. Končno je tudi primer g. Primožiča, ki se je zgodil za časa g. Polića, težak udarec za opero, ker je v njem izgubila enega svojih glavnih članov. Toda kljub vsem tem neugodnostim beleži i Opera več uspehov, kakor pa jih je imela lani.

Končno je treba povedati tudi javnosti, koliko je resnice v trditvi g. Polića, da so gotova dela lanskega leta pripravljena za to sezono. Zvedeli smo, da so se res pripravljale opere »Sabska kraljica«, »Hlapec Jernej« in »Ivetoski kralj«, toda samo prva, kakor je treba. Njo je sedanje vodstvo tudi takoj prikazalo. »Ivetoski kralj« pa se je samo nominalno pripravljaval, ker prejšnje vodstvo ni pripravilo tudi sredstev za uprizoritev. Ta opera se je študirala brez orkestralnega materiala, o katerem se je pokazalo, da ga sploh ni mogoče dobiti.

Nazadnje moramo pripomniti še tole: Ni res, da mi mislimo drugače o sposobnosti g. Polića kot pa njegovi prijatelji in merodajni faktorji. Nasprotno, mi smo trdno prepričani, da je belgrajska Opera dobila mnogo z g. Polićem kot strokovnjakom. Kot glasbeni strokovnjak je g. Mirko Polić poznan povsod, kjerkoli se je pojavil. Toda mi ostajamo pri svojem prepričanju, da direktorske sposobnosti g. Polića še zdavnaj niso na višini njegove strokovne sposobnosti. Toliko za sedaj!

Prinašamo ta odgovor g. Rakočevića, ker bo zanimal vse ljubitelje ljubljanske Opere, ki žele, da bi se razmere čim prej uredile in ljubljanska Opera zopet zavzela oni položaj, ki ji gre in ki ga kot osrednji slovenski glasbeni zavod tudi mora imeti.

Zsigmond Bátky. V Budimpešti je umrl bivši ravnatelj Narodnega muzeja dr. Zs. Bátky. Bil je eden glavnih sodobnih madžarskih narodopiscev in urednik ter pisatelj velikega dela »Madžarsko narodopisje«. V svojih študijah je upošteval tudi slovenščino in smo že v našem listu glasirali njegove spise, v katerih se dotika tudi kraljevini imen v Slovenski Krajini.

Vojaška kriza na Japonskem:

General Nišio, najvišji poveljnik Daljnega Vzhoda

Japonska vlada in japonski generalni štab sta pravkar prestala notranjo krizo v kitajskem ekspedicijskem zboru. Na Daljnem Vzhodu splošno pričakujejo v tej preureditvi prav nagel konec kitajsko-japonske vojne.

Tajni državni svet v skrbeh

Preproge in umetniško spleteno rogoznice pokrivajo tla, leseni in slonokoščeni izrezljani predmeti in pisane slikarije krasijo stene dvorane v cesarski palači v Tokiju, kjer je zbrana najvišja oblast japonskega cesarstva, tajni državni svet. Na ožji strani dvorane je prestol, nizek, jako širok stol, iz izrezljanega lesa, edini sedež v vsej dvorani. Pripravljen je za »sina sonca«, za mikada. Toda mladi vladar se le malokdaj udeleži posvetovanj državnega sveta. Zastopa ga najstarejši svetnik Samuraj, časih pa predsednik cesarskega najvišjega sodišča; ta dva prečitata nasvete cesarja — to je vse. Predsedstvo državnega sveta vodi sivolasi princ Konoye, ki sedi na tleh, kot vsi drugi člani. Pred njim je majhna, okrogla mizica z likerji, cigaretami in bonboni.

Dvorana ima samo en vhod, kjer sta dva čuvarja. Seje državnega sveta so tajne in sluge

Novi nemški generalni polkovnik v. Witzleben

ne smejo nikogar spustiti v dvorano razen članov samih. Ti pa so molčljivi, nikdar nihče ničesar ne izve, o čem se notri posvetojuje.

Pa vendarle je zneno vsemu Tokiju, kaj je državni svet rekel in sklenil. V cesarski palači in v zunanjem ministristvu, v poveljstvu velikega generalnega štaba in na borzi si »pokličanec«
pripovedujejo: na zadnji seji državnega sveta so preresčevali organizacijo armade, ki se bojuje na Kitajskem. Bivši vojni minister Itagaki, čigar beseda mnogo zaleže v državnem svetu, in drugi člani sveta, ducat starih princ, Samuraji, admirali in sodniki so soglašali s preureditvijo.

Iz Julijske Krajine

»Vose Fascista«, tako se imenuje tednik, ki je začel izhajati v Gorici. List je službeno glasilo pokrajinskega fašistovskega tajništva. Boril se bo za interese pokrajine in bo ščitil še veliko višje in velike sveteljske pravice fašizma. Nastopil bo proti vsem zmagarjem, ki živolarijo po temnih kotih, in bo zastavil pot vsem, ki nimajo čiste vesti. To so v bistvu smernice, ki se jih bo držal novi list. V uvodni besedi jih je napisal pokrajinski fašistovski tajnik.

Cerkno. — 25 letnica našega g. dekana. Naš g. dekan msgr. Ivan Kunšič je v nedeljo, dne 28. oktobra praznoval 25-letnico svojega bivanja med nami. V soboto, 28. okt. je poteklo 25 let, kar je prišel za župnika in dekana v Cerkno. Marsikaj je doživel in preživel v teh letih. Skoraj bi trdil, da ima več bridkih kot pa veselih spominov. Dospel je med nas s težavami in med težave svetovne vojne. Prva povojna leta je postala breme, ki ga je nosil, še težje: moral je celo na Sardinijo. Ko se je vrnil, se je bil položaj sicer nekoliko ublažil, vendar križev nikoli ni manjkalo. Cerkljanska fara je obsežna in hribovita. Tudi mladega in močnega gospoda počasi utrudila, zdela. Ker je bilo v povojnih letih vedno pomanjkanje duhovnikov, se je moral g. dekan nešteto-krat potiti po poteh, ki bi jih pravilno moral hoditi kak mlad kaplan. To pastirsko delo g. dekanu sicer ni vzelo dobre volje, ker so bili pa vedno še kak drugi križi, ga je preveč utrujalo in izčrpavalo. Hvala Bogu, izrabilo ga pa ni. Še sedaj po 25 letih zvestega in trdnega službovanja med nami, smo te slavnostne dni v naše veselje lahko ugotovili, da je čvrst in prožen na duhu in na telesu. Bog nam ga ohrani še lepo vrsto let! — Naš g. dekan je po rodu Gorenjec, doma je iz Gorij pri Bledu. Svojo prvo sv. mašo je zapeel dne 23. julija 1899 — pred 40 leti. Štiridesetletno mašništvo je obhajal tam poletni čisto skromno in na tihem. Tudi 25-letnico deknanovanja in Cerknem je hotel preiti, pa se je temu uprla duhovnija in duhovščina. V sredo, 25. okt. je zato praznoval svoj 25-letni jubilej v krogu svojih duhovnih so-bratov. Razen dekanijeke duhovščine so prihiteli počastiti svojega dragega dekana vsi bivši cerkljanski kaplani in duhovniki Cerkliani. V nede-ljo, 29. oktobra je bil praznik ljudstva. Fantje in dekleta so bogato okrasili ponosno farno cerkev in postavili več mlajev. Pevec so požrtvovalno za-stavili vse svoje moči in sijajno rešili svojo na-logo. Verniki, katerih se je natekalo iz domače in sosednih župnij silna množica, so se veselili le-pega slavlja in so prosili Boga, naj blagoslovi z zdravjem njihovega dobrega in priljubljenega go-spoda dekana.

Vest je zmagala. Pred nekaj dnevi se je na tržaški glavni pošti približal okencu, pri katerem se oddajajo pošne nakaznice, pater-kapucin. Ze-lel je govoriti z uradnico na samem. Ko je urad-nica stopila k njemu na hodnik, ji je rekel: »Go-spa, pred sedmimi leti ste ravno pri tem okencu v majhni raztresenosti zamenjali bankovec za 100 lir z bankovcem za 500 lir in vrnili stranki 400 lir preveč. Ko ste pomoto opazili, ni bilo osebe nikjer več. Čeprav težko, ste primanjkljaj zalo-žili iz svojega in niste o zaidevi nikomur nič pra-vili, ker si niste hoteli kvariti karjere zaradi ne-pazljivosti.« Gospa je bila presenečena in osupla, kajti njena tajnost je bila izdana. Prijazni kapu-cin pa je hitro nadaljeval: »Tukaj vam izročam

Zgodovina vrhovnega poveljstva

Govor je o enotnem vrhovnem poveljstvu japonske armade na Kitajskem.

Ko so v juliju 1937 Japonci začeli prodirati na severno Kitajsko, so postavili svoje napa-dalne čete pod generalnega šefa, ki je v popolni svobodi in neodvisnosti, komaj da je bil vezan na navodila iz Tokija, v vsem sam odločal.

Čez čas se je spočela afera v Šanghaju. No-vo armado so poslali na Kitajsko in jo prav tako postavili pod oblast vrhovnega generala, ki je imel iste svoboščine, kakor njegov prej-šnji tovariš. In ko je bil zavzet Kanton, so osno-vali tretje novo vrhovno poveljstvo in na čelu južno armade je bil prav tako vsemogočni ge-neralni šef. Te tri armade so delovale vsaka zase, in v Tokiju so skušali generalni štab, voj-no ministristvo, admiraliteta in pa tajni državni svet delovanje teh treh generalov vsaj v veli-kih obrisih usovrstiti, prilagoditi drugo dru-gemu.

Spomladi 1938 pa je bila velika bitka pri Taieršvangu, kjer je bila japonska armada po-ražena. Nato je nastala v Tokiju vladna kriza, toda ničesar se ni spremenilo pri vzrokih po-raza, pri nedostatku centralnega vodstva v ar-madi.

Kitajci so to brž spoznali in se poslej oko-ristili s tem, dokler ni general Abe, ministrski predsednik in član tajnega sveta v Tokiju, spre-govoril mogočno besedo. Dne 12. septembra t. l. je začel v ministrskem kabinetu in pri general-nem štabu delovati na to, da naj se uvede eno-tno vrhovno poveljstvo. Čez tri tedne samih po-gajanj je dosegel svoj smoter. Preizkušeni ge-neral Abe je dosegel zmago nad osebnimi pro-tivniki, zasebnimi koristmi in birokratskimi tež-kočami.

General Nišio, mlad mož iz vojske z Rusijo

Ustanovil je »Veliki glavni stan pohoda na Kitajsko«, na čigar čelo je postavil svojega naj-zmožnejšega častnika, generala Nišio, ki je ne-koč kot mlad poročnik, v japonsko-ruski vojni, zbujal pozornost s svojo izredno strateško da-rovitostjo. Nišio, ki je jako miren, izobražen in veren človek, ki naglo vse pojmuje in se tudi naglo odloči, bo torej v bodoče edini vrhovni general japonskih čet na Kitajskem. Njemu bo v pomoč dodeljen bivši vojni minister Itagaki, ki ne bo več član tajnega državnega sveta, am-pak pojde na kitajsko bojišče.

In spet se je zdaj v cesarski tokijski palači zbral tajni državni svet. Dvignjene glave in z zmagoslavnim glasom je ministrski predsednik general Abe prebral poročilo, ki bo izdano kot vrhovno armadno povelje in ki se glasi:

Kakor združene francosko-angleške čete spomladi 1918, smo tudi mi zdaj uresničili eno-tno vrhovno poveljstvo v svoji armadi. S tem smo dosegli poglavitni predpogoj za zmago in za nagel konec bojevanja zoper Kitajce. Že v bližnjih dneh se bo izkazalo, da se nismo motili.

400 lir, katere ste takrat pomotoma preveč izpla-čali, in 100 lir za obresti v teh sedmih letih. Mi-slite si, da ste imeli onih 400 lir naloženih na banki. Več me ne izprašujte, ker vam ne morem ničesar povedati. Z Bogom! — S solzami v očeh se je uradnica zahvaljevala in darovala obresti (100 lir) za reveže kapucinskega samostana.

Tako ne gre. Pred meseci je umrl g. Tuta, tolmač na goriški sodniji. Takrat smo zapisali, da si je pridobil rajni mnogo zaslug, ker je dobro obvladal slovenščino in italijanščino in bil točen in vester tolmač. Njegov naslednik je postal neki gospod, ki nobenega obeh jezikov točno in dobro ne zna. Ker je za pravični in nepristranski prav-dorek nujno potrebno, da sodnik do potankosti pozna vso pravdno snov, vse okoliščine in vse iz-povedbe tožitelja, obtožencev in prič, zato je pra-vilno tolmačenje neobhodna zahteva. Pri nespo-sobnih tolmačih so krivične razsodbe neizbežne. Zelimo zato, da se vprašanje zanesljivosti tol-mača na goriški sodniji čimprej reši. V nasprot-nem primeru bo trpelo občinstvo in bo občutno prizadet tudi ugled sodišča.

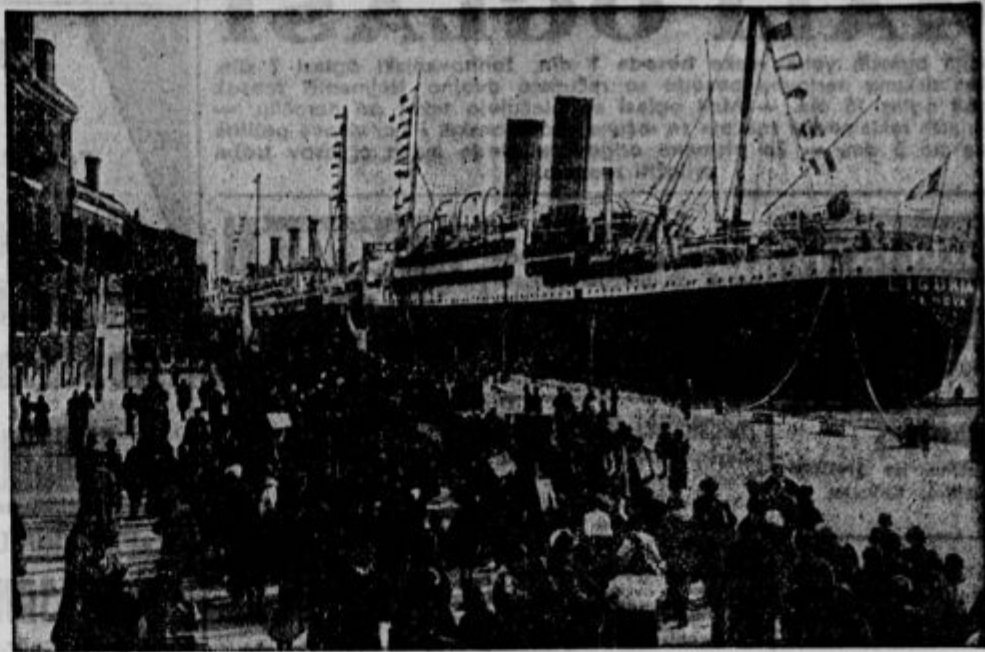
Četrti kotiček

SLON SAMBO

(127) Komaj je veliki roparski ptič odletel, je Tukan vzel čepico v kljun in je odletel. »Ali bo fant vesel,« je zadovoljno pomislil »upajmo, da bo odslej bolje pa-zill.« Spet in spet se je ozrl kraj sebe, ali ga ni kdo opazil, vendar je potekalo vse, kot je bilo želeli.

(128) »Rrrrrp, rrrrrp,« je Tukan zaklical spodaj pri skali. Spočet-ka se Filip niti ni upal pogledati ven, a ko se je Tukan spet in spet oglašal, se je previdno ozrl ven. A kaj je bilo to? »Moja čepica moja čepica!« je radostno vzkli-kal. »Tvojemu prijatelju sem ob-ljubil, da vama bom pomagal,« je dejal Tukan in je povedal, kako je dobil čepico nazaj. »In če boš videl mojega prijatelja,« je po-vzel Filip, »mu le povej, da bom zdaj kmalu pri njem. Pa še en-krat, lepa, lepa hvala!«

20.000 italijanskih prebivalcev se je vkrcalo za v Libijo, kjer se bodo naselili

ŠPORT

Šport zadnje nedelje

Zadnja nedelja je bila v znamenju nogometa, kajti razen številnih nogometnih tekem nismo imeli nobene druge športne prireditve. Nas je najbolj zanimalo srečanje našega ligaša v hrvaško-slovenski ligi, SK Ljubljane z zagrebškimi »purgerjci«. Zagrebčani so bili na vsej erti boljši od domačih in so svojo zmago zaslužili. Treba je priznati, da so bili Zagrebčani neprimerno boljši; je pa treba na drugi strani tudi priznati, da je v prvem polčasu že tudi njim precej trda predla in je izgledalo, da so bili precej zmedeni, ko so Ljubljancem prevladovali na polju in pred do-lom. Stvar bi se bila prav gotovo drugače kon-čala, ko bi se domačim posrečilo še enkrat po-tresti svetlišče Glaserjevo. V naslednjem prina-šamo še rezultate posameznih tekem:

Gradjanski : Ljubljana 5:1 (1:1).

Predtekma:

Gradjanski (jun.) : Ljubljana (jun.) 3:2 (2:1).

Hašk : Split 1:1 (1:1).

Slavija (Varaždin) : Sašk 2:1 (1:1).

Slavija (Osijek) : Concordia 2:1 (2:1).

Tabela v hrvaško-slovenski ligi izgleda po nedeljskih tekmah takole:

1. Gradjanski	9	8	1	0	41:3	17
2. SASK	10	6	2	2	18:14	14
3. HASK	10	6	2	2	23:18	14
4. Hajduk	9	5	1	3	23:13	11
5. Concordia	10	4	1	5	21:21	9
6. Slavija, Ostjek	9	3	3	3	19:26	9
7. Ljubljana	10	2	3	5	20:32	7
8. Split	9	2	2	5	8:19	6
9. Bačka	10	2	1	7	14:29	5
10. Slavija, Varaždin	10	1	2	7	7:20	4

V srbski ligi pa so takole igrali:

Jugoslavija : Gradjanski (Skoplje) 4:1

Vojvodina : Jedinstvo 3:1

BSK : ZAK 3:1

Bata : BASK 1:1

Slavija : Zemun 2:0

Tabela srbske lige bo do naslednje tekme tale:

1. BSK	7	6	0	1	32:7	12
2. Jugoslavija	7	5	2	0	23:9	12
3. Slavija, Sarajevo	7	5	0	2	20:10	10
4. Jedinstvo	7	3	2	2	15:14	8
5. Gradjanski (S)	7	4	0	3	15:16	8
6. Vojvodina	7	3	2	2	14:16	8
7. Bata	7	2	2	3	12:21	6
8. BASK	7	0	3	4	6:13	2
9. ZAK	7	1	0	6	12:19	2
10. Zemun	7	0	1	6	7:13	1

Tekme za prvenstvo LNP

Hermes : Reka 7:1 (6:0)

Jadran : Svoboda 3:1 (1:0)

SK Maribor : Gradjanski (Čakovec) 1:0 (0:0)

Čakovečki SK : Rapid (Maribor) 4:3 (2:2)

Vič : Mladika 4:4

Seja plenuma JOO

V Zagrebu je imel olimpijski odbor svojo sejo, katere se je pa udeležilo samo polovica včlanjenih zvez. Na seji so razpravljali o petih zimskih olimpijskih igrah v Garmisch-Partenkir-chenu ter o seji mednarodnega olimpijskega od-bora, ki bo leta 1941 v Belgradu, niso pa mogli napraviti definitivnih sklepov, ker stvar ni od-visna samo od jugoslovanskega olimpijskega od-bora. Sklenjeno je tudi bilo, da se bo od mini-strstva odobrena podpora v iznosu 42.500 din po-razdelila po starem ključu med posamezne zveze.

Nov plavalni rekord

Švedski plavalni prvak svetovnega slovesa — Bjoern Borg, je postavil v hrbtnem plavanju na 500 jardov nov rekord s časom 5:31:3 min.

Berlin : Sofija 4:2

V Sofiji se je odigrala v nedeljo nogometna tekma med reprezentanco Berlina in Sofije. Zma-gal je Berlin z rezultatom 4:2.

Bill Watson — svetovni deseterbojnik

Olimpijski lahkoatletski deseterboj ni le najbolj vsestransko, temveč tudi najbolj na-porno tekmovalje. Zato se ne smemo prav nič čuditi, da je tako malo deseterbojnikov na svetu. Imamo pa kljub temu odlične zastop-nike v teh težkih telesnih vajah.

Letos so bili v Evropi ameriški lahkoatleti, med katerimi je bil tudi 21-letni črnc Bill Watson, ki je zbujal veliko pozornost pri vseh strokovnjakih lahkoatletskega športa. Ta mla-di študent, ki je obenem privatni tajnik sve-tovnega boksarskega prvaka Joe Louisa, je že tedaj pokazal velike sposobnosti za olimpijskega deseterbojnika. On naj bi slavno tradi-cijo ameriških deseterbojnikov nadaljeval.

Značilno pa je, da je v Ameriki težko do-biti v razdobju med posameznimi olimpijskimi igrami deseterbojnika, ki bi jih lahko prište-vali posebnemu razredu. To izvira namreč iz tega, ker Amerikanci ne polagajo tolike va-žnosti na deseterbojnika, ki ga smatramo v Ev-ropi kot popolnega atleta kakor na primer te-kača, ki preteče 100 m v času 10,2 sek. V ilu-stracijo navajamo še to, da je letošnji ameri-ški prvak v deseterboju dosegel 6671 točk, kar za Ameriko gotovo ni noben rezultat. Toda naj že bo kakor hoče, to pa je že sedaj gotovo, da bo pri prihodnjih olimpijskih igrah Amerika v deseterboju z atletom Billom Wat-sonom zopet favorit. Zanimivo je, da so pri zad-njem srečanju v olimpijskem stadionu v Ber-linu opazili nekatere tehnične pogoške v me-tanju krogle pri omenjenem črncu. Še bolj za-nimivo pa je, da je potem, ko je Watson od-pravil te napake, porinil kroglo kar na 16,40 m.

Sedaj si pa oglejmo še posamezne rezul-tate, ki jih je dosegel Watson. Pripomnili bi takoj, da ti rezultati niso bili doseženi v dese-terboju, temveč ob različnih dneh in različnih prireditvah. Ti rezultati pa tudi kažejo, da ta Amerikanec ni tak kakor so drugi deseter-bojniki, temveč je prav tako odličen v tehik kakor v skokih in metih. Njegovi najšibkejši disciplini sta teka na 1500 in 400 m ter skok ob palci v višino, katerega prav malo goji. Toda kljub temu bi prišel Watson, če prera-čunamo njegove rezultate v točke, na 8431 t., s čemur bi svetovni rekord Amerikanca in pa olimpijskega zmagovalca iz Berlina Glenn Mor-risa, ki je dosegel 7900 točk, prekosil za več kakor 500 točk. To je brez dvoma obudovanja vreden uspeh, ki nas zopet sili, da začnemo resno razmišljati, kje prav za prav je meja človeških zmognosti. V posameznih disciplinah izgledajo rezultati tega fenomenalnega dese-terbojnika takole:

100 m	16.40 m	1000 točk
skok v daljavo	53.0 sek.	716 točk
krogla	1.88 m	884 točk
skok v višino	15.2 sek.	896 točk
400 m	3.65 m	754 točk
110 m zapreke	4.50	475 točk
disk	60.00 m	782 točk
skok s palico	7.60 m	971 točk
kopje	16.40 m	1081 točk

Rezultati svetovnega rekorderja Morrisa pa so bili takile: 11.5 sek., 6.79 m, 14.10 m, 1.85 m, 49.4 sek., 14.9 sek., 43.02 m, 3.50 m, 54.52 m, 4:33.2 min.

Bradi se je zopet ponesrečil

Znani smučarski skakalec Jožef Bradi, ki je po-stavil na naši planiški skakalnici svetovni rekord v skokih in ki si je osvojil lansko leto svetovno prven-stvo v Zakopanem, se je pri neki smučarski turi zo-pet ponesrečil. Zlomil si je namreč nogo v spodnjem delu. Bradi si je namreč že v začetku leta 1938 en-krat zlomil nogo, se je pa zelo hitro pozdravil.

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglaš 2 din. Debele tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglaš 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonjska, 3 mm visoka pešna vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Hotelska kuharica
išče mesto za takoj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 17483. (a)

Deklica
išče mesto za šiviljsko obrt. Kikel. Zaloška cesta 45. (a)

Oskrbnik
absolvent kmetijske šole s prakso — išče službo. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Postena« 17.567. (a)

1000 din dobi,
kdor mi preskrbi stalno službo v Ljubljani. Položim kavelj. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Stalna služba« 17.566, a

Šofer-kovač
trezen, pošten, vojašine prost, z dobrimi spricvali in prakso, išče kakršnekoli zaposlitve. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 17.437. (b)

Industrijski knjigovodja
bilancist na odgovornem mestu, želi prenesti mesto. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Zanesljiv 1940« 17.387. (a)

Gospodična
inteligentna, strogo kršč. vzgojena, z malo maturo in enoletnim trgovskim tečajem, zmožna stroje-pisja in pisarniških del, išče primerno službo. — Gre tudi en mesec brezplačno. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Marljiva« 16.994. (a)

Vajenci

Deček
ki ima veliko veselje do trgovine, se želi izučiti. Cenj. ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Dobro vzgojen« 17.590. (v)

Močan fant
16 let star, priden — išče učno mesto mehanika. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 17356. (a)

Za 15 letnega fanta
močnega in delavljivega s 3 razredi srednje šole iščem mesto vajenca — ključavničarske ali mehanike obrti po možnosti na deželi s popolno oskrbo. Naslov v upravi »Slovenca« pod 17.439, p

Velika izbira blaga za

damske plašče in kostume

R. MIKLAUC

•PRI ŠKOFU•

LJUBLJANA

Lingarjeva ulica 3

Pred škofijo 3

Ugodne cene!

Službo dobe

Urarskega pomočnika
dobrega delavca, sprejme Jakob Svager, urar, Vukovar. (b)

Pomočnika
strokovno dobro izurjenega, sprejme renomirana trgovina z železnino v Ljubljani. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod št. 17406. — Tudi kmetijski fant, pošten in trezen, vajen konj. dobi službo pod gornjim naslovom.

Prodamo

Prodaj
kredenco, sobno, lepo, in železna vrata. »Mestni trg 13/II. (l)

Letošnje nove fige
za žganjekuho, prvovrstne, po najnižji ceni na razpolago pri Oražmu v Mostah.

Patent »Kraljica pečla«
ki se naloži le enkrat dnevno in gorl ves dan, je v zalogi v vseh velikostih pri A. Semenič in drug, železnina, Ljubljana, Miklošičeva cesta 16, telefon 22-21. (l)

DRVA PREMOG
IV. SCHUMI
DOLENJSKA
CESTA

Kupimo

Vsakovrstne zlato kupuje
po najvišjih cenah
CERNE, juvelir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 3

Srebro, drage kamne in vsakovrstne zlato kupuje
po najvišjih cenah
Jos. Eberle, Ljubljana
Tyrševa 2
(palača hotela »Slon«)

Bukova drva
suha, kupujem takoj. — Za januar in februar kupujem sveža drva. — Export I. Meštrovič, Zagreb, Jelačićev trg 15. — Telefon 23-612. (k)

Obrt

Mreže za postelje
najceneje pri Andlovicu, Komenakega ulica 24. (l)

Posrestva

Vila v Celju
tristanovanska, visokoprtilna, zidana 1936 — napročaj. Polzve se pri Kronovšek, Celje, Glavni trg 6. (p)

SOBE

ISČEJO:
Dve sobi za pisarno v sredini mesta iščem. — Ponudbe z navedbo ulice, velikosti prostorov in mesečne najemnine pod »Zveza« 17.601 v upravo »Slovenca«. (s)

Razno

Tri legitimacijske slike
za 10 din pri Foto Pavlovčič, Poljanska c. 12.

Vnajem

ISČEJO:
Suh prostor primeren za skladišče — vzajem v najem ali odkupim. Ponudbe upravi »Slovenca« pod P. »Delavnica« 17.579. (m)

ODDAJO:

Prodaj ali dam v najem
gostilno s prenočiščem, večje posestvo s gospodarskimi poslopi in mesarjijo. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod »Prilika 3«. 17372. (l)

FIRMA SLAMIC
otvarja
podružnico

na Mestnem trgu št. 17
(bivši lokal zlatarske trgovine Eberle)
Tel. 39-75
Meso — Delikatese

„Slovenčeva“ podružnica
Ljubljana, Tyrševa cesta
(palača Poštni dom)

Danes ob 7 zjutraj nam je došel Boguvdano, v najlepši moški dobi 48 let, ljubljani soprog, očka, brat, svak in stric, gospod

SLAVKO SMOLE

posestnik, starešina gasilske čete, podstarosta Sokola itd.

Pogreb nepozabnega bo v torek, dne 7. novembra 1939 ob pol 4 iz hiše žalosti na pokopališče v Gor. Logatcu. Gor. Logatec, dne 5. novembra 1939.

Fanči roj. Rihar, soproga; Iko, sinček; Manica, hčerka; rodbine: Smole, Lang, Milavec, Gala, Roter, Tevž, Rihar in ostalo sorodstvo.

Sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo žalostno vest, da je danes po težkem trpljenju umrla naša hčerka in sestra

BARBIKA

Pogreb bo v torek, dne 7. novembra, ob pol 5 popoldne na vojniško pokopališče. Vojnik, dne 5. novembra 1939.

Rodbina dr. Mirko Pokern

Vsem sorodnikom in znancem naznanjamo žalostno vest, da je umrl danes ob 3 popoldne naš ljubljani mož, oče in stari oče, gospod

MARTIN KROPIČ

strojnik v pokoju

Pogreb ljubljene pokojnika bo v sredo, 8. novembra, ob 4 popoldne na mestnem pokopališču. Celje, dne 6. novembra 1939.

Zalujoči ostali

ZAHVALA. Ob izgubi mojega moža, očeta, gospoda

Jakoba Schwarzmanna

izrekava tem potom vsem sorodnikom in znancem najglobljo zahvalo. Posebno pa se morava zahvaliti č. duhovščini za pogrebne svečanosti, č. sestrama Floridi in Gertrudi za neizmerno ljubezen in požrtvovalnost v boleznih, g. ravnatelju Soneu za izkazano sočutje, Olepševalnemu društvu za hitro gmotno pomoč, vsem darovalcem vencev, vsem, ki so izrazili sožalje in končno vsem, ki so pokojnika v tako obilnem številu spremljali na njegovi zadnji poti in nama s tem lajšali težko bol. Rožna dolina, dne 6. novembra 1939.

Zalujoča žena in sin

Arnold Fredericks:

Svetlobni znaki

Detektivski roman. — Priredil Fr. Kolenc.

»Gospod Stapleton,« je dejal, »vaš sin je v moji oblasti. Brezpogojno je zdrav. Včeraj sem vam dal priliko, da ga dobite nazaj, toda vi se niste poslužili te prilike.«
»Storil sem, kar je bilo mogoče,« je presenečeno odvrnil bankir in je zatrl željo, da bi pograbil lopova za vrat.
»Mogoče, toda moj načrt je bil prekrizan. Vi se niste držali mojih navodil.«
»Pač. Do najmanjših podrobnosti!«
Tujec je zgubil čelo.
»Niti besede ni vredno o tem izgubljati,« je mrmral. »Dati vam hočem še eno priliko.«
»Vražji izsiljevalec!«
»Črnobradec je dvignil roko.
»Gospod,« je dejal mirno, »četudi se razburite, ne pridete dalje. Ako hočete dobiti otroka nazaj, poslušajte, kar povem.«
»Dobro! Govorite!«
»Prvič ne želim, da bi se policija mešala v zadeve, ali pa Duvall, ki ste ga vi najeli. Stapleton je osuplo stopil korak nazaj.
»Odkod pa veste, da za mene dela?« je vprašal.
»Gospod, to je moja stvar; zadovoljite se s tem, da vem. Ako hočete, da kdaj zopet vidite svojega otroka, storite najbolj pametno, ako pazite na to, kar zdaj povem, in dobesedno vestno izpolnite moja naročila.«
Glas mu je bil surov in preteč. Stapleton je z zamahom z roko dal znak, da naj nadaljuje. Bankir je bil preveč razburjen in ni mogel govoriti.
»Jutri zvečer v tem času, ob osmih, pridem sem, v to hišo in bom povpraševal po vas. Vi

mi v majhnem zavoju izročite stotisoč dolarjev. Denar tukaj preštejem, ali je v redu. Potem grem peš do slavaloka, ki od tukaj ni daleč. Tam počakam avto, ki pride po mene in se z njim odpeljem. Ako bom lahko šel brez vsake nesreče, potem se vam tekom pol ure sporoči naslov, kjer najdete otroka. Ako mi ne bo mogoče oditi neovirano, potem ne dobite naslova in ne boste videli otroka živvega. To je zadnja prilika, gospod Stapleton. Izjaviti vam moram, da je zelo važno, da ne poizkusite ničesar, s čimer bi jutri zvečer meni preprečili miren odhod.«

V prvem trenutku Gracija ni vedela, kaj naj stori. Bala se je, da postavi v nevarnost otrokovo življenje, ako se zdaj vmeša. Vendar pa je bila na jasnem, kako dolžnost ima kot zaupnica redarstva. Na tem mora biti, da tega moža aretiraj, preden zapusti hišo.

Vedela je, da ne more na ulico, ne da bi šla skozi sprejemno sobo in v tem primeru bi jo Stapleton in obiskovalec videla. Drugo ne preostaja, telefonirati mora.

Hitela je v sobico, v katero se je moglo priti skozi vrata zadnje knjižnične stene; tam je bil telefon. Gracija je to vedela. Ko je vstopila, je zaprla vrata, ker se je bala, da bi jo slišala; poklicala je policijskega šefa. Lefevre ni bil navzoč, a eden njegovih pomočnikov je bil tam in Gracija ga je informirala o položaju in prosila, da takoj pošlje enega moža.

Najmanj deset minut, če ne več, preteče, preden oni mož prispe z avtom sem. Kaj naj stori Gracija, da obiskovalca tako dolgo zadrži, da pride policija?

To vprašanje je za njo rešil slučaj popolnoma nepričakovano. Ko je odprla vrata, da bi se vrnila v knjižnico, je slučajno zvrnila stol. Ta ropot sta slišala i Stapleton i tujec. Bankir, ki je v razburjenosti pozabil, da je Gracija tam, se je naglo pojavil med vrati slepe sobe, ki je obe sobi vezala.

»Hodite sem, gospodična Goucourt,« je dejal resno.

Gracija je vstopila v sprejemno sobo. Črno-bradec jo je brezobzirno gledal.

»Oh! Najbrž nastavljenka redarstva. Gospod Stapleton, najinemu pogovoru so torej prisluškovali?«

Bankir je bil zelo razburjen in se je obrnil h Graciji.

»Ali ste poslušali, kaj da sva govorila?« je vprašal.

»Da.«

»Potem želim, da se na noben način ne vmešate v zadevo. Ob tej priliki hočem kljub vam vsem dobiti otroka.«

Gracija ni odgovorila. Pogledala je črno-bradca, ki jo je nemoteno gledal.

»No, jaz sedaj grem,« je pripomnil tujec. Gracija ga je samozavestno pogledala:

»Vi ne morete zapustiti hiše,« je dejala.

»Zastrazena je. Ako pa bi vendar hoteli oditi, zaženem krik.«

»In zakaj naj čakam tukaj?« je vprašal mirno tujec.

»Telefonirala sem na policijo. Čez nekaj minut bo tu uradnik, da vas aretiraj Svetujem vam, da ste mirni, dokler ne pride.«

Razbojnik je šel k oknu, odkoder se je videlo po vsem Avenue Klebarju, razgrnil je zaveso in pogledal ven. Gracija je bila radovedna, ali da kak znak svojim tovarišem zunaj. Mož je nekaj časa pozorno gledal na ulico, potem pa se vrnil v sredo sobe.

»Držal se bom vašega sveta, gospodična in bom čakal,« je dejal mirno.

Stapleton je brez besede strmел v jezi. Ni mogel storiti ničesar, ker je vedel, da greši, ako se postavi zoper redarstvo in pomaga, da zločinec zbeži. Sedel je na stolu in je na tistem klet Gracijo z vso pariško policijo vred.

Nekaj trenutkov so vsi molčali. Graciji se je zdelo, da to traja že celo večnost, ko je

slišala tiho zvonjenje spodaj, nakar se je pojavila preplašena hišna z novico, da je zunaj detektiv od redarstva, ki želi takoj govoriti z gospodom Stapletonom. Komaj je izgovorila to do konca, ko jo je civilno oblečen širok mož potisnil na stran in vstopil v sobo.

Hitro se je ozrl okrog sebe. Gracija se ni spominjala, da bi ga bila prej videla.

»Od policije sem poslan,« je dejal in šel k tujcu, da bi aretiraj tega človeka.«

V tem trenutku je Gracija slišala, da so zazvenčale sponse, s katerimi je detektiv vklestil črno-bradca.

Razbojnik se je šaljivo smejal.

»Z veseljem grem z vami, prijatelj,« je dejal.

Stapleton je vse to gledal z onemoglo jezo. Z bridkostjo je čutil, kako se je policija vmešala v njegove načrte, ki so bili usmerjeni na rešitev otroka. En del je bil sicer vesel, da so zločinca aretirali, toda grozno bi bilo, ako bi bil to vzrok smrti ugrabljenega sinčka. Obrnil se je k črno-bradcu, ki je s smehom stal pri vratih.

»Upam, da uvidite,« je rekel, »da nimam s tem nič skupnega, ne morem za to. Navzočnost te ženske je popolnoma slučajna. Pozabil sem, da je v drugi sobi. Res, bil bi srečen, ako bi videl, da pridete v dosmrtno ječo, toda ne v slučaju, da bi to preprečilo povratek mojega sinčka.«

Črnobradec se je veselo dalje smejal.

»Prijatelj, verujem vam,« je dejal. »Saj se otroku še ni zgodilo nič hudega. Kljub velikemu prizadevanju tega gospoda od redarstva upam, da jutri zvečer spet lahko pridem, in usoda vašega otroka je odvisna od tega, ali pripravite gospoda Lefevra in Duvalla do tega, da me ne ovirajo v moji nakani. To je edina možnost, da vi kaj dosežete, o tem ste lahko prepričani.«

LJUBLJANA

Razstava likovnih umetnic

V nedeljo je bila otvoritev razstave likovnih umetnic v Jakopičevem paviljonu, ki se je udeležujoče skoro vse slovenske likovne umetnice, poleg tega pa kot gosti tudi umetnice iz Belgrade, Zagreba in Sušaka. Tako so slovenske umetnice tiho in mirno nastopile brez velikih glasnih gesel ter povabile tudi svoje kolegice iz drugih delov države, da tako poudarijo skupnosti, ki jih veže še bolj v današnjem negotovem času. Te misli je poudarila tudi gospa banica Nija dr. Natlačenova, ki je odprla razstavo s temi-le besedami:

Velečene, dami, spoštovani gospodje! Danes, ko je nad velikim delom sveta ozračje mračno, ko sto milijoni človeštva drhte pod silno težo vojne, ko se zdi, da tam zunaj slavi strašno zmagovalje sovraštvo in surova sila, odpiramo tu zopet novo umetniško razstavo. Zavedajoč se tega stranskega kontrasta med blagodejnim mirom, čigar blagodati uživamo v naši domovini, in strahotami tam zunaj, moramo biti hvaležni Bogu in krmarjem naše države, da nam je doleslej prizanešeno z vojnimi grozotami.

Lepo vrsto razstav likovne umetnosti smo že imeli priliko videti letos v teh prostorih. Danes stopajo pred nas s svojimi deli naše likovne umetnice, hotele poudariti svojo odločno voljo, da hočejo tudi one doprinesiti svoj del k zgradbi naše duhovne kulture in soodločati pri njenem razvoju.

Poleg slovenskih likovnih umetnic nastopajo pri tej razstavi tudi pripadnice srbskega in hrvatskega naroda. To daje razstavi z ozirom na današnji čas še posebno važno obsežnost. Naj bi ti skupni napor slovenske, hrvatske in srbske žene čimveč pripomogli do čim tesnejšega medsebojnega duhovnega zblizanja treh bratskih narodov, da bo tako naša skupna domovina Jugoslavija res edina in složna in tako tudi res močna.

Ob teh mislim razglašam, da je razstava odprta.

Po govoru ji je predsednica razstavljalnega odbora kiparica Pajničeva izročila lep venec živih orhidej. Otvoritev razstave se je udeležilo odlično občinstvo, poleg otvoriteljice g. Natlačenove tudi ban dr. Natlačen, rektor univerze prelat dr. Slavič, zastopnik mestnega župana inšpektor S. Kranjc, šef prosvetnega oddelka dr. Sušnik ter veliko predstavnic ženskega javnega udejstvovanja z gospo dr. Adleščič na čelu. Osebo sta bili navzoči tudi slikarica gospa dr. Ružičeva s Sušaka in gd. Pažičeva, ki razstavlja v družbi slovenskih slikaric na tej razstavi. Po otvoritvi so prireditelje razkazale odličnikom razstavo, ki se je udeležujejo naslednje umetnice: Beševec Milica iz Belgrade, Pažič Stela iz Zagreba, Božena Ružič-Vilhar iz Sušaka ter Slovenke: Kraljeva, Pajničeva, Remčeva, Piščančeva, Pregljeva, Santlova Augusta in Henrika, Trnkocijeva in Zupanc-Sodnikova. O razstavi sami pa bomo še posebej poročali. Za zdaj jo občinstvu samo toplo priporočamo.

Vsesvetki rekord tramvaja

Tramvajski promet na praznik Vseh svetnikov pomeni rekord naše električne cestne železnice. Ta rekord je pa hkrati najrazveseljivejši dokaz, kako prav je naredila sedanja mestna uprava, ko je zgradila svetokriški progo.

Tudi lanski vsesvetki promet s cestno železnico je do lanskega leta pomenil rekord, saj niti največje ljubljanske prireditve niso izkazale tako velikega navala na tramvaj. Niti pred svetokriški progo niti pozneje namreč nikdar nismo presegli 35.000 vozovnic na dan. Lani je bilo pa na praznik Vseh svetnikov oddanih 44.469 vozovnic, a letos se je to število povečalo na 49.058 vozovnic. Ker smo letos dobili tudi nove vozove popolnoma domačega izdelka, je bilo v prometu s prikolicami 52 tramvajskih vozov, ki so prevozili 8400 km. Kako ogromna je ta dolžina, si lahko predstavljamo, saj je približno enaka petini ekvatorja in tako tudi petini obsega naše zemlje. Pri tej dolžini proge in pri tej množici potnikov bi pa vsakdo računal tudi na ogromne dohodke. Res smo lani dobili za vozovnice 79.778 din, letos pa že 88.197 din, da bo ob tej vsoti v primeri z dolžino prevoznice proge in s številom potnikov marsikdo razočaran. Iz nje namreč vidimo, da so obiskovalci grobov in sploh ljudje, ki so se ta dan posluževali tramvaja, izdali za vozovnico povprečno samo po 1.80 din. Z Viča in iz St. Vidu se jih je torej zelo malo peljalo na pokopališče k Sv. Križu in tudi obiskovalci grobov iz središča mesta, od koder stane vozni na 2 din do Sv. Križa, so šli peš do one postaje, od koder velja vozni na samo 1.50. S šopki in veneli obloženi obiskovalci grobov so se vozili na pokopališče, a večina se jih je peš vračala domov.

Na drugi strani pa tudi izdatke 88.000 din za 49.000 potnikov najbolje dokazuje, da je ljubljanski tramvaj zelo poceni, saj so obiskovalci grobov prišli na pokopališče povprečno za 1.80 din, čeprav so se ta vozila tudi z vseh končnih postaj naše električne cestne železnice, torej z Viča in Rakovnika ter iz Most in iz St. Vidu.

Vsesvetki rekord ljubljanskega tramvaja nam zgornjo pripoveduje o varčnosti ljubljancov.

In prav ti varčni ljubljanci so najbolj veseli ugotovitve ob tem rekordu, da se je tramvajski progo k Sv. Križu izboljšal težki položaj ljubljanskega tramvaja sploh. Odkar imamo namreč progo na pokopališče k Sv. Križu, se je poživljal promet tudi na vseh drugih tramvajskih progah za prav lep odstotek. Če se bomo električne železnice še bolj privadili in se je še bolj posluževali, se bo njen položaj še bolj izboljšal in vsak dan bomo bližje novim prepotrebim program naše mestne električne cestne železnice.

*

I Prvi film s slovenskimi napisi. Pod gornjim naslovom smo objavili v nedeljski številki poročilo o prizadevanju Prosvetne zveze za izdelavo slovenskih zvočnih filmov in smo v tej zvezi tudi omenili, da je Prosvetni zvez uspešno nakupiti v zamejstvu zbirke filmov, katere pa da bo razpečevala po vsej državi pod imenom EMONA-FILM. Naproseni smo, da naše poročilo popravimo v tem smislu, da kar se tiče nabave filmov v zamejstvu, teh ni nabavila Prosvetna zveza, temveč EMONA-Film dr. z. o. z., ki je popolnoma samostojno trgovsko podjetje. Pri tem podjetju je Prosvetna zveza samo delno udeležena in je družabnik tega podjetja tudi kinopodjetnik g. Milan Kham. Glede opreme filmov s slovenskimi napisi smo dobili poročilo, da bo ta izposojevalnica res opremljena večje število filmov s slovenskimi napisi, vendar pa ne vseh, ki jih bo prinesla, kot je to rečeno v našem poročilu.

I Ostanke rimskega zidu so našli pri izkopavanju temeljev za stanovanjsko hišo Pokojniškega zavoda na nekdanjem nuneškem vrtu. Eno izmed hiš, ki bo stala ob Nunki ulici, gradi gradbeno podjetje »Stavbna družba« iz Ljubljane. Izkop za temelje je že skoraj dokončan, le v bližini stare Nuneške ulice, nekako pod starim nuneškim zidom ne gre delo naprej. Tam so namreč delavci naleteli na močan kamenit zid, ki je že s svojo širino izdal tudi svoj postanek. Gradbeno vodstvo je takoj obvestilo Narodni muzej in strokovnjaki so doglali, da so delavci odkrili globoko pod zemljo del rimskega obzidja, kakor tudi temelje velikega okroglega opazovalnega stolpa, ki je stal na vogalu obzidja. Poleg tega so odkopali še nekaj drugih zidov, ki izvirajo prav tako iz tistega časa. Za sedaj je odkopavanje obzidja ustavljeno, ko pa bodo ostanke temeljito pregledali, bodo zid razkopali. Prav nad rimskim obzidjem pa so odkopali delavci še drugo zanimivost. Odkrili so majhen kanal, zgrajen iz opek, v katerem so bile položene še močno preperle kabeleke žice. Vseh šest bakrenih in močno izoliranih žic vodi nekako ob rimskem zidu in nad njim naprej čez Nuneško ulico. Žice so bile položene prav za obzidjem nuneškega vrta in ljubljanske poštna in telefonska sekcija teh vodov sploh nima v evidenci. Prav verjetno pa je, da so ti vodi ostanek provizorija iz svetovne vojne, ko so v nuneškem samostanu bili nastanjeni vojaki. Zidarska zadruga gradi novo obzidje nuneškega vrta, pa pridno hiti, tako da je že zrastel novi zid skoraj v vsej dolžini v višini tri četrti metra.

I Srajce, kravate, — Karničnik, Nebotičnik. I Zdrženje gledaliških igralcev, sekcija Ljubljana, se najpričneje zahvaljuje vsem, ki so na katerikoli način prispevali k lepo uspeši akademiji za bolnega eklatateja g. M. Kogojca.

I Tablice za tombolo v Kranju ima v predprodaji tvrdka A. Gorec. V Ljubljani kupljena tablica bo imela še posebno ugodnost, o kateri se preprčaje v izloženem oknu pri A. Gorcu.

I Predavanja Ljudske univerze. Ljudska univerza v Ljubljani nam je poslala seznam svojih predavanj za prvo tretlino tekočega leta. Iz njega posnemamo, da bodo predavali sledeči gg.: 8. nov.: univ. prof. dr. Maks Samec, Nadomestki in umetne snovi; 15. nov.: univ. prof. dr. Al. Zalokar, Pomoči porodnicam; 22. nov.: univ. prof. dr. E. Spektorek, Socialna mitologija; 29. nov.: univ. asistent inž. F. Premrl, Tehnološki pogledi na produkcijo v raznih gospodarskih sistemih; 13. dec.: prof. dr. F. Stele, Likovna umetnost pri severnozahodnih Slovanih (I. del); 20. dec.: prof. dr. F. Stele, Likovna umetnost pri severozahodnih Slovanih (II. del).

I Važno za gg. tehničarje. Na vse tehnične potrebitine kakor risalno orodje, računalna, pavzne papirje in druge pripomočke nudi popust tvrdka M. Tičar.

Žalosten dogodek pri sv. Martinu pri Vurbergu

Maribor, 6. novembra.

Sv. Marlin pri Vurbergu, priljubljena nedeljska izletna točka mariborskih meščanov, je bil sredi priprave žalostnega dogodka, ki je pretresel ves kraj. Brez pravega vzroka je prišlo sredi ceste na vasi do spopada med dvema 19-letnima fantoma, pa je eden izmed njiju obležal mrtve.

Pri posestniku in trgovcu Kostanjku pri Sv. Martinu pri Vurbergu sta bila zaposlena dva mlada 19-letna fanta, Matija Pečar kot trgovski pomočnik in Mirko Petek kot pastir. Med obema je bilo, kakor je to na deželi pri ljudeh, ki služijo istega gospodarja, prijateljsko razmerje, dasi je Pečar kot socialno višje stoječ trgovski pomočnik gledal zviška na svojega tovariša-pastirja. Hodila sta skupaj ter nihče ni opazil, da bi bilo med njima kakšno nasprotstvo. Tako sta se tudi v nedeljo popoldne napotila skupaj od hiše svojega gospodarja. Podala sta se v gostilno Toplak pri Sv. Martinu. Pred to gostilno se je potem zvečer v mračni temi odigral prizor, ki še sedaj ni povsem pojasnjen. Kakor pripovedujejo priče, ki so dogodek gledale, je ob pol 8 zvečer prišel Pečar iz Toplake gostilne na cesto. Tedaj se je pojavil na cesti Mirko Petek, ki je prišel od nekod iz teme. Pečar in Petek sta se ustavila ter je Pečar začel svojega tovariša nagovarjati, naj se vrne sedaj domov k gospodarju. Ker Petek še ni hotel domov, ga je Pečar očividno nekoliko nahruil. Posledica je bilo kratko prerivanje, naenkrat pa je Pečar presunljivo krknul, se zgrabil za prsi ter se opotekel nekaj korakov naprej, nato pa padel na tla. Iz prsi, kamor je bil zaboden, mu je privrela kri ter je v nekaj minutah izdihnil. Zadet je bil pod prsni koš v sredini telesa, rezilo noža pa je očividno ranilo važne življenjske organe in najbrž tudi srčne žile, tako da je v nekaj minutah izkrevljal. Njegov morilec je nekaj časa topogledal na žrtev na tleh: očividno se je šele tedaj začel počasi zavedati, kaj je napravil. Potem je vrgel okrvavljen nož iz rok ter pobegnil v temo. Mlado žrtev tega usodnega spopada so prenesli v mrtvašnico, kjer bo truplo razteleseno, ubijalca pa iščejo sedaj orožniki. Pravi vzrok dejanja se bo razkril šele po zaslišanju morilca, najbolj verjetno pa je, da je Petek izvršil dejanje v veliki pijanosti, ki se letos, kakor že dolgo ne, v usodni meri razširja med našo mladino.

— Kronična zapeka in njene slabe posledice, posebno pa motnje v prebavi, se morejo preprečiti z že davno preizkušenim sredstvom za čiščenje, z naravno »Franz-Josefov« grenko vodo, ki se tudi po daljši porabi izkazuje kot zelo odlična. Oni, ki bolehalo na želodcu in čreveh, pa pijejo »Franz-Josefov« vodo, so zelo zadovoljni z okusom kakor tudi z njenim učinkom.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

m Opekarne odpuščajo. Opekarne na severni meji so imele nekaj časa zelo dobro konjunkturo z izvozom svojih proizvodov v Nemčijo. Dokler so Nemci utrjevali svojo zapadno mejo proti Franciji ter zidali svojo Siegfriedovo črto, so rabili mnogo opeke, tako da so jo uvažali iz naših krajev v vsaki količini ter jo dobro plačali. Sedaj pa je gradbena delavnost v Nemčiji zaradi vojne popolnoma zaspala in z njo vred tudi izvoz naše opeke, pa so začele opekarne v mariborski okolici zelo

Se danes ponavljamo prekrasni, nepozabni film

Nihče naj ne zamudi tega sporeda!

KINO UNION Tel. 22-21 - Ob 16, 19 in 21

BREZDOMCI

Spencer Tracy — Mickey Rooney

I Na poti domov ga je zadela kap. 58 letni samaki krojaški pomočnik Lovrenc Gorjup, doma iz Ljubljane in stanujoč na Glincah, je šel v nedeljo popoldne na obisk v Trnovo. Na večer se je vračal iz Trnovega proti domu, ko ga je v Gerbičevi ulici začela obhajati slabost. Stopil je v hišo št. 64 in prosil domače, če mu dovolijo, da se malo odpočije, ker mu prihaja slabo. Tam stanujoči delavec tobačne tovarne Franc Cimerman, mu je celo ponudil posteljo, na katero se je mož tudi vlekel. Vendar mu slabost ni hotela preiti, temveč mu je postajalo čedalje huje. Cimerman je zato skočil telefonirati ter je poklical rešilni avto. Cimermanovi domači pa so potem, ko so videli, da bolnik vedno močneje hrope, že sami uganili, da ga je najbrž zadela kap ter so mu skušali pomagati s masažo. Vendar ni vse skupaj nič pomagalo in ko je prihitel rešilni avto, je mož že umrl. O hitri smrti je bila obveščena tudi policija in je prišla v hišo tudi policijska komisija, v kateri sta bila policijski uradnik Fran Zibret in dr. Lapajne. Kratak pregled je zadoščal za ugotovitev, da je moža zadela možganska kap. V noči je nato sestra pokojnega, ki stanuje tudi na Glincah, dala prepeljati truplo umrlega na svojo dom. Ljubezni družini, ki je v rešnici z redko požrtvovalnostjo in krščansko ljubeznijo pomagala bolniku v njegovih zadnjih vzdihljajih, pa najlepše priznanje!

I Novo vino dospelo. Sotilešek, Gradišče 10.

I Tatvine starega železa. V dnevnem tisku je bilo objavljenih že mnogo člankov, kako naj zbira staro železje in ga oddamo raznim industrijam železa v predelavo. Zadnji čas se je cena staremu železu, ker je po njem veliko povpraševanje, dvignala za skoraj 50 par pri kg. Ni čudno, da so se razni brezposelni polotili drznih spekulacij in začeli zbirati staro železo ter ga prodajati mnogim ljubljanskim trgovcem s staro železino. Trije brezposelni so se spravili na veliko zalogo starega železa, ki je nakopičen pri mostovni delavnici gorenjskega kolodvora ob kamniški progi. Tam je ograjen prostor, kamor zlagajo staro železo, tako razno litino in ležaje. Trije drzni spekulanti so začeli od tam to železje odnašati in ga prodajati gotovim tverdkam. Cena je bila po 1.50 din kg. Izrabili so v prvi vrsti zgodnje jutranje ure in posebno praznik Vseh svetnikov. Dobili so celo voznička, ki je železje nakladal in ga odvažal na razne strani. Pokradli so do 3000 kg litine in do 800 kg ležajev. Litina je kot staro železje precej draga tako-le do 15 din kg. Tatovi so v nekaj dneh napravili velikanske dobičke, pa tudi trgovci. Varnostnim organom se je naposled posrečilo, da so rešili železniški upravi večidel ukradenega blaga.

Krčiti svoje obrate. Posledica so veliki odpusti opekarniških delavcev.

m Po 45 letni zvesti službi umrl. V častitljivi starosti 80 let je umrl včeraj g. Janez Odlag. Pokojnik je imel tekom svojega življenja samo dva gospodarja, katerima je služil skupaj nad 45 let. Kot hišni oskrbnik in tesar je bil 34 let neprestano v službi pri mestnem stavbeniku Rudolfu Kiffmanu v Mariboru. Pogreb bo danes, v torek, ob 15.30. Rahla naj mu bo zemlja!

m Žalostna smrt cestnega pometarja. V noči od nedelje na ponedeljek se je ubil 64 letni Franc Kranjc s Teznega. Kranjc je bil zaposlen kot cestni pometar pri mariborski mestni občini, pa je hodil že 9 let spat na skedenj gostilničarja Maksa Kolnika v Studenci. Tako se je spravljal tudi preteklo nedeljo zvečer spat na skedenj, bil pa je nekoliko vinjen. Na senu mu je spodrsnilo ter je padel skozi svisli in priletel na betonska tla. Obležal je mrtve.

m Patrona je eksplodirala v roki 20 letnemu ključavničarju Maksu Gabrijanu v Zg. Radvanju. Sibre so mu raztrgale vso dlan ter se je zatekel po pomoč v mariborsko bolnišnico.

m Iz Francije je prišel pred sodnike. Pred dvema letoma, dne 23. maja 1937, je bila pred mariborskim okrožnim sodiščem razprava proti 23 letni Ani Petek iz Male Podgore v Prekmurju, ker je nagovarjala več moških, naj bi ji ubili njenega moža. Mož se je nahajal na sezonskem delu, v Franciji, ko se mu je žena doma spejala s posestniškim sinom 24 letnim Josipom Magdičem. Oba sta se domnila, da bosta nekoga našla, ki bo spravil Petka s sveta. Naprosila sta zato nekoga Vinčeca, kateremu je Petkova dala samokres, toda Vinčec je vse izdal orožnikom. Petkova je prišla pred sodnike ter je bila obsojena na eno leto in en mesec robj. Poleg nje bi se moral zagovarjati tudi Magdič, ki pa se je ob času razprave nahajal na sezonskem delu v Franciji. Nedavno pa je Magdič prišel iz Francije domov. Med tem časom se je v Franciji tudi oženil. Komaj pa je prišel domov, je dobil poziv od mariborskega sodišča k razpravi, ki je bila včeraj. Obsojen je bil na eno leto in šest mesecev robj. ter 3 leta izgube častnih pravic. Sodbo je sprejel ter je kazen takoj nastopil.

m Sedaj pa so zimске suknje na vrsti. V nedeljo so imeli tatovi zimskih suknj izredno srečo. Posrečile so se jim kar tri takšne tatvine, ki

so vse tri bile izvršene v javnih lokalih. V neki gostilni je izginila dolga zimska suknja sive barve mesarskemu pomočniku Francu Umanu, ki je prišel v Maribor iz Murske Sobotne na obisk. Tat mu je poleg suknje odnesel še klobuk ter ga oškodoval za 1000 din. — Iz kavarniške garderobe je izginila suknja tekstilnega kolorista Gerharda Hasemana. S suknjo vred je tat odnesel tudi svileni šal. Lastnik ima 2000 din škodo. — Tudi tretja tatvina je bila izvršena v kavarni. Tat je odnesel 1500 din vredno sivo zimsko suknjo, rokavice in šal trgovskemu potniku Valterju Piberniku.

Plašči, elegantni

pri „LAMA“, Jurčičeva ul. 4 (prost ogled)

Gledališče

Torek, 7. novembra ob 20: »Navihanka«. Red A. Sreda, 8. novembra: Zaprtlo.

Celje

c Prosvetno društvo na Babnem pri Celju v pripori v nedeljo, 12. novembra ob 3 popoldne v prostorih g. Janičeve veseligr »Vdova Rošlinka«. c Višja sila. V nedeljo je bila na Glaziji podzvezina prvenstvena nogometna tekma med SK Celjem in SK Hrastrnikom, ki se pa ni končala. Prijatelji »nogoborca« v Celju se tokrat niso razburjali zaradi prekinitve tekme, ki so jih navajali in prilikah pretepop na igrišču, ampak so jo morali z igralci vred popihati z igrišča, ker je vdrila na Glazijo Sušnica.

c Fantovski odsek Celje I. vabi vse svoje članke in prijatelje, da se udeležijo občnega zbora, ki bo v eredo, 8. novembra točno ob 8 zvečer v dvorani Društvenega doma v Samostanski ulici. Člani naj prinese s seboj članke legitimacije.

c Opereto »Navihanka« bo uprizorilo mariborsko Narodno gledališče v petek ob 8 zvečer v celjskem mestnem gledališču. Predprodaja vstopnic v Slomškovi knjigarni.

c Salezijanski gojenci — člani Fantovskega odseka v Gaberju, bodo priredili v nedeljo ob 3 popoldne v društveni dvorani v St. Pavlu dramo »Garcijo Moreno«.

c V Vojniku pri Celju je smrt iztrgala družini dr. Pokorna hčerko Barbiko. Hudo prizadeti družini naše iskreno sožalje!

c Hočevar Marija po hlegla poškodbam. V nedeljo smo poročali o železniški nesreči med železniškima postajama Šmartno ob Paki in Polzele, kjer je vlak oplazil in hudo poškodoval 79 letno prevzitarico Hočevar Marijo iz Podgorja. Hočevarjevo so pripeljali v celjsko bolnišnico, kjer pa je podlegla poškodbam. Naj v miru počiva!

c V celjski bolnišnici je umrl 32 letni posestniški sin Videc Adam iz Male Breze pri Sv. Lenartu nad Laskim. R. in p.l.

c Žalosten konec starega sovraštva. V Vojniku pri Celju je prišlo do končnega obračuna zaradi starega sovraštva med 24 letnim posestniškim sinom Bobnerjem Antonom iz Vojnika in delavcem Cirilom Kuzmanom. Bobner in Kuzman sta se zgrabila in se pretepala. Pri pretepu je Ciril Kuzman zabodel z nožem v vrat in v pleča Bobnerja, da je na mestu obležal. Nezvestnega so pripeljali v celjsko bolnišnico. Njegovo stanje je zelo resno.

c V upravi »Slovenca« v Celju lahko dobite srečke za loterijo ZSD v Petrovčah. Ker je žrebanje že blizu (26. novembra), pridno sezite po njih že sedaj!

Ptuj

»Royal« Kino, Ptuj. Danes premiera največjega socialnega filma »Zloraba zaupanja«, v katerem je jasno prikazana borba za življenjski obstoj. Glavna igralka Danielle Darrieux, nepozabna Marija-Večera iz filma »Mayerling«.

Fantovski odsek ima v sredo, 8. t. m. ob pol 8 zvečer sestanek v društveni sobi minoritskega samostana. Na tem sestanku se bo sestavil čas in potrebam ustrežajoč program dela za novo poslovno leto 1939-40. Udeležba je za vse redne člane telovadce in netelovadce strogo obvezna!

Knjižnica Prosvetnega društva je odprta vsako soboto od 16 do 18 in vsako nedeljo od 9 do 11. Društvo je nabavilo mnogo novih knjig krane vsebine. Tudi knjižnica je lepo urejena. Zaradi tega vabi Prosvetno društvo vse, da pridno obiskujejo knjižnico, ki se nahaja v minoritskem samostanu.

Dramsko društvo bo uprizorilo v petek, dne 10. t. m. ob 20 v mestnem gledališču Kreftovo veseligr v 3. dejanjih »Malomeščani«. Režijo in scenerijo vodi g. Fr. Žižek. Cene od 15 din navzdol. Predprodaja vstopnic je v glavni zalogi tobaka, na Slovenskem trgu.

Dve nesreči. Iz prvega nadstropja je padel 47 letni posestnik Horvat Peter iz Nove vasi, občina Sv. Marko nižje Ptuja, in si zlomil levo nogo. Kranj Stefan, 30 letni viničar z Rodnega vrha, občina Podlehnik, je doma padel in se pri tem nevarno zabodel z nožem, ki ga je nosil v žepu suknjice. Ima globoko in nevarno rano na prsih.

Oklopni avtomobili na prevozu v okolici Maginotove črte

Okrožnica papeža Pija XII.

»Summi Pontificatus«

Z današnjim dnevom začnemo objavljati prvo okrožnico sedanjega papeža Pija XII. »Summi Pontificatus«, ki je letos pred praznikom Kristusa Kralja šla po vsem krščanskem svetu. Okrožnica sama razodeva, da je sedanjí papež v resnici »angleški pastir«. Tako prosiče in obenem svariše kliče človeštvo nazaj k Bogu, da pač ne bi smelo biti katoličana, ki se ne bi seznanil z njeno vsebino. V latinskem izvorniku tebe zdrži od začetka do konca, z vmesnimi naslovi smo jo opremili mi. — Op. ur.

Vsem častitim bratom patriarhom, primasom, nadškofom in škofom in ostalim ordinarijem, ki so v milosti in zvezi z apostolskim sedežem, papež Pij XII.

Častiti bratje! Pozdrav in apostolski blagoslov!

Po svojem skrivnostnem sklepu Nam je Bog, brez kakih Naših zaslug, zaupal visoko čast in težko breme papeževanja prav v leto, ko obhajamo štiridesetletnico, odkar se človeštvo posvečuje božjemu Srcu Jezusovemu, kakor je velel Naš prednik neminljivega spomina Leon XIII., ko se je prejšnje stoletje že nagibalo h koncu, na pragu svetega leta.

In prav takrat, ko smo kot novomašnik mogli reči: Stopil bom k oltarju božjemu — smo z veseljem, ginjenostjo in na globljim notranjim pristankom, kot oznanilo iz nebes prejeli okrožnico »Sveto leto«. In s tako gorečim navdušenjem smo se pridružili mislim in navetom, katerim je posvečeno to papežvo naročilo, ki je bilo v resnici delo Previdnosti in ki s tako ostrovidnostjo odkriva očitne znane in skrite potrebe in stiske tedanjega časa! Kako torej danes ne bi čutili globoke hvalečnosti do božje Previdnosti, ki je začetek Našega papeževanja postavila v leto, v katerem obhajamo spomin na tako lep dogodek iz prvega leta našega duhovništva; in kako se ne bi z veseljem poslužili prilike, da se po svetih nagibih istega Našega prednika od začetku Naše papeške službe najprej poklonimo »Kralju nad kralji in Gospodu nad gospodi« (1 Tim 6, 15; Raz 19, 16)? Ta molitev naj bo temeljni kamen vsega našega hotenja in našega upanja, našega učenja in pastirskega delovanja, pa tudi trpljenja v bridkosti in težavah, kar vse posvečamo samo širjenju Kristusovega kraljstva.

Ce v luči večnosti premišljujemo zunanje dogodke in notranji razvoj zadnjih štiridesetih let in primerjamo uspehe na eni strani in pomankljivosti na drugi strani, nam še bolj jasno stopi pred oči, koliko svetega pomena hrani v sebi ta posvetitev človeškega rodu Kristusu Kralju, kako vzpodbuja, obiščuje, povzdiguje, krepi in brani duše, obenem pa se nam tudi pokaže, kako istočasno nad vse modro podpira skupnost vsega človeštva, jo ozdravlja in vodi k resničnemu napredku. Zdi se nam kot glasnik plemenite pobude in božje milosti — ne samo za Cerkev, ampak za ves človeški rod, ki je brez opore in vodstva začel s prave poti, se zakopal v svetne stvari in se v mrzličnem iskanju za njimi potapljal vedno globlje: kot glasnik človeštva, ki se je v čimdalje večjem številu oddaljevalo od vere v Kristusa in celo od priznavanja in izpolnjevanja njegovih zapovedi; kot glasnik proti tistemu pojmovanju življenja, kateremu so zapovedi ljubezni in nauk odpovedi iz govora na gori in križa zgražanje in neumnost. Kakor je nekoč Zveličarjev predhodnik vsem, ki so ga iskali in spraševali po Njem, zaklical: »Glejte, Jagnje božje!« (Jan 1, 29) hotel jih opomniti, »da on narodov pričakovanič že prebiva med njimi, čeprav še neznan, tako je Kristusov namestnik vsem odpadnikom, dvomljivcem, neodločnim, ki niso marali hoditi za poveličanim Zveličarjem, ki vedno živi in deluje v svoji Cerkvi, ali pa so hodili za njim brezbržno in malodušno, proseč in ročec jih zaklical: »Glejte, vaš kralj!« (Jan 19, 14).

Razširitev in poglobitev češčenja Srca Jezusovega, ki je ob koncu preteklega stoletja v posvetitvah človeštva nastopilo svojo zmagovalno pot in je zlasti v po našem neposrednem predniku blagega spomina vpeljanem prazniku Kristusa Kralja doseglo svojo krono, je krščanskim vernikom rodilo nešteto dobrih sadov, kot »prihod voda«, ki »razveseljuje božje mesto« (Ps 45, 5). In katere doba je bila bolj potrebna teh sadov kot naša? In katere doba je — kljub vsemu napredku strojev in zgolj zunanjih pridobitev — izmučila duhovna praznina in bridko notranje obubožanje bolj kot našo? Ali se ne nanašajo na njo preroške besede Razodetja: »Pravič: Premožen sem in bogat in ničesar ne potrebujem — pa ne veš, da si beden in pomilovanja vreden in ubog in slep in nag?« (Raz 3, 17)

V znamenju Kristusa Kralja

Častiti bratje, ali more biti kaka dolžnost bolj nujna in bolj sveta, kot ljudem našega časa »oznanjati nedoumljivo bogastvo Kristusovo« (Ef 3, 8). Ali more biti kaj bolj vzvišenege kot razviti prapor božjega Kralja in ga povzdigniti pred vsemi, ki so šli in še hodijo za napačnimi banderi, in jih pripeljati nazaj k zmagovalnemu znamenju križa, ki so ga zapustili? Koga ob pogledu na tako veliko množico bratov in sester, ki so zaslepljeni po zmotah, oslavljeni po strasteh in zbegani po predsodkih, zašli od vere v pravega Boga in od zveličavnega Kristusovega evangelija, koga ob tem pogledu ne bi prevzelo, da jim ne bi rad in z veseljem priskočil na pomoč? Kdorkoli spada v vojsko Kristusovo, bodisi kot duhovnik, bodisi kot neuduhovnik, ne more biti navdušen za večjo čuječnost in odločnejšo obrambo kot tu, ko vidi, kako se trume Kristusovih sovražnikov vedno bolj množijo, ko izprevidi, kako dvigajo glavo lažniva gesla, ki oživljajoč verske resnice ali taje ali jim ne puste poseči v življenje in ki bogokletno razbijajo plošče božjih zapovedi, da bi jih nadomestila s ploščami in postavami, s katerih je odstranjena sleherni sled razodetja na Sinaju, duh iz govora na gori in božji dihi s križa? Kdo bi mogel brez globoke žalosti gledati, kako te zablode rode bridke sadove med tistimi, ki so se v miru in varnih dneh šli med Kristusove, pa — kristjani bolj po imenu kot po življenju — v dneh, ko bi bilo treba vtrajati, trpeti, boriti se in odbijati prikrita ali javna napadanja, postanejo žrtve svoje malodušnosti, omahljivosti, neodločnosti in v strahu pred žrtvami, ki jih terjata krščanska vera, nimajo oči, da bi pili iz grenkega keliha Kristusu zvestih?

V teh razmerah in ob tem duševnem stanju more bližajoči se praznik Kristusa Kralja, na ka-

terege boste, častiti bratje, prejeli to prvo Našo okrožnico, biti dan milosti in temeljite obnove in preropenja v duhu Kristusovega kraljstva. Naj bo to dan, v katerem bo posvetitev človeškega rodu božjemu Srcu Jezusovemu, ki naj se obhaaja kar moč slovesno, zbrala pred prestolom večnega Kralja vernike vseh rodov in vseh narodnosti, da ga molijo in mu zadoščujejo in Njemu in njegovemu zakonu ljubezni in resnice obnove prisrčno zvestobe — za jdan in vselej. Naj bo to za vernike dan milosti, v katerem se bo ogenj, ki ga je Kristus prinesel na svet, razplamtel v mogočen plamen, ki bo vedno svetlejši in vedno čistejši. Naj bo dan milosti za vse plašne, upehane, naveličane, ki so obležali, da bodo — malodušni — znova dobili moči in poguma. Naj bo dan milosti tudi za tiste, ki ali božjega Odrašenika ne poznajo ali pa so ga zapustili. Naj bo to dan, v katerem se bo iz milijonov in milijonov vernih sre dvignila k nebu prošnja: »Luč, ki prihajajoča na svet razsvetljuje vsakega človeka« (Jan 1, 9), naj osvetli resnično pot in milost naj v nemirnih sreih zablodelih vzbudi domotožno hrepenenje po večnih dobrinah, hrepenenje, ki bo vse gnalo k Njemu, ki je bil na bridkem prestolu križa žejen tudi njihovih duš in je v koprnjenju po njih tudi njim želel postati »pot, resnica in življenje« (Jan 14, 6).

Zahvala svetovni katoliški družini

Ko to prvo okrožnico Našega papeževanja s polnim zaupanjem izdajamo v znamenju Kristusa Kralja, smo popolnoma prepričani, da bodo vsi verniki to sprejeli z veseljem srcem. Skušnja nas namreč uči, da stiska in preizkušnje našega časa v katoliškem občestvu bude zavest skupnosti in osebnostno povezanost bratske vzajemnosti v tako odlični meri, kot morda redko kdaj prej. V vseh, ki verujejo v Boga in hodijo za Kristusom kot svojim učnikom, se prebujajo zavest skupne nevarnosti. V dneh, ko smo s trepetajočim korakom, pa polni zaupanja v Boga, stopali na prestol, ki je po smrti Našega velikega prednika ostal prazen, nam je bila ta zavest katoliške skupnosti, ki se v trdi sedanjosti tako mogočno razraža, v veliko tolažbo in oporo.

Živo se še spominjamo nešteti neznanih dokazov sinovske vdanosti Cerkvi in Kristusovemu namestniku, ki so nam prihajali ob Naši izvolitvi in kronanju, in tolikega prisrčnega slavlja in toplega sijaja in radi se poslužujemo te prilike, da se vam, častiti bratje, in vsem udom katoliške družine, iskreno zahvalimo za ta miroljubni plebscit, v katerem je tako odlično prišlo do izraza priznanje papeštva in neomajna zvestoba vrhovne pastirju. Vemo pa, da vse to slavlje ni šlo Naši ubogi osebi, ampak edino in izključno najvišji službi, v katero Nas je Kristus Gospod poklical. In od prvega trenutka smo čutili vso težo velike odgovornosti, ki je združena z najvišjo, po božji previdnosti nam podeljeno oblastjo, ti veličastni in jasni dokazi edine in nerazdružljive katoliške Cerkve, ki se tem bolj strnjeno zgrinja okrog nezlomljive Petrove skale v neprebojno obzidje, čimbolj raste besnost Kristusovih nasprotnikov, so nam bili v veliko tolažbo. In ta plebscit svetovne katoliške ednosti in nadnaravnega bratstva narodov ob skupnem očetu nam je toliko bolj dragoceno poročilo velikega upanja, čim bolj žalostno so bile materialne in duhovne okoliščine v času, ko se je to dogajalo. Ta lepi spomin Nas je tudi krepil v prvih mesecih našega papeževanja, ko smo že okusili bridkosti in težave, s katerimi je posuta pot skrivnostne neveste Kristusove po svetu.

Tudi voščila tistih, ki sicer niso udje vidne katoliške Cerkve, so nas na dve ganila in ne moremo molče mimo njih, pa naj so v svoji plemenitosti in iskrenosti izrazili to, kar jih drži z nami bodisi ljubezen do Kristusove osebnosti bodisi vera v Boga. Vsem gre naša globoka zahvala. V vsem zaupamo v božje varstvo in vodstvo in slovesno izjavljamo, da smo preželi ene same želje: da bi posnemali zgled dobrega Pastirja in vse pripeljali k sreči: »da bi imeli življenje in ga imeli v izobilju« (Jan 10, 10).

O pomenu Lateranske pogodbe

Zlasti pa se moramo ginjeni javno zahvaliti za vse izraze spoštovanja in vdanosti, ki smo jih prejeli od vladarjev, poglavarjev držav in javnih oblasti tistih narodov, s katerimi je Sveta Stolica v prijateljskih odnosih. V posebno radost pa nam je, da moremo v tej prvi okrožnici vsem narodom po širnem svetu med te šteti drago Italijo, rodoviten vrt vere, ki sta ga zasedala apostolska pravica; Italijo, ki po sklenitvi Lateranske pogodbe — do katere ni prišlo brez božje previdnosti — zavzema časno mesto med državami, ki so uradno zastopane pri Apostolski Stolic. Ta pogodba je bila srečen začetek, kot zarja mirne in bratske zveze duš v verskih zadevah in v svetni združbi, v Italiji je obnovljen mir Kristusov; vedno prosimo Boga, da bi v jasnih dneh tega miru oživljal in krepil duha italijanskega naroda, ki je nam tako blizu in sredi katerega živimo; molimo in prosimo, da bi ta narod, tako drag Našim prednikom in Nam, zvest svoji slavni katoliški preteklosti, v dragocenem božjem varstvu vedno bolj čutil resnično psalmistovih besed: »Blagor narodu, ki ima Gospoda za svojega Boga« (Ps 143, 15). Ta novi, že dolgo zaželeni pravni in duhovni red, ki ga je to nepozabno delo ustanovilo za Italijo in ves katoliški svet, se nam nikdar ni zdel tako pomemben in zedinjevalen kot takrat, ko smo z visoke lože vatikanske bazilike privikrat povzdignili in razprostrli roke in blagoslovili Rim, sedež papeštva in Naše ljubljeno rojstno mesto, in Italijo, spravljeno s katoliško Cerkvijo, in narode vsega sveta.

Odpad od Kristusa je vir današnjega zla

Kot namestnik Njega, ki je v odločilni uri pred zastopnikom takrat najmočnejše svetne oblasti izgovoril velike besede: »Jaz sem zato rojen in sem zato prišel na svet, da spričam resnico: vsak, kdor je iz resnice, posluša moj glas« (Jan 18, 37), ne čutimo v Naši službi nobene večje dolžnosti kot tudi v našem času z apostolsko gorečnostjo spričati resnico: testimonium perhibere veritati. Ta dolžnost pa nam nujno nalaga, da razložimo in zavrnemo človeške zmote in blodnje, ker treba jih je najprej poznati, potem šele bomo mogli ponuditi zdravilni lek: »Spoznali boste resnico in resnica vas bo osobodila« (Jan 8, 32).

(Dolge)

KULTURNI OBZORNIK

Grudnova in Tauferjeve pesem v studijah dr. Smerdela

Dr. Ton Smerdel, docent za klasično filologijo na slovenski filozofski fakulteti, redno informira srbske in hrvatske bralce o novih slovenskih knjižnih pojavih, ter tako obenem s Tonetom Potokarjem informira s slovensko književnostjo južni del naše države. Dr. Smerdel piše največ v reviji bosanskih frančiskanov »Franjevaški vjesnik«, ki izhaja v Visokem v Bosni, pa tudi v najboljši književno reviji, ki izhaja v Skoplju, »Južni pregled«. V zadnjega je napisal posebno studijo o Igu Grudnu, v prvo revijo pa daljšo studijo o Vidi Tauferjevi, dočim je krajšo oceno njenih »Vej v vetru« napisal tudi za »Južni pregled«.

V studiji o Tauferjevi kakor tudi o Grudnu ima za uvod iste misli, deloma doslovno ponovljene o moderni slovenski liriki, ki naj jih povzamemo v naslednje: »Razvoj slovenske poveljne lirike gre v dve smeri. Na prvem mestu je ta lirika prešla iz subjektivnega vizionarstva v posebno vrsto stvarnosti, ki bi jo lahko imenovali pesniški realizem, toda zopet v okviru ekspresionistične romantike. Druga smer pa se v tej liriki očituje v poglobljanju in iskanju izražanja svoje lastne osebnosti. V teh smerih bi lahko imenovali tri markantna imena: Alojzij Gradnik, Vida Taufer in Igo Gruden. Pri teh pesnikih je njihova duhovna manifestacija polna posebnega nemira. V glavnem je ta nemir najbolj umetniško izražen pri Gradniku, najbolj prefinjen pri Tauferjevi, a apokaliptično privlačen pri Grudnu. Vsi ti lirski izrazi tega nemira so prikazani v izdelani obliki, kar zopet ne pomeni, da so zaradi povezanosti njihovi verzji manj osebni. Spoštovanje, ki ga ti pesniki goje do soneta in rime, dokazuje, da je bila vedno glavna naloga umetnosti, da v starem materialu in tehniki najde nov sijaj. Dalje izražajo ti pesniki tendenco povračanja se k impresionizmu, ki pa ima v sebi polno bogastvo poveljne ekspresionizma. Pot od krivenčastega ritma, od nesigurnega iskanja podob, vsebine in čustvenosti pa do ritma v pravilnem toku ter dobre rime lahko pomeni pot k novemu klasicizmu, ki je katarzično (katarza) po svoji duhovni fiziognomiji. Pri tem pa opazamo pri doživljanju teh pesnikov še posebno obliko nove romantike, ki pa ima gotovo novo vsebino v večji realni čustvenosti ter globokosti življenjskega tragizma. Vse to se lepo manifestira pri Srečku Kosovelu, Seliskarju in Kocbeku. Poleg tega je viden tudi močan beg k naravi. Iščemo se poti tudi izven knjižnih teorij. Tudi opazamo globoko vtapljanje se v bol bližnjega, ter se ugotavlja, da civilizacija, kakor jo doživlja moderni človek, ne more prilesti plemenitenja. V tej liriki je tudi nagajenost k čisti poeziji, kakor tudi težnja za izrazu nove stvarnosti v liriki. O tem je še nešteto raznih drugih vplivov, najvažnejše pa je, da slovenska moderna lirika pripravi bralca o veliki osebnosti pesnika ter njegovi odgovornosti v sodobnem umetniškem in socialnem življenju Slovenije. Apokaliptična stvarnost v liriki Iga Grudna nikakor ni v nasprotju s filozofsko nastrojeno prefinjeno čustvenostjo Gradnikovo, ali intimitno subtičnostjo ženske lirike Vide Tauferjeve. Gruden se razlikuje od Gradnika in Tauferjeve po veliki iskrenosti, po lezni patetiki ter grenkem poudarjanju socialne krivice. Pri Grudnu, kakor pri večini pesnikov iz Julijske Krajine je videti posebno življenjsko odvrtnost proti nasilju, poleg tega pa je akcentuirana borbenost, ki ima često v njegovi liriki tragični konec v resigniranosti in pusuškanju pred zlom, v katerega zmaga pa kljub temu ne veruje«.

Tako je dal nekaj skupen uvod k obema studijama o Grudnu in Tauferjevi. Studija o Grudnovi zbirki »Dvanajsta urac« obsega 11 strani ter je izšla tudi kot separat, ter ima v nadaljnjem tale rezultat: Gruden gleda leopardijevsko na

svet, je pol posebne simbolike, kar kaže naslovna slika, ki je v apokaliptični zvezi ter uničuje anarkotični akcent, ki se večkrat občuti tu in tam. Subjektivnost prvega dela, ki kaže tudi cankarjevsko gledanje na svet, je intima. Je kot dnevnik. On je prinesel mnogo novih motivov v slovensko socialno pesem ter dobro postavljenih literarnih emocij, v odlični obliki in apartni melodioznosti.

Govori o prvem ciklu socialnih motivov ter se dalje časa ustavi pri ciklu pesmi o »Natakarici Pepci«, ki pomenijo »nekaj najboljšega, kar je Gruden napisal« ter po svojih nadaljevanjih v »Sodobnostih« prestavlja »najboljši izraz, ki ga je socialna problematika našla v današnjem dnehu«. Ta ciklus mu je »po globini in tragičnem pojmovanju življenja« sonetni venec. Označi mimgrede Grudnovo erotiko, potem pa preide k drugemu delu pesmi, ki ima objektivno stvarni značaj. Tu se mu zde globoke tudi one pesmi, ki na prvi zglede kažejo, da so prigodne. Najmočnejše se mu zde »Barake« in »Spomin na staro mater«. »Barake« ponatisne celo v celoti kot zgled »prenajpogojnosti problemov, ki jih je izževala vojna in beg iz Julijske Krajine. Kljub vsemu razočaranju Gruden veruje v bodočnost človeka, veruje, da nad človeškimi glavami gore blage zvezde in rojstvo novega dne«.

Tako zaključuje svojo oceno Grudnove zbirke.

Tauferjevi je posvetil še več strani (13) in naslovil članek: »Pesniški svet Vide Taufer«. Po skupnem uvodu je pristopil k opisu in analizi zbirke »Vej v vetru« ter se naslanja tudi na intervju pesnice, ki je bil objavljen v »Slovincu« 8. VI. 1937. Glavne lastnosti te, največje slovenske pesnice so — nežnost, povezanost s narodo, idealizirana erotika, prečiščena religioznost ter čustvena refleksivnost. Intimna lirika pretkana z melodioznostjo, ki spominja v mnogem na Rilkeja. Tudi vsebinsko: Bog, ljubezen in smrt. Osnovna nota v njeni liriki je spiritualizirana. Vizije smrti, resignacija. V njenih zbirkah se čuti srečanje z življenjem, doživljanje ljubezen in obračun z življenjem. Posebno zadnji del so jobovska videnja življenja, toda brez strupa in jeze. Ta del ima sledi tudi objektivne stvarnosti. Govori o posameznih pesmih ter pravi na pr. o »Trenutkih«, da je šla globlje v problematiko modernega človeka na rilkejevski način kakor Gradnik. O pesmih »Slika« in »Senca« sodi, da nista zapeti mrtvi materi, temveč mrtvi ljubezni, ker je občutiti v njih erotični pridih. Njen dotik z naravo ji ustvarja prelepe paste. Iz osamljenosti je samo en korak v bol življenja, kamor gre v nadaljnjih pesmih. Posebno se zadržuje ob ciklusu pesmi »Magdalena«, ki jo analizira ter mu je znak, da pesnica »po religiozni katarzi najde svoj mir v realistični mistiki«. Po Kornerju (Hrvat. Prosv. 1937, br. 8) pravi, da je ta ciklus delala sedem let ter da oceno: »Lahko se reče, da je ta pesem ena od najlepših v moderni slovenski književnosti«.

Smerdel poudarja tudi slikarske elemente v njenem pesništvu ter njen vstop v slikanje objektivnosti. Pesem »Mrlič« se na pr. bere kot kak nordijski roman, taka teža realnosti je v njej. Smrt v vsej elementarnosti. Slikarska moč v »Jesenskih razgledih« dosega barvo in potencial izrazitosti, ki je keatovski močan in prepričljiv. Na koncu pa imenuje zbirko »eno od najbolj uspešnih in najbolj dognanih zbirk v južnoslovenski povojni liriki. Njeno vrednost pa veča še to, da jo je napisala žena. Vida Taufer zna človeka zanesti«.

Oceno pesmi v »Južnem pregledu« pa zaključuje: »Lahko rečemo, da bodo pesmi V. Tauferjeve v velikem kompleksu južnoslovenske književnosti kmalu pomenile mnogo«.

Ob tej priliki omenjamo, da ima »Franjevački vjesnik« v tej številki tudi oceno »Spominkega Zbornika Slovenije«, ki ga je izdala založba »Jubilej«.

Polemika o razmerah v Operi

Svoj čas je dopisnik belgrajske »Pravde« g. Rakočević prinesel v »Pravdi« seznam letošnje ljubljanske operne sezone, nakar mu je bivši direktor g. Mirko Polić odgovoril isto tako v »Pravdi« in pri tem poudarjal svoje zasluge za ljubljansko Opero, ki da jo je zapustil v največjem redu. Na to pa mu v »Pravdi« z dne 4. novembra odgovarja g. Rakočević v članku »Pravo stanje v ljubljanski Operi«, ki ga prinašamo zaradi razčiščenja razmer v ljubljanskem gledališču v prevodu.

Če g. Polić trdi, da »ni točno, da je prihajalo vse leto do raznih preprirov, ki jih je povzročila kriza gledališke zavesti in nemarnost gledališkega vodstva za gledališče, da bi ohranilo renome, ki ga zasluži, ter da so ti prepri bili akutni tako v Drami kakor v Operi«, tedaj on namenoma potvarja stvarno resnico. Da so take nerednosti bile v operi, lahko pričajo skoraj vsi člani ljubljanske Operе, ki so nam dali zagotovilo, da to tudi store, če bi bilo potrebno. Toda predvsem bi bilo dobro slišati samega g. Polića, kako si on razlaga one stvari, ki so primorale lani odgovorne faktorje napraviti preiskavo v gledališču, ter zlasti še, s čim opravičuje premeščenje iz Ljubljane v Belgrad. Če se g. Polić tega ne spominja več, hočemo mi pozneje s svoje strani pripomoči s stvarnim gradivom, da se zadeva razčisti.

Če se g. Polić v svojem odgovoru poziva na to, »da tudi nenaklonjena Ukmarjeva kritika ni mogla oporeči nobeno delo«, mu mi lahko postržemo z izjavo samega g. Ukmarja, ki nam je rekel: »Točno je, da so bile vse moje trditve naklonjene predvsem vrednotam dela g. Polića, o čemer se lahko prepriča iz kritik samih. Nenaklonjene so bile samo podelitvi vlog v primerih, ki niso težile za tem, da vsak član dobil ustrežajočo vlogo. G. Polić bi se lahko spomnil vzemirjenja, ki ga je povzročil njegov nastop proti oceni operete »Frasquite«, kar bi bilo dovolj, da ni bilo vse tako, kot on trdi«.

Sporočilo g. Polića, da je on še vedno ravnatelj opere v Ljubljani ter da nikdar ni podal ostavke, je senzacionalno odklenilo v Ljubljani. Tu je bila vsa javnost prepričana, da je podal ostavko na direktorski položaj, ker je vsak lahko in moral sklepati iz pisma, ki ga je naslovil opernemu ansamblu, kjer pravi: »V želji, da bi po štirinajstih letih spet prišel do sapa, sem v začetku maja tega leta, ko je finančno stanje zavoda postalo alarmantno, prosil upravo in ministrstvo za opustitev administrativnih poslov. Merodajni faktorji so moji želji ugodili... Iz tega bi vsak moral zaključiti, da se je g. Polić zahvalil za direktorski položaj«.

G. Polić ima prav, ko pravi, da se je sezona v ljubljanski Operi začela pravočasno. To je res. Toda v času, ko sem pisal prvo poročilo, se bili odgovorni činitelji v gledališču prepričani, da se bo otvoritev zakasnila. Da se je pa sezona kljub temu začela, je edina zasluga današnjega vodstva opere.

Kar se tiče trditve, da je današnje vodstvo spet začelo z izplačevanjem v akontacijah, je tudi res. Samo

da je g. Polić pozabil, da zato ni krivo novo vodstvo Opere, temveč v prvi vrsti on. Kakor so nam potrdili odgovorni činitelji, je g. Polić iz kredita, ki je bil določen za sedanjo sezono, izplačal plače članom gledališča ter tako zmanjšal ta kredit, da je gledališka uprava spet morala začeti z akontacijami. Če je s tem hotel prinesiti dokaze neuspeha sedanjega vodstva, se je kruto prevaril, ker po trditvi gledališkega ansambla, finančni uspehi sedanje sezone že prekašajo laneko, čeprav jim je nesmotnost g. Polića zelo oteževala delo. Ta nesmotnost se je predvsem pokazala v tem, da je dal dopust enemu in najvažnejšim članov opere g. Franzlu, tako da mora opera danes namesto njega najemati druge pevce ter sklepati gostovanja, da bi zamenjala g. Franzla, ki svojega dopusta ni izbral v določene namene. Odpušitev nekaterih članov orkestra je tudi težko za delo Opere ter se sedanje vodstvo mora truditi na vse načine, da popravi te napake. Končno je tudi primer g. Primožiča, ki se je zgodil za časa g. Polića, težak udarec za oporo, ker je v njem izgubila enega svojih glavnih članov. Toda kljub vsem tem neugodnostim beleži i Opera več uspehov, kakor pa jih je imela lani.

Končno je treba povedati tudi javnosti, koliko je resnice v trditvi g. Polića, da so gotova dela lanskega leta pripravljena za to sezono. Zvedeli smo, da so se res pripravljale opere »Sabska kraljica«, »Hlapec Jernej« in »Ivetoški kralj«, toda samo prva, kakor je treba. Njo je sedanje vodstvo tudi takoj prikazalo. »Ivetoški kralj« pa se je samo nominalno pripravljalo, ker prejšnje vodstvo ni pripravilo tudi sredstev za uprizoritev. Ta opera se je študirala brez orkestralnega materiala, o katerem se je pokazalo, da ga sploh ni mogoče dobiti.

Nazadnje moramo pripomniti še tole: Ni res, da mi mislimo drugače o sposobnosti g. Polića kot pa njegovi prijatelji in merodajni faktorji. Nasprotno, mi smo trdno prepričani, da je belgrajska Opera dobila mnogo z g. Polićem kot strokovnjakom. Kot glasbeni strokovnjak je g. Mirko Polić poznan povsod, kjerkoli se je pojavil. Toda mi ostajamo pri svojem prepričanju, da direktorske sposobnosti g. Polića še zdaj niso na višini njegove strokovne sposobnosti. Toliko za sedaj«.

Prinašamo ta odgovor g. Rakočevića, ker bo zanimal vse ljubitelje ljubljanske Opere, ki žele, da bi se razmere čim prej uredile in ljubljanska Opera zopet zavzela oni položaj, ki ji gre in ki ga kot oserdnji slovenski glasbeni zavod tudi mora imeti.

Zsigmond Bátky. V Budimpešti je umrl bivši ravnatelj Narodnega muzeja dr. Zs. Bátky. Bil je eden glavnih sodobnih madžarskih narodopiscev in urednik ter pisatelj velikega dela »Madžarsko narodopisec«. V svojih študijah je upošteval tudi slovensko in smo že v našem listu glosirali njegove spise, v katerih se dotika tudi krajevnih imen v Slovenski Krajini.